

Стенографски дневник

НА

91. заседание

Понеделник, 25 август 1947 г.

(Открито в 16 ч.)

Председателствувал председателят Васил Коларов.

Секретари: Йордан Чобанов и Рада Йорданова.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр		Стр
Съобщения:		Коста Лулчев	431
Отпуски	399	Председателят на ВНС Васил Коларов	431
По дневния ред:		2. За одобрение предложението за одобрение подписаните	
Предложения: 1. За одобрение на договора за мир между		културни спогодби между Народната република България и Фе-	
България и Съюзените и Сдружени сили	399	деративната народна република Югославия, Полската репуб-	
Говорили: м-р Кимон Георгиев	426	блика, Чехословацката република и кралство Ромъния	432
Бълко Червенков	429	Говорили: м-р Димо Казасов	436
Петър Запрянов	429	Крум Кюляков	438
Иван п. Димитров	429	Диню Тодоров	439
Ефрем Митев	430	Павел Цолов	439
д-р Пенчо Костурков	430	Дневен ред за следващото заседание	440
Борис Бумбаров	430		

(В 16 ч. в залата влиза временният председател на Народната република България и председател на Великото народно събрание, Васил Коларов, последван от членове на бюрото, посрещнати със ставане на крака и продължителни ръкоплескания от министрите и народните представители от мнозинството)

Председател Васил Коларов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните г-да народни представители: Александър Найденов, Андрей Андреев, Атанас Лерински, д-р Борис Ненов, д-р Васил Ханджиев, Георги Колев Илиев, Георги Кръстев, Георги Босолов, Георги Даскалов, Грую Папукчиев, Димо Атанасов, д-р Диню Гочев, Екатерина Аврамова, Елисавета п. Антопова, Живко Живков, Иван Василев, Йордан Панайотов, Йордан Русев, Кирил Милев, Константин Шопов, Костадин Денев, Костадин Диклиев, Ладю Ганчев, Марко Попов, Мата Тюркеджиева, Муштафа Хасанов, Недялка Душкова, д-р Ненчо Николаев, Петко Куниш, Петко Петков, д-р Петър Попсадов, Петър Панайотов, Светла Даскалова, Станю Коев Станев, Стойне Лисийски, Стратия Сидеров, Тодор Павлов, Тодор Тихолов, Трифон Кунев, Христо Попов, Целз Драгойчева, Юсени Имамюв)

Съобщава се на г-да народните представители, че председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители: Йордан Русев — 3 дни, Костадин Диклиев — 5 дни и Сребро Иванов Бабаков — 8 дни.

Освен това следните г-да народни представители, които са се ползували с повече от 20 дни отпуск, искат допълнителен такъв, който следва да се гласува от Великото народно събрание:

Васил Павурджиев иска 5 дни отпуск. Ползувал се е досега с 54 дни. Моля г-да народните представители, които са съгласни да се удовлетвори молбата му, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Стойне Христов Лисийски иска 5 дни отпуск. Ползувал се е досега с 33 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да се удовлетвори молбата му, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Петко Деков иска 6 дни отпуск. Ползувал се е досега с 43 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да се удовлетвори молбата му, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Минаваме към дневния ред на днешното заседание — първа точка:

Одобрение на договора за мир между България и Съюзените и Сдружени сили.

Моля секретаря да прочете правителственото предложение.

Секретар Рада Ноева (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за одобрение на договора за мир между България и Съюзените и Сдружени Сили

Г-жи и г-да народни представители! На 10 февруари т. г. в Париж бе подписан договорът за мир между България и Съюзените и Сдружени Сили.

Този договор съдържа някои важни несъобразности и несправедливости, вследствие на което Министерският съвет в заседанието си от 31 януари т. г. натовари българската делегация, която замиваше да подпише договора за мир от името на българското правителство, да отправи до четирмата министри на външните работи на Великите сили едно специално обръщение. В него се изтъкнаха несправедливостите и несъобразностите, допуснати в договора, и се изказваше твърдата надежда, че много от тях могат да бъдат изправени с течение на времето и чрез съдействието на ООН и подходящи споразумения между заинтересуваните страни.

Въпреки това, несъмнено е, че подписването на договора представлява един успех за делото на мира и международното единство и нова важна стъпка към установяването на нормални отношения за нашата страна след една дълга и тежка война, в която нашият народ бе въвлечен от крестни управници в неговите чувства и интереси. При това правителството положи енергични усилия да защити интересите на българския народ и да постигне всички възможни подобрения, в които усилията не бяха силно от наследството на безразсъдната и противонародна политика на бившите фашистки управници. Все пак благодарение на тия усилия, благодарение на жертвите, които българският народ даде в борбата си против фашизма и с участието си в Освободителната война против хитлеристка Германия, както и благодарение на мощната подкрепа от страна на съветската делегация и други делегации, подписаният договор за мир е значително по-добър от договора, който имаше опасност, при дадената обстановка, да бъде наложен на България. Българският народ храни твърда надежда, че допуснатите в договора неправди ще бъдат изправени и че ще му се даде възможност да внесе своя скромнен принос в делото за изграждането на един траен мир в света.

Ето защо, като представяме договора за мир между България и Съюзените и Сдружени сили, подписан в Париж на 10 февруари т. г., моля ви, г-жи и г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложения законопроект за одобрението на този договор.

Гр. София, юни 1947 г.

Министър на външните работи и на изповеданията: Кимон Георгиев
ЗАКОНОПРОЕКТ
за одобрение на Договора за мир между България и Съюзените и Сдружените сили

Член единствен. Одобрява се Договорът за мир, сключен на 10 февруари 1947 г. в Париж между България, от една страна, и Съюза на Светските Социалистически Републики, Съединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия, Американските Съединени Щати, Австрия, Белоруската Съветска Социалистическа Република, Чехословакия, Гърция, Индия, Нова Зеландия, Украинската Съветска Социалистическа Република, Южноафриканския Съюз и Федеративната Народна Република Югославия, от друга страна.

Председател Васил Коларов: Г-да народни представители! Имате ли нужда да се чете текстът на договора?

От мнозинството: Чели сме го, няма нужда.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни да не се чете текстът на мирния договор, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

(Ето текстът на договора за мир с България:

ДОГОВОР ЗА МИР С БЪЛГАРИЯ

Съюзът на Съветските Социалистически Републики, Съединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия, Американските Съединени Шати, Австралия, Белоруската Съветска Социалистическа Република, Чехословакия, Гърция, Индия, Нова Зеландия, Украинската Съветска Социалистическа Република, Южно-Африканският Съюз и Федеративната Народна Република Югославия в качеството си на държави, намиращи се в положение на война с България и участвали активно във войната срещу неприятелските държави в Европа с значителни военни сили, обозначаващи по-долу с името „Съюзени и Сдружени Сили“, от една страна, и България, от друга страна;

Вземайки пред вид, че България, като отана съюзник на хитлерова Германия и участва на нейна страна във войната срещу Съюза на Съветските Социалистически Републики, Съединеното Кралство, Американските Съединени Шати и другите Обединени Народи, носи своя дял от отговорност за тази война;

Вземайки обаче пред вид, че България, след като прекрати военните действия срещу Обединените Народи, скъса отношенията си с Германия и, като сключи на 28 октомври 1944 година Примирие с Правителствата на Съюза на Съветските Социалистически Републики, на Съединеното Кралство и на Американските Съединени Шати, действащи от името на всички Обединени Народи, намиращи се в положение на война с България, взе активно участие във войната срещу Германия, и

Вземайки пред вид, че Съюзените и Сдружените Сили и България желаят да сключат Договор за мир, който, отговаряйки на принципите на справедливостта, ще уреди въпросите, останали още нерешени вследствие на горепозброените събития, и ще състави основата на приятелските отношения между тях, като по този начин даде на Съюзените и Сдружените Сили възможност да подкрепят искането на България да бъде приета за член на Организацията на Обединените Народи, а също и искането за присъединяването на България към която и да било конвенция, сключена по почин на Организацията на Обединените Народи;

Съгласно с това решиха да обявят прекратяването на положението на война и да сключат за тази цел настоящия Договор за мир и назначиха за това долуподписаните, като свои Пълномощни Представители, които, след като представиха пълномощията си, намерени за редовни и в надлежна форма, се споразумяха върху следните постановления:

ЧАСТ I

Граници на България

Член I

Границите на България, посочени в приложената към настоящия Договор карта (приложение I) ще бъдат такива, каквито са били на 1 януари 1941 година.

ЧАСТ II

Политически клаузи

Отдел I

Член 2

България се задължава да вземе всички мерки, необходими за да обезпечи на всички лица, намиращи се под нейна юрисдикция, без разлика на раса, пол, език или вероизповедание, ползуването от правата на човека и основните свободи, включително свободата на словото, на печата и изданията, на религиозния култ, на политическите убеждения и на публичните събрания.

Член 3

България, която, съгласно със Съглашението за примирие, взе мерки, за да бъдат освободени без разлика на поданство или народност всички лица, задържани във връзка с дейността им в полза на Обединените Народи, или за съчувствие към Обединените Народи, или поради расовия им произход, и за да бъде отменено дискриминационното законодателство и произтичащите от него ограничения, се задължава да завърши прокарването на тези мерки и да не взема в бъдеще никакви мерки или да издава закони, които биха били несъвместими с посочените в настоящия член цели.

Член 4

България, която, в съгласие със Съглашението за примирие, взе мерки за разтурянето на всички намиращи се на българска територия организации от фашистки тип: политически, военни или полувоенни, както и на всички други организации, водещи враждебна на Обединените Народи пропаганда, се задължава да не допуска и за напред съществуването и дейността на организации от този род, имащи за цел да лишат народа от демократическите му права.

МИРНИЯ ДОГОВОР С БОЛГАРИЕЙ

Союз Советских Социалистических Республик, Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии, Соединенные Штаты Америки, Австралия, Белорусская Советская Социалистическая Республика, Чехословакия, Греция, Индия, Новая Зеландия, Украинская Советская Социалистическая Республика, Южно-Африканский Союз и Федеративная Народная Республика, Югославия, как государства, находящиеся в состоянии войны с Болгарией и активно участвовавшие в войне против вражеских государств в Европе существенными военными контингентами, именуемые в дальнейшем «Союзные и Соединенные Державы», с одной стороны,

и Болгария, с другой стороны;

Принимая во внимание, что, став союзником гитлеровской Германии и участвуя на ее стороне в войне против Союза Советских Социалистических Республик, Соединенного Королевства, Соединенных Штатов Америки и других Объединенных Наций, Болгария несет свою долю ответственности за эту войну;

Принимая, однако, во внимание, что Болгария, прекратив военные действия против Объединенных Наций, порвала отношения с Германией и, заключив 28 октября 1944 года Примирие с Правительствами Союза Советских Социалистических Республик, Соединенного Королевства и Соединенных Штатов Америки, действовавшими от имени всех Объединенных Наций, находившихся в состоянии войны с Болгарией, приняла активное участие в войне против Германии; и

Принимая во внимание, что Союзные и Соединенные Державы и Болгария желают заключить мирный договор, который, соответствуя принципам справедливости, урегулирует вопросы, остающиеся еще нерешенными в результате перечисленных выше событий, и явится основой дружественных отношений между ними, тем самым давая Союзным и Соединенным Держavam возможность поддержать обращение Болгарии о принятии ее в члены Организации Объединенных Наций, а также о присоединении Болгарии к любой конвенции, заключенной по почину Организации Объединенных Наций;

В соответствии с этим решили объявить о прекращении состояния войны и для этой цели заключить настоящий Мирный Договор и назначили для этого нижеподписавшихся в качестве своих Полномочных Представителей, которые по представлении своих полномочий, найденных в порядке и надлежавшей форме, согласились о следующих постановлениях:

ЧАСТЬ I

Границы Болгарии

Статья 1.

Границы Болгарии, показанные на прилагаемой к настоящему Договору карте (Приложение I), будут такими, как они существовали на 1 января 1941 года.

ЧАСТЬ II

Политические постановления

Раздел I

Статья 2

Болгария обязуется принять все меры, необходимые для обеспечения того, чтобы все лица, находящиеся под болгарской юрисдикцией, без различия расы, пола, языка или религии, пользовались правами человека и основными свободами, включая свободу слова, печати и изданий, религиозного культа, политических убеждений и публичных собраний.

Статья 3

Болгария, которая в соответствии с Соглашением о Пермирии провела мероприятия по освобождению, независимо от гражданства и национальной принадлежности, всех лиц, содержащихся в заключении в связи с их деятельностью в пользу Объединенных Наций, или за их сочувствие Объединенным Нациям, или ввиду их расового происхождения, и мероприятия по отмене дискриминационного законодательства и вытекающих из него ограничений, обязуется закончить проведение этих мероприятий и впредь не принимать каких-либо мер или законов, которые были бы несовместимы с целями, предусмотренными в этой статье.

Статья 4

Болгария, которая в соответствии с Соглашением о Пермирии провела мероприятия по роспуску всех находившихся на болгарской территории организаций фашистского типа: политических, военных, военизированных, а также других организаций, ведущих враждебную Объединенным Нациям пропаганду, — обязуется и впредь не допускать существования и деятельности организаций такого рода, преследующих цель лишения народа его демократических прав.

TREATY OF PEACE WITH BULGARIA

The Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the United States of America, Australia, the Byelorussian Soviet Socialist Republic, Czechoslovakia, Greece, India, New Zealand, the Ukrainian Soviet Socialist Republic, the Union of South Africa and the People's Federal Republic of Yugoslavia, as the States which are at war with Bulgaria and actively waged war against the European enemy states with substantial military forces, hereinafter referred to as "the Allied and Associated Powers", of the one part, and Bulgaria, of the other part;

Whereas Bulgaria, having become an ally of Hitlerite Germany and having participated on her side in the war against the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom, the United States of America and other United Nations, bears her share of responsibility for this war;

Whereas, however, Bulgaria, having ceased military operations against the United Nations, broke off relations with Germany, and, having concluded on October 28, 1944, an Armistice with the Governments of the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom and the United States of America, acting on behalf of all the United Nations at war with Bulgaria, took an active part in the war against Germany; and

Whereas the Allied and Associated Powers and Bulgaria are desirous of concluding a treaty of peace, which, conforming to the principles of justice, will settle questions still outstanding as a result of the events hereinbefore recited and form the basis of friendly relations between them, thereby enabling the Allied and Associated Powers to support Bulgaria's application to become a member of the United Nations and also to adhere to any Convention concluded under the auspices of the United Nations;

Have therefore agreed to declare the cessation of the state of war and for this purpose to conclude the present Treaty of Peace, and have accordingly appointed the undersigned Plenipotentiaries who, after presentation of their full powers, found in good and due form, have agreed on the following provisions:

PART I

Frontiers of Bulgaria

Article 1

The frontiers of Bulgaria, as shown on the map annexed to the present Treaty (Annex I), shall be those which existed on January 1, 1941

PART II

Political Clauses

Section I

Article 2

Bulgaria shall take all measures necessary to secure to all persons under Bulgarian jurisdiction, without distinction as to race, sex, language or religion, the enjoyment of human rights and of the fundamental freedoms, including freedom of expression, of press and publication, of religious worship, of political opinion and of public meeting

Article 3

Bulgaria, which in accordance with the Armistice Agreement has taken measures to set free, irrespective of citizenship and nationality, all persons held in confinement on account of their activities in favour of, or because of their sympathies with, the United Nations or because of their racial origin, and to repeal discriminatory legislation and restrictions imposed thereunder, shall complete these measures and shall in future not take any measures or enact any laws which would be incompatible with the purposes set forth in this Article.

Article 4

Bulgaria, which in accordance with the Armistice Agreement has taken measures for dissolving all organisations of a Fascist type on Bulgarian territory, whether political, military or para-military, as well as other organisations conducting propaganda hostile to the United Nations, shall not permit in future the existence and activities of organisations of that nature which have as their aim denial to the people of their democratic rights.

TRAITÉ DE PAIX AVEC LA BULGARIE

Les Etats-Unis d'Amérique, le Royaume-Uni de Grand-Bretagne et d'Irlande du Nord, l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes, l'Australie, la République Soviétique Socialiste de Biélorussie, la Grèce, l'Inde, la Nouvelle-Zélande, la Tchécoslovaquie, la République Soviétique Socialiste d'Ukraine, l'Union Sud-Africaine et la République Fédérative Populaire de Yougoslavie, en tant qu'Etats en guerre avec la Bulgarie et ayant participé à la lutte contre les Etats européens ennemis avec des forces militaires importantes, désignés ci-après sous le nom de "Puissances Alliées et Associées", d'une part, et la Bulgarie d'autre part;

Considérant que la Bulgarie, qui a conclu une alliance avec l'Allemagne hitlérienne et a participé à ses côtés à la guerre contre les Etats-Unis d'Amérique, le Royaume-Uni, l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes et d'autres Nations-Unies, porte sa part de responsabilité dans cette guerre;

Considérant toutefois que la Bulgarie, après avoir cessé les opérations militaires contre les Nations-Unies, a rompu ses relations avec l'Allemagne et, ayant conclu le 28 octobre 1944 un armistice avec les Gouvernements des Etats-Unis d'Amérique, du Royaume-Uni et de l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes, agissant au nom de toutes les Nations-Unies en guerre avec la Bulgarie, a pris une part active dans la guerre contre l'Allemagne;

Considérant que les Puissances Alliées et Associées et la Bulgarie sont désireuses de conclure un traité de paix qui règle, en conformité avec les principes de justice, les questions demeurant en suspens à la suite des événements ci-dessus rappelés et qui forme la base de relations amicales entre elles, permettant ainsi aux Puissances Alliées et Associées d'appuyer les demandes que la Bulgarie présentera pour devenir membre de l'Organisation des Nations-Unies et pour adhérer à toute convention conclue sous les auspices des Nations-Unies;

Pour ces motifs, ont décidé de proclamer la cessation de l'état de guerre et de conclure à cet effet le présent Traité de Paix et ont, à ces fins, désigné les Plénipotentiaires soussignés, lesquels, après présentation de leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants:

PARTIE I

Frontières de la Bulgarie.

Article 1

Les frontières de la Bulgarie, telles qu'elles sont indiquées sur la carte jointe au présent Traité (annexe I), demeureront telles qu'elles étaient au 1-er janvier 1941.

PARTIE II

Clauses politiques.

Section I.

Article 2

La Bulgarie prendra toutes les mesures nécessaires pour assurer à toutes les personnes relevant de sa juridiction sans distinction de race, de sexe, de langue ou de religion, la jouissance des droits de l'homme et des libertés fondamentales y compris la liberté d'expression de la pensée, la liberté de presse et de publication, la liberté de culte, la liberté d'opinion et de réunion.

Article 3

La Bulgarie qui, conformément à la Convention d'Armistice, a pris des mesures pour mettre en liberté, sans distinction de citoyenneté ou de nationalité, toutes les personnes détenues en raison de leurs activités en faveur des Nations-Unies ou de leur sympathie pour celles-ci, ou en raison de leur origine raciale, et pour abroger la législation ayant un caractère discriminatoire et rapporter les restrictions imposées en vertu de celle-ci, s'engage à compléter ces mesures et à ne prendre à l'avenir aucune mesure ou à n'édicter aucune loi qui serait incompatible avec les fins énoncées dans le présent article.

Article 4

La Bulgarie qui, conformément à la Convention d'Armistice, a pris des mesures en vue de dissoudre toutes les organisations politiques, militaires ou paramilitaires de caractère fasciste existant sur le territoire bulgare, ainsi que toutes autres organisations faisant une propagande hostile aux Nations-Unies, s'engage à ne pas tolérer à l'avenir l'existence et l'activité d'organisations de cette nature qui ont pour but de priver le peuple de ses droits démocratiques.

Член 5

1) България се задължава да вземе всички необходими мерки, за да обезпечи задържането и предаването за съдене:

а) на лицата, обвинявани в извършване на военни престъпления или на престъпления срещу мира и човечността, заповядали извършването на такива престъпления или съдействували за тяхното извършване;

б) на поданиците на Съюзните и Сдружените Сили, обвинявани в нарушаване на законите на своята страна чрез измяна или сътрудничество с неприятеля през време на войната.

2) По искане на Правителството на заинтересуваната Обединен Народ, България ще обезпечи също така явяването като свидетели на намиращите се под нейна юрисдикция лица, чиито показания биха били поискани за съденето на лицата, посочени в точка 1 на настоящия член.

3) Всяко разногласие относно прилагането на постановленията на точки 1 и 2 от настоящия член ще бъде отнасяно от когото и да било от заинтересуваните Правителства до Шефовете на Дипломатическите Мисии на Съюза на Съветските Социалистически Републики, Съединеното Кралство и Американските Съединени Щати в София, които ще постигнат споразумение по това затруднение.

Отдел II

Член 6

България се задължава да признае пълната сила на Договорите за мир с Италия, Румъния, Унгария и Финландия, както и на другите съглашения или споразумения, които са били или ще бъдат постигнати от Съюзните и Сдружените Сили по отношение на Австрия, Германия и Япония за възстановяване на мира.

Член 7

България се задължава да приеме всички споразумения, които са били или могат да бъдат сключени за ликвидиране на Обществото на Народите или на Постоянния съд за международно правосъдие.

Член 8

1) Всяка Съюзна или Сдружена Сила ще нотифицира на България в шестмесечен срок от влизането в сила на настоящия Договор ония свои двустранни договори с България от преди войната, които тя желае да запази, или да постави отново в действие. Всяко разпоредение обаче, което не е в съгласие с настоящия Договор, ще бъде премахнато от казаните договори.

2) Всички договори, които бъдат нотифицирани по този начин, ще бъдат регистрирани в Секретариата на Обединените Народи съгласно чл. 102 от Устава на Организацията на Обединените Народи.

3) Всички такива договори, които не бъдат нотифицирани по този начин, ще се смятат за отменени.

ЧАСТ III

Военни, военно-морски и военно-въздушни клаузи

Отдел I

Член 9

Поддържането на сухопътни, морски и военно-въздушни въоръжения и укрепления ще бъде строго ограничено по начин да отговаря на задачите от вътрешен характер и на местната отбрана на границите. Съобразно с горесказаното, на България се позволява да притежава въоръжени сили, които да не бъдат по-големи от:

а) сухопътна войска, включително и погранична войска, с общ състав от 35.000 души;

б) противовъздушна артилерия в състав от 1.800 души;

в) военно-морски флот в състав от 3.500 души и общ тонаж от 7.250 тона;

г) военно-въздушни сили, включително и военно-въздушните сили на военно-морския флот, в размер на 90 самолета, в това число и резервите, от които не повече от 70 самолета от бойни типове, с общ личен състав от 5.200 души. България не трябва да притежава или да придобива самолети, построени като бомбардировачи с приспособления за вътрешно носене на бомбите.

Тия ефективни във всеки случай ще включват строеви, нестроеви състави и щабния персонал.

Член 10

Личният състав на българската войска, военно-морския флот и военно-въздушните сили, който надхвърля съответния брой разрешен от чл. 9, ще бъде разпуснат в шестмесечен срок от влизането в сила на настоящия Договор.

Член 11

Лицата, които не влизат в българската войска, военно-морския флот и военно-въздушните сили, не ще получават под никаква форма военно, военно-морско или военно-въздушно обучение, както то е определено в Приложения II.

Статья 5

1. България обязуется принять все необходимые меры, чтобы обеспечить задержание и выдачу для суда над ними:

а) лиц, обвиняемых в том, что они совершили военные преступления и преступления против мира или против человечности, дали приказ о совершении таких преступлений или содействовали их совершению;

б) граждан какой-либо из Союзных и Соединенных Держав, которые обвиняются в нарушении законов их стран во время войны.

2. Болгария, по требованию Правительства заинтересованной Объединенной Нации, обеспечит также явку в качестве свидетелей находящихся под ее юрисдикцией лиц, показания которых потребуются для суда над лицами, указанными в пункте 1 настоящей статьи.

3. Всякое разногласие относительно применения постановлений пунктов 1 и 2 настоящей статьи должно быть передано любым заинтересованным Правительством Главам Дипломатических Миссий Советского Союза, Соединенного Королевства и Соединенных Штатов Америки в Софии, которые достигнут соглашения по поводу этого затруднения.

Раздел II

Статья 6

Болгария обязуется признать полную силу Мирных Договоров с Италией, Румынией, Венгрией и Финляндией и других соглашений или урегулирований, которые были или будут достигнуты Союзными и Соединенными Державами относительно Австрии, Германии и Японии для восстановления мира.

Статья 7

Болгария обязуется принять любые соглашения, которые были или могут быть заключены для ликвидации Лиги Наций и Постоянной Палаты Международного Правосудия.

Статья 8

1. Каждая Союзная или Соединенная Держава нотифицирует Болгарию в течение шести месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора о своих довоенных двусторонних договорах с Болгарией, которые эта Держава желает сохранить в силе или действие которых она желает возобновить. Любые положения, не находящиеся в соответствии с настоящим Договором, будут, однако, исключены из вышеупомянутых договоров.

2. Все вышеупомянутые договоры, о которых будет нотифицировано таким образом, будут зарегистрированы в Секретариате Объединенных Наций в соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций.

3. Все вышеупомянутые договоры, о которых не будет нотифицировано таким образом, будут считаться отмененными.

ЧАСТЬ III

Военные, военно-морские и военно-воздушные постановления.

Раздел I

Статья 9

Содержание сухопутных, морских и военно-воздушных вооружений и укреплений будет строго ограничено так, чтобы отвечать задачам внутреннего характера и местной обороны границ. В соответствии с вышеуказанным Болгария разрешается иметь вооруженные силы, не свыше чем:

а) сухопутная армия, включая пограничные войска, с общей численностью личного состава в 55.000 человек;

б) зенитная артиллерия с численностью личного состава в 1.800 человек;

в) военно-морской флот с численностью личного состава в 3.500 человек и общим тоннажем в 7.250 тонн;

г) военно-воздушные силы, в том числе военно-воздушные силы военно-морского флота, численностью в 90 самолетов, включая резервы, из которых не более 70 самолетов боевых типов, с общей численностью личного состава в 5.200 человек. Болгария не должна иметь или приобретать самолеты, сконструированных в основном как бомбардировщики с приспособлениями для внутренней подвески бомб.

Эта численность в каждом случае будет включать строевой, нестроевой состав и штабной персонал.

Статья 10

Личный состав болгарской армии, военно-морского флота и военно-воздушных сил, превышающий соответственно разрешенную статьей 9 численность, будет распущен в течение шести месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора.

Статья 11

Людские контингенты, не входящие в состав болгарской армии, военно-морского флота или военно-воздушных сил, не будут проходить в какой-либо форме военного, военно-морского или военно-воздушного обучения, как оно определено в Приложения II.

Article 5

1. Bulgaria shall take all necessary steps to ensure the apprehension and surrender for trial of:

a) Persons accused of having committed, ordered or abetted war crimes and crimes against peace or humanity;

b) Nationals of any Allied or Associated Power accused of having violated their national law by treason or collaboration with the enemy during the war.

2. At the request of the United Nations Government concerned Bulgaria shall likewise make available as witnesses persons within its jurisdiction, whose evidence is required for the trial of the persons referred to in paragraph 1 of this Article.

3. Any disagreement concerning the application of the provisions of paragraphs 1 and 2 of this Article shall be referred by any of the Governments concerned to the Heads of the Diplomatic Missions in Sofia of the Soviet Union, the United Kingdom and the United States of America, who will reach agreement with regard to the difficulty.

Section II

Article 6

Bulgaria undertakes to recognize the full force of the Treaties of Peace with Italy, Roumania, Hungary and Finland and other agreements or arrangements which have been or will be reached by the Allied and Associated Powers in respect of Austria, Germany and Japan for the restoration of peace.

Article 7

Bulgaria undertakes to accept any arrangements which have been or may be agreed for the liquidation of the League of Nations and the Permanent Court of International Justice.

Article 8

1. Each Allied or Associated Power will notify Bulgaria, within a period of six months from the coming into force of the present Treaty, which of its pre-war bilateral treaties with Bulgaria it desires to keep in force or revive. Any provisions not in conformity with the present Treaty shall, however, be deleted from the above-mentioned treaties.

2. All such treaties so notified shall be registered with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

3. All such treaties not so notified shall be regarded as abrogated.

PART III

Military, Naval and Air Clauses

Section I

Article 9

The maintenance of land, sea and air armaments and fortifications shall be closely restricted to meeting tasks of an internal character and local defence of frontiers. In accordance with the foregoing Bulgaria is authorised to have armed forces consisting of not more than:

a) A land army, including frontier troops, with a total strength of 55,000 personnel;

b) Anti-aircraft artillery with a strength of 1,800 personnel;

c) A navy with a personnel strength of 3,500 and a total tonnage of 7,250 tons;

d) An air force, including any naval air arm, of 90 aircraft, including reserves, of which not more than 70 may be combat types of aircraft, with the total personnel strength of 5,200. Bulgaria shall not possess or acquire any aircraft designed primarily as bombers with internal bomb-carrying facilities.

These strengths shall in each case include combat, service and overhead personnel.

Article 10

The personnel of the Bulgarian Army, Navy and Air Force in excess of the respective strengths permitted under Article 9 shall be disbanded within six months from the coming into force of the present Treaty.

Article 11

Personnel not included in the Bulgarian Army, Navy or Air Force shall not receive any form of military training, naval training or military air training as defined in Annex II.

Article 5

1. — La Bulgarie prendra toutes les mesures nécessaires pour assurer l'arrestation et la livraison en vue de leur jugement:

a) des personnes accusées d'avoir commis, ordonné des crimes de guerre et des crimes contre la paix ou l'humanité, ou d'en avoir été complices;

b) des ressortissants de l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées accusés d'avoir enfreint les lois de leur pays en commettant des actes de trahison ou en collaborant avec l'ennemi pendant la guerre.

2. — A la demande du Gouvernement de l'une des Nations-Unies intéressées, la Bulgarie devra assurer en outre la comparution comme témoins des personnes relevant de sa juridiction dont la déposition est nécessaire pour le jugement des personnes visées au paragraphe 1 du présent article.

3. — Tout désaccord concernant l'application des dispositions des paragraphes 1 et 2 du présent article sera soumis par tout Gouvernement intéressé aux Chefs des missions diplomatiques à Sofia des Etats-Unis d'Amérique, du Royaume-Uni et de l'Union Soviétique, qui se mettront d'accord sur le point soulevé.

Section II

Article 6

La Bulgarie s'engage à reconnaître la pleine valeur des Traités de Paix avec l'Italie, la Roumanie, la Hongrie et la Finlande, ainsi que des autres accords ou arrangements qui ont été conclus ou qui seront conclus par les Puissances Alliées et Associées en ce qui concerne l'Autriche, l'Allemagne et le Japon, en vue du rétablissement de la paix.

Article 7

La Bulgarie s'engage à accepter tous les arrangements qui ont été conclus ou qui pourront être conclus pour la liquidation de la Société des Nations et de la Cour Permanente de Justice Internationale.

Article 8

1. — Chacune des Puissances Alliées ou Associées notifiera à la Bulgarie, dans un délai de six mois à partir de l'entrée en vigueur du présent Traité, les traités bilatéraux qu'elle a conclu avec la Bulgarie antérieurement à la guerre et dont elle désire le maintien ou la remise en vigueur. Toutes dispositions des traités dont il s'agit qui ne seraient pas en conformité avec le présent Traité seront toutefois supprimées.

2. — Tous les traités de cette nature qui auront fait l'objet de cette notification seront enregistrés au Secrétariat de l'Organisation des Nations-Unies, conformément à l'article 102 de la Charte des Nations-Unies.

3. — Tous les traités de cette nature qui n'auront pas fait l'objet d'une telle notification seront tenus pour abrogés.

PARTIE III

Clauses militaires, navales et aériennes

Section I

Article 9

Les armements terrestres, maritimes et aériens et les fortifications seront strictement limités de manière à répondre aux tâches d'ordre intérieur et à la défense locale des frontières. Conformément aux dispositions ci-dessus, la Bulgarie est autorisée à conserver des forces armées ne dépassant pas:

a) pour l'armée de terre, y compris les gardes-frontières, un effectif total de 55.000 hommes;

b) pour l'artillerie de défense anti-aérienne, un effectif de 1.800 hommes;

c) pour la marine, un effectif de 3.500 hommes et un tonnage total de 7.250 tonnes;

d) pour l'aviation militaire, y compris l'aéronautique navale et les avions de réserve, 90 avions, dont 70 au maximum pourront être des avions de combat, et un effectif total de 5.200 hommes. La Bulgarie ne devra ni posséder ni acquérir d'avions conçus essentiellement comme bombardiers et comportant des dispositifs intérieurs pour le transport des bombes.

Ces effectifs comprendront, dans chaque cas, le personnel de commandement, les unités combattantes et les services.

Article 10

Le personnel de l'armée, de la marine et de l'aviation bulgares en excédent des effectifs autorisés dans chaque cas aux termes de l'article 9 sera licencié dans un délai de six mois à partir de la date d'entrée en vigueur du présent Traité.

Article 11

Aucune forme d'instruction militaire, navale ou aérienne au sens de l'annexe II, ne sera donnée aux personnes ne faisant pas partie de l'armée, de la marine ou de l'aviation bulgare.

Член 12

1) На север от гръцко-българската граница се забранява строжъкт на: постоянни укрепления, в които може да бъде поставено оръжие, способно да стреля в гръцка територия; постоянни военни съоръжения, които могат да бъдат използвани за управляване стрелбата в гръцка територия или за нейното координиране, а също и на дълготрайни средства за снабдяване и складиране, поставени изключително за използване горепомнатите укрепления и съоръжения.

2) Тази забрана не засяга другите типове дълготрайни укрепления, надземни помещения и съоръжения, предназначени изключително за задачи от вътрешен характер и за местна отбрана на границите.

Член 13

България не трябва да притежава, да произвежда или да прави опит с: каквито и да било видове атомно въоръжение; каквито и да било самодвижущи се или управляеми снаряди и апарати, свързани с тяхното изхвърляне (с изключение на торпедите и торпедните апарати, съставляващи нормалното въоръжение на военно-морските кораби, разрешени от настоящия Договор); морски мини или торпеди от неконтактен тип, действащи посредством чувствителен механизъм; торпеди, които могат да бъдат комплектовани с хора, подводни лодки, или други подводни съдове, торпедни лодки, специализирани типове штурмови кораби.

Член 14

България не трябва да пази, произвежда или придобива по други начини военни материали или да поддържа производствени капацитети за тяхното фабрикуване в повече от онова, което е необходимо за поддържането на разрешените от чл. 9 на настоящия Договор въоръжени сили.

Член 15

1) Надвишаващите военни материали и техника от Съюзнически произход ще бъдат предадени в разпореждане на съответната Съюзена или Сдружена Сила, съобразно с указанията, които ще бъдат дадени от тази сила. Надвишаващите български военни материали ще бъдат предадени в разпореждане на Правителствата на Съветския Съюз, Съединеното Кралство и Американските Съединени Щати. България ще се откаже от всякакви права над тези материали.

2) Военните материали от германски произход или конструкции, надхвърлящи онова, което е необходимо за позволените от настоящия Договор въоръжени сили, ще бъдат предадени в разпореждане на трите Правителства. България не ще придобива или произвежда каквито и да било военни материали от германски произход или конструкции, нито ще наема на работа или обучава каквито и да било технически специалисти, включително военни и граждански въздухоплавателен персонал, които са или са били германски поданици.

3) Надвишаващите военни материали, посочени в точки 1 и 2 на настоящия член, ще бъдат предадени или разрушени в едногодишен срок от деня на влизането в сила на настоящия Договор.

4) Дефиницията на изрази „военни материали“ и тяхното изброяване с оглед на настоящия Договор са дадени в Приложение III.

Член 16

България се задължава напълно да сътрудничи на Съюзените и Сдружените Сили с цел да се обезпечи, щото Германия да не може да предприема, извън пределите на германската територия, каквито и да било мерки за превъоръжаването си.

Член 17

България се задължава да не придобива и да не произвежда граждански самолети от германска или японска конструкция, или самолети, съдържащи важни елементи от германски или японски произход или конструкция.

Член 18

Всяка от военните, военно-морските и военно-въздушните клаузи на настоящия Договор ще остане в сила дотогава, докато тя не бъде изменена изцяло или частично, по споразумение между Съюзените и Сдружените Сили и България, или след като България стане член на Организацията на Обединените Народи—по споразумение между Съвета на Сигурността и България.

Отдел II

Член 19

1) Българските военнопленници трябва да бъдат репатрирани колкото е възможно по-скоро, съобразно със споразуменията между отделните сили, които държат тия военнопленници, и България.

2) Всички разходи по превоза на българските военнопленници, изключително и издръжката им, от сборните пунктове, установени от Правителството на съответната Съюзена или Сдружена Сила, до входния пункт на българската територия, ще бъдат в тежест на Българското правителство.

Статья 12

1. К северу от греко-болгарской границы запрещается следующее строительство: долговременных укреплений, где может быть установлено оружие, способное вести огонь по греческой территории; долговременных военных сооружений, которые могут быть использованы для управления огнем по греческой территории или для его координирования, а также долговременных средств снабжения и складирования, установленных исключительно для использования вышеупомянутых укреплений и сооружений.

2. Это запрещение не распространяется на другие типы долговременных укреплений, надземных помещений и сооружений, которые предназначаются исключительно для задач внутреннего характера и местной обороны границ.

Статья 13

Болгария не должна иметь, производить или экспериментировать: любые виды атомного вооружения; какие-либо самодвижущиеся или управляемые снаряды или аппараты, связанные с их выбрасыванием (за исключением торпед и торпедных аппаратов, составляющих нормальное вооружение военно-морских кораблей, разрешенных настоящим Договором); морские мины или торпеды неконтактного типа, действующие от чувствительных механизмов; торпеды, которые могут быть укомплектованы людьми; подводные лодки или другие подводные суда, торпедные катеры и специализированные типы штурмовых судов.

Статья 14

Болгария не должна сохранять, производить или приобретать другими путями военные материалы и технику или содержать производственные мощности для их изготовления, сверх того, что требуется для содержания вооруженных сил, разрешенных статьей 9 настоящего Договора.

Статья 15

1. Излишки военных материалов и техники союзного происхождения будут переданы в распоряжение соответствующей Союзной или Соединенной Державы согласно указаниям, которые будут даны этой Державой. Излишки болгарских военных материалов и техники будут переданы в распоряжение Правительств Советского Союза, Соединенного Королевства и Соединенных Штатов Америки. Болгария откажется от всех прав на эти материалы и технику.

2. Военные материалы и техника германского происхождения или конструкции, превышающие то, что требуется для вооруженных сил, разрешенных настоящим Договором, будут переданы в распоряжение Трех Правительств. Болгария не будет приобретать или производить каких-либо военных материалов и техники германского происхождения или конструкции, или нанимать на работу или обучать каких-либо технических специалистов, включая военных и гражданский авиационный персонал, из числа лиц, которые являются или являлись гражданами Германии.

3. Излишки военных материалов и техники, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, будут переданы или уничтожены в течение одного года со дня вступления в силу настоящего Договора.

4. Определение термина «военные материалы и техника» и перечень военных материалов и техники для целей настоящего Договора даны в Приложении III.

Статья 16

Болгария обязуется полностью сотрудничать с Союзными и Соединенными Державами в целях обеспечения того, чтобы Германия не смогла предпринять каких-либо мер за пределами германской территории в направлении возрождения своего вооружения.

Статья 17

Болгария обязуется не приобретать и не производить гражданских самолетов германской или японской конструкции или самолетов, включающих крупные узлы германского или японского производства или конструкции.

Статья 18

Каждая из военных, военно-морских и военно-воздушных статей настоящего Договора будет оставаться в силе до тех пор, пока она не будет изменена полностью или частично по соглашению между Союзными и Соединенными Державами и Болгарией или, после того как Болгария станет членом Организации Объединенных Наций, — по соглашению между Советом Безопасности и Болгарией.

Раздел II

Статья 19

1. Болгарские военнопленные должны быть репатрированы как можно скорее в соответствии с соглашениями между отдельными Державами, содержащими этих военнопленных, и Болгарией.

2. Все издержки на перевозку болгарских военнопленных, включая их содержание, от сборных пунктов, установленных Правительством соответствующей Союзной или Соединенной Державы, до пункта вступления на болгарскую территорию будет нести Правительство Болгарии.

Article 12

1. The following construction to the north of the Greco-Bulgarian frontier is prohibited: permanent fortifications where weapons capable of firing into Greek territory can be emplaced; permanent military installations capable of being used to conduct or direct fire into Greek territory; and permanent supply and storage facilities emplaced solely for the use of the said fortifications and installations.

2. This prohibition does not include other types of non-permanent fortifications or surface accommodations and installations which are designed to meet only requirements of an internal character and of local defence of the frontiers.

Article 13

Bulgaria shall not possess, construct or experiment with any atomic weapon, any self-propelled or guided missiles or apparatus connected with their discharge (other than torpedoes and torpedo-launching gear comprising the normal armament of naval vessels permitted by the present Treaty), sea mines or torpedoes of non-contact types actuated by influence mechanisms, torpedoes capable of being manned, submarines or other submersible craft, motor torpedo boats, or specialised types of assault craft.

Article 14

Bulgaria shall not retain, produce or otherwise acquire, or maintain facilities for the manufacture of, war material in excess of that required for maintenance of the armed forces permitted under Article 9 of the present Treaty.

Article 15

1. Excess war material of Allied origin shall be placed at the disposal of the Allied or Associated Power concerned according to the instructions given by that Power. Excess Bulgarian war material shall be placed at the disposal of the Governments of the Soviet Union, the United Kingdom and the United States of America. Bulgaria shall renounce all rights to this material.

2. War material of German origin or design in excess of that required for the armed forces permitted under the present Treaty shall be placed at the disposal of the Three Governments. Bulgaria shall not acquire or manufacture any war material of German origin or design, or employ or train any technicians, including military and civil aviation personnel, who are or have been nationals of Germany.

3. Excess war material mentioned in paragraphs 1 and 2 of this Article shall be handed over or destroyed within one year from the coming into force of the present Treaty.

4. A definition and list of war material for the purposes of the present Treaty are contained in Annex III.

Article 16

Bulgaria shall co-operate fully with the Allied and Associated Powers with a view to ensuring that Germany may not be able to take steps outside German territory towards rearmament.

Article 17

Bulgaria shall not acquire or manufacture civil aircraft which are of German or Japanese design or which embody major assemblies of German or Japanese manufacture or design.

Article 18

Each of the military, naval and air clauses of the present Treaty shall remain in force until modified in whole or in part by agreement between the Allied and Associated Powers and Bulgaria or, after Bulgaria becomes a member of the United Nations, by agreement between the Security Council and Bulgaria.

SECTION II

Article 19

1. Bulgarian prisoners of war shall be repatriated as soon as possible, in accordance with arrangements agreed upon by the individual Powers detaining them and Bulgaria.

2. All costs, including maintenance costs, incurred in moving Bulgarian prisoners of war from their respective assembly points, as chosen by the Government of the Allied or Associated Power concerned, to the point of their entry into Bulgarian territory, shall be borne by the Bulgarian Government.

Article 12

1. — La construction des ouvrages suivants est interdite au nord de la frontière gréco-bulgare: fortifications permanentes où peuvent être installées des armes capables de tirer en territoire hellénique, installations militaires permanentes pouvant être utilisées pour conduire ou diriger le tir en territoire hellénique et moyens permanents de ravitaillement et de stockage édifiés uniquement pour l'usage des fortifications et installations ci-dessus.

2. — Cette interdiction ne vise pas les autres types de fortifications non permanentes ou les casernes, casernements et installations de surface qui sont uniquement destinés à répondre à des nécessités de l'ordre intérieur et de défense locale des frontières.

Article 13

La Bulgarie ne possédera, ne fabriquera ni n'expérimentera aucune arme atomique, aucun projectile automatique ou dirigé, ni aucun dispositif, employé pour le lancement de ces projectiles (autre que les torpilles ou dispositifs de lancement de torpilles faisant partie de l'armement normal des navires autorisés par le présent Traité), aucune mine marine ou torpille fonctionnant par un mécanisme à influence, aucune torpille humaine, aucun sous-marin ou autre bâtiment submersible, aucune vedette lance-torpilles, ni aucun type spécialisé de bâtiment d'assaut.

Article 14

La Bulgarie ne devra pas conserver, fabriquer ou acquérir par tout autre moyen, de matériel de guerre en excédent de ce qui est nécessaire au maintien des forces armées autorisées par l'article 9 du présent Traité ni laisser subsister de facilités pour la production de ce matériel de guerre.

Article 15

1. — Le matériel de guerre de provenance alliée en excédent sera mis à la disposition de la Puissance Alliée ou Associée intéressée conformément aux instructions qui seront données par celle-ci; le matériel de guerre bulgare en excédent sera mis à la disposition des Gouvernements des Etats-Unis d'Amérique, du Royaume-Uni et de l'Union Soviétique. La Bulgarie renoncera à tous droits sur ce matériel.

2. — Le matériel de guerre de provenance allemande ou construit sur des plans allemands, en excédent de celui qui est nécessaire aux forces armées autorisées par le présent Traité, sera mis à la disposition des trois Gouvernements. La Bulgarie n'acquerra, ni ne fabriquera aucun matériel de guerre de provenance allemande ou construit sur des plans allemands; elle n'emploiera ni n'instruira aucun technicien, y compris le personnel de l'aviation militaire ou civile, qui soit ou ait été ressortissant allemand.

3. — Le matériel de guerre en excédent mentionné aux paragraphes 1 et 2 du présent article sera livré ou détruit dans un délai d'un an à partir de la date d'entrée en vigueur du présent Traité.

4. — La définition et la liste du matériel de guerre aux fins du présent Traité figurent à l'annexe III.

Article 16

La Bulgarie s'engage à apporter son entière collaboration aux Puissances Alliées et Associées, en vue de mettre l'Allemagne dans l'impossibilité de prendre hors du territoire allemand des mesures tendant à son réarmement.

Article 17

La Bulgarie s'engage à n'acquérir ou fabriquer aucun avion civil de modèle allemand ou japonais ou comportant des éléments importants de fabrication ou de conception allemande ou japonaise.

Article 18

Chacune des clauses militaires, navales et aériennes du présent Traité demeurera en vigueur aussi longtemps qu'elle n'aura pas été modifiée, entièrement ou partiellement, par accord entre les Puissances Alliées et Associées et la Bulgarie, ou, après que la Bulgarie sera devenue membre de l'Organisation des Nations-Unies, par accord entre le Conseil de Sécurité et la Bulgarie.

Section II

Article 19

1. — Les prisonniers de guerre bulgares seront rapatriés aussitôt que possible conformément aux arrangements conclus entre chacune des Puissances qui détiennent ces prisonniers et la Bulgarie.

2. — Tous les frais, y compris les frais de subsistance, entraînés par le transfert des prisonniers de guerre bulgares depuis leurs centres de rapatriement respectifs, choisis par le Gouvernement de la Puissance Alliée ou Associée intéressée, jusqu'au lieu d'entrée sur le territoire bulgare, seront à la charge du Gouvernement bulgare.

Ч а с т IV

Изтегляне на Съюзническите въоръжени сили

Член 20

1) Всички въоръжени сили на Съюзените и Сдружените Сили ще бъдат изтеглени от България във възможния къс срок и във всеки случай не по-късно от 90 дни от деня на влизането в сила на настоящия Договор.

2) Всичката неизползувана българска валута и всички неизползувани български имущества, намиращи се в разпореджанието на Съюзените въоръжени сили в България и получени по силата на член 15 от Съглашението за примирие, ще бъдат върнати на Българското правителство в течение на същия срок от 90 дни.

3) България се задължава обаче да предостави в периода между деня на влизането в сила на настоящия Договор и окончателното изтегляне на Съюзническите войски всички такива услуги и снабдявания, които могат да бъдат специално поискани за изтегляните въоръжени сили на Съюзените и Сдружените Сили, като на Българското правителство ще бъде изплатена надлежната компенсация за тия услуги и снабдявания.

Ч А С Т V

Репарации и реституции

Член 21

1) Загубите, причинени на Югославия и Гърция от военните действия и от българската окупация на териториите на тия държави, ще бъдат обезщетени от България на Югославия и Гърция, при което, като се вземе пред вид, че България не само е излязла от войната против Обединените Народи, но и обявя и на дело воли война против Германия, страните се споразумяват, щото обезщетяването на посочените загуби да бъде извършено от България не напълно, а само частично, именно в размер на 70.000.000 САЩ долара, платими в течение на 8 години от влизането в сила на настоящия Договор, в стоки, произведени от българската добиваща и преработваща промишленост и селското стопанство. Сумата на обезщетението на Гърция ще възлезе на 45.000.000 САЩ долара, а сумата на обезщетението на Югославия ще възлезе на 25.000.000 САЩ долара.

2) Количеството и категориите на стоките, които ще трябва да се доставят, ще бъдат определени чрез споразумения, сключени от Правителствата на Гърция и Югославия с Българското правителство. Тия споразумения ще бъдат съобщени на Шефовете на Дипломатическите Мисии на Съветския Съюз, Съединеното Кралство и Американските Съединени Щати в София.

3) В основа на пресмятанятия по настоящия член е взет доларът на САЩ по златния му паритет на 1 юли 1946 година, т. е. 35 долара за една унция злато.

4) За основа на оценката на стоките, доставяни по настоящия член, ще се вземат международните пазарни цени за 1938 година в САЩ долари с повишение от 15% за индустриалните произведения и 10% за другите произведения. Разходите по доставянето до грънката или югославската граница ще бъдат в тежест на Българското правителство.

Член 22

1) България приема началата на Декларацията на Обединените Народи от 5 януари 1943 година и ще върне във възможния най-къс срок имуществото, изнесено от територията на който и да било от Обединените Народи.

2) Задължението за реституиране се отнася до всичката, намираща се в настояще време в България, откъдествима собственост, която е била изнесена на сила или по принуда от страна на която и да било от силите на Оста от територията на който и да било от Обединените Народи, независимо от каквито и да било последващи сделки, чрез които днешният притежател на такава собственост е встъпил в нейно владение.

3) Ако в отделни случаи за България бъде невъзможно да извърши реституцията на предмети, представляващи художествена, историческа или археологическа ценност, които предмети са част от културното достояние на някой от Обединените Народи, от чиято територия те са били изнесени от българските войски, власти или поданици насила или по принуда, България се задължава да предаде на заинтересуваната страна от Обединените Народи предмети от същия род и приблизително равностойни на изнесените, доколкото такива предмети могат да бъдат намерени в България.

4) Българското правителство е длъжно да върне посоченото в настоящия член имущество в добро състояние и да поеме в това отношение всички разходи в България за работна ръка, материали и превоз.

5) Българското правителство ще съдействува на Обединените Народи и ще предоставя за своя сметка всички необходими възможности за издържането и връщането на имуществото, подлежащо на реституиране по силата на настоящия член.

6) Българското правителство ще вземе необходимите мерки, за да бъде върнато посоченото в настоящия член имущество, владено в която и да било трета страна от лица, намиращи се под българска юрисдикция.

7) Исканията за връщане на имуществото трябва да бъдат представени на Българското правителство от Правителството на страната, от чиято територия то е било изнесено, като се подразбира, че железопътният подвижен материал ще се смята изнесен от страната, на която той е принадлежал първоначално. Такива искания могат да бъдат представени в шестмесечен срок от деня на влизането в сила на настоящия Договор.

ЧАСТЬ IV

Вывод Союзных войск

Статья 20

1. Все вооруженные силы Союзных и Соединенных Держав будут выведены из Болгарии в возможно короткий срок и, во всяком случае, не более чем в 90 дней со дня вступления в силу настоящего Договора.

2. Вся неиспользуванная болгарская валюта и все неиспользуванные болгарские запасы, находящиеся в распоряжении союзных вооруженных сил в Болгарии и полученные в соответствии со статьями 15 Соглашения о Перемирии, будут возвращены Правительству Болгарии в течение того же срока в 90 дней.

3. Болгария, однако, должна предоставить в период между днем вступления в силу настоящего Договора и окончательным выводом союзных войск все такие услуги и снабжение, которые могут специально потребоваться выводимым вооруженным силам Союзных и Соединенных Держав, и надлежащая компенсация будет выплачена Правительству Болгарии за такие услуги и снабжение.

ЧАСТЬ V

Репарации и реституции

Статья 21

1. Убытки, причиненные Югославии и Греции военными действиями и оккупацией Болгарией территории этих государств, будут Болгарией возмещены Югославии и Греции, причем, принимая во внимание, что Болгария не просто вышла из войны против Объединенных Наций, а объявила войну и вела ее на деле против Германии, Стороны соглашаются о том, что возмещение указанных убытков будет произведено Болгарией не полностью, а только частично, а именно, в сумме 70.000.000 долларов США, с погашением в течение 8 лет, начиная со дня вступления в силу настоящего Договора, товарами, производимыми болгарской добывающей и обрабатывающей промышленностью и сельским хозяйством. Сумма возмещения Греции составит 45.000.000 долларов США, а сумма возмещения Югославии составит 25.000.000 долларов США.

2. Количество и виды товаров, подлежащих поставке, будут определены соглашениями, заключенными Правительствами Греции и Югославии с Правительством Болгарии. Эти соглашения будут сообщены Главам Дипломатических Миссий Советского Союза, Соединенного Королевства и Соединенных Штатов Америки в Софии.

3. В основу расчетов по настоящей статье положен доллар США по его золотому паритету на 1 июля 1946 года, т. е. 35 долларов за одну унцию золота.

4. В основу оценки товаров, поставляемых согласно настоящей статье, будут положены международные рыночные цены 1938 года в долларах США с повышением на 15% на промышленные продукты и на 10% на другие продукты. Расходы по доставке до греческой или югославской границы будут отнесены за счет Правительства Болгарии.

Статья 22

1. Болгария принимает принципы Декларации Объединенных Наций от 5 января 1943 года и вернет в возможно кратчайший срок имущество, вывезенное с территории любой из Объединенных Наций.

2. Обязательство производить реституцию относится ко всей находящейся в настоящее время в Болгарии опознаваемой собственности, которая была вывезена насильственно или по принуждению какой-либо из держав оси с территории любой из Объединенных Наций, независимо от каких-либо последующих сделок, путем которых нынешний владелец такой собственности вступил во владение ею.

3. Если в отдельных случаях для Болгарии является невозможным произвести реституцию предметов, представляющих художественную, историческую или археологическую ценность, которые составляют часть культурного достояния Объединенной Наций, с территории которой эти предметы были вывезены болгарскими армиями, властями или гражданами насильственно или по принуждению, Болгария обязуется передать заинтересованной Объединенной Нации предметы того же рода и приблизительно равноценные вывезенным предметам, поскольку такие предметы могут быть получены в Болгарии.

4. Правительство Болгарии должно вернуть указанное в настоящей статье имущество в сохранности и принять на себя в этом отношении все расходы в Болгарии, относящиеся к рабочей силе, материалам и транспорту.

5. Правительство Болгарии будет оказывать содействие Объединенным Нациям и предоставит за свой счет все необходимые возможности для розыска и реституции имущества, подлежащего реституции согласно настоящей статье.

6. Правительство Болгарии примет необходимые меры, чтобы добиться возвращения имущества, указанного в настоящей статье, которым владеют в любой третьей стране лица, находящиеся под болгарской юрисдикцией.

7. Требования реституции имущества должны быть предъявлены Правительству Болгарии Правительством той страны, с территории которой было вывезено это имущество; при этом понимается, что железнодорожный подвижной состав будет рассматриваться как вывезенный из страны, которой он первоначально принадлежал. Такие требования могут предъявляться в течение 6 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора.

PART IV
Withdrawal of Allied Forces

Article 20

1. All armed forces of the Allied and Associated Powers shall be withdrawn from Bulgaria as soon as possible and in any case not later than 90 days from the coming into force of the present Treaty.

2. All unused Bulgarian currency and all Bulgarian goods in possession of the Allied forces in Bulgaria, acquired pursuant to Article 15 of the Armistice Agreement, shall be returned to the Bulgarian Government within the same period of 90 days.

3. Bulgaria shall, however, provide, during the period between the coming into force of the present Treaty and the final withdrawal of Allied forces, all such supplies and facilities as may be specifically required for the forces of the Allied and Associated Powers which are being withdrawn, and due compensation shall be paid to the Bulgarian Government for such supplies and facilities.

PART V
Reparation and Restitution

Article 21

1. Losses caused to Yugoslavia and Greece by military operations and by the occupation by Bulgaria of the territory of those States shall be made good by Bulgaria to Yugoslavia and Greece, but, taking into consideration that Bulgaria has not only withdrawn from the war against the United Nations, but has declared and, in fact, waged war against Germany, the Parties agree that compensation for the above losses will be made by Bulgaria not in full but only in part, namely in the amount of \$70,000,000 payable in kind from the products of manufacturing and extractive industries and agriculture over eight years beginning from the coming into force of the present Treaty. The sum to be paid to Greece shall amount to \$45,000,000 and the sum to be paid to Yugoslavia shall amount to \$25,000,000.

2. The quantities and categories of goods to be delivered shall be determined by agreements to be concluded by the Governments of Greece and Yugoslavia with the Government of Bulgaria. These agreements shall be communicated to the Heads of the Diplomatic Missions in Sofia of the Soviet Union, the United Kingdom and the United States of America.

3. The basis of calculation for the settlement provided in this Article will be the United States dollar at its gold parity on July 1, 1946, i. e. \$35 for one ounce of gold.

4. The basis of valuation of goods delivered under this Article shall be the 1938 international market prices in United States dollars, with an increase of fifteen per cent. for industrial products and ten per cent. for other products. The cost of transport to the Greek or Yugoslav frontier shall be chargeable to the Bulgarian Government.

Article 22

1. Bulgaria accepts the principles of the United Nations Declaration of January 5, 1943, and shall return, in the shortest possible time, property removed from the territory of any of the United Nations.

2. The obligation to make restitution applies to all identifiable property at present in Bulgaria which was removed by force or duress by any of the Axis Powers from the territory of any of the United Nations, irrespective of any subsequent transactions by which the present holder of any such property has secured possession.

3. If, in particular cases, it is impossible for Bulgaria to make restitution of objects of artistic, historic or archaeological value, belonging to the cultural heritage of the United Nations from whose territory such objects were removed by force or duress by Bulgarian forces, authorities or nationals, Bulgaria shall transfer to the United Nation concerned objects of the same kind, as, and of approximately equivalent value to, the objects removed, insofar as such objects are obtainable in Bulgaria.

4. The Bulgarian Government shall return the property referred to in this Article in good order and, in this connection, shall bear all costs in Bulgaria relating to labour, materials and transport.

5. The Bulgarian Government shall co-operate with the United Nations in, and shall provide at its own expense all necessary facilities for, the search for and restitution of property liable to restitution under this Article.

6. The Bulgarian Government shall take the necessary measures to effect the return of property covered by this Article held in any third country by persons subject to Bulgarian jurisdiction.

7. Claims for the restitution of property shall be presented to the Bulgarian Government by the Government of the country from whose territory the property was removed, it being understood that rolling stock shall be regarded as having been removed from the territory to which it originally belonged. The period during which such claims may be presented shall be six months from the coming into force of the present Treaty.

PARTIE IV
Retrait des forces alliées.

Article 20

1. — Toutes les forces armées des Puissances Alliées et Associées seront retirées de Bulgarie aussitôt que possible et en tout cas dans un délai maximum de quatre-vingt-dix jours à partir de l'entrée en vigueur du présent Traité.

2. — Toutes les devises bulgares non employées et tous les biens bulgares qui sont en la possession des armées alliées sur le territoire bulgare et qui ont été acquis en application de l'article 15 de la Convention d'Armistice, seront restitués au Gouvernement bulgare dans le même délai de quatre-vingt-dix jours.

3. — Toutefois, la Bulgarie fournira pendant la période comprise entre l'entrée en vigueur du présent Traité et le retrait définitif des forces armées alliées, tous les approvisionnements et facilités qui pourront être particulièrement nécessaires pour les forces armées des Puissances Alliées et Associées pendant leur retrait, prestations pour lesquelles le Gouvernement bulgare sera dûment indemnisé.

PARTIE V
Réparations et restitutions.

Article 21

La Bulgarie indemnisera la Yougoslavie et la Grèce des pertes causées du fait des opérations militaires et de l'occupation par la Bulgarie du territoire de ces Etats; toutefois, tenant compte du fait que la Bulgarie, non seulement s'est retirée de la guerre contre les Nations Unies, mais encore a déclaré la guerre à l'Allemagne et a effectivement mené la guerre contre celle-ci, les Parties Contractantes conviennent que la Bulgarie les indemnisera des pertes indiquées ci-dessus non en totalité, mais seulement en partie, à savoir, jusqu'à concurrence d'un montant de 70.000.000 de dollars des Etats-Unis, payables en marchandises provenant de la production des industries de transformation et des industries extractives, ainsi que de celle de l'agriculture, pendant une période de huit années, à partir de la date d'entrée en vigueur du présent Traité. La somme que la Bulgarie devra payer à la Grèce s'élèvera à 45.000.000 de dollars, et celle qu'elle devra payer à la Yougoslavie, à 25.000.000 de dollars.

2. — Les quantités et les catégories de marchandises à livrer seront déterminées par accords entre les Gouvernements de Grèce et de Yougoslavie et le Gouvernement bulgare. Ces accords seront communiqués aux Chefs des missions diplomatiques à Sofia des Etats-Unis d'Amérique, du Royaume-Uni et de l'Union Soviétique.

3. — La base de calcul pour le règlement prévu dans le présent article sera le dollar des Etats-Unis, à sa parité or, à la date du 1-er juillet 1946, c'est-à-dire 35 dollars pour une once d'or.

4. — La valeur des marchandises livrées en exécution du présent article sera calculée sur la base des prix pratiqués en 1938 sur le marché international, en dollars des Etats-Unis, avec un coefficient de majoration de quinze pour cent pour les produits industriels et de dix pour cent pour les autres produits. Les frais de transport jusqu'à la frontière grecque ou yougoslave seront à la charge du Gouvernement bulgare.

Article 22

1. — La Bulgarie accepte le principe de la Déclaration des Nations-Unies du 5 janvier 1943 et restituera dans le plus bref délai possible les biens enlevés du territoire de l'une quelconque des Nations Unies.

2. — L'obligation de restituer s'applique à tous les biens identifiables se trouvant actuellement en Bulgarie et qui ont été enlevés, par force ou par contrainte, du territoire de l'une des Nations-Unies par l'une des Puissances de l'Axe, qu'elles qu'aient été les transactions ultérieures par lesquelles le détenteur actuel de ces biens s'en est assuré la possession.

3. — Si, dans des cas particuliers, il est impossible à la Bulgarie d'effectuer la restitution d'objets présentant un intérêt artistique, historique ou archéologique, et qui font partie du patrimoine culturel de la Nation-Unie du territoire de laquelle ces objets ont été enlevés par les armées, les autorités ou les ressortissants bulgares, usant de la force ou de la contrainte, la Bulgarie s'engage à remettre à la Nation-Unie intéressée des objets de même nature et d'une valeur sensiblement équivalente à celle des objets enlevés, dans la mesure où il est possible de s'en procurer en Bulgarie.

4. — Le Gouvernement bulgare restituera en bon état les biens visés dans le présent article et prendra à sa charge tous les frais de main-d'oeuvre, de matériaux et de transport engagés à cet effet en Bulgarie.

5. — Le Gouvernement bulgare coopérera avec les Nations-Unies à la recherche et à la restitution des biens soumis à restitution aux termes du présent article et il fournira à ses frais les facilités nécessaires.

6. — Le Gouvernement bulgare prendra les mesures nécessaires pour restituer les biens visés dans le présent article, qui sont détenus dans un tiers pays par des personnes relevant de la juridiction bulgare.

7. — La demande de restitution d'un bien sera présentée au Gouvernement bulgare par le Gouvernement du pays du territoire duquel le bien a été enlevé, étant entendu que le matériel roulant sera considéré comme ayant été enlevé du territoire auquel il appartenait à l'origine. Les demandes devront être présentées dans un délai de six mois à partir de l'entrée en vigueur du présent Traité.

8) Тежестта на доказването за отъждествяване на имуществото и доказването на правото на собственост се възлага върху правителството, което представя искането, а тежестта на доказването, че имуществото не е било изнесено насила или по принуда, се възлага върху Българското правителство.

ЧАСТ VI Стопански клаузи

Член 23

1. България, доколкото още не е сторила това, ще възстанови всички законни права и интереси в България на Обединените Народи и на техните поданици, както са съществували на 24 април 1941 година, и ще върне цялата собственост в България на Обединените Народи и на техните поданици в онова състояние, в което тя се намира понастоящем.

2. Българското правителство се задължава да възстанови всяка собственост, права и интереси, попадащи под действието на настоящия член, без всякакви тежести и облагания от какъвто и да било вид, на които те са могли да бъдат подложени вследствие на войната, и без Българското правителство да събира каквито и да било суми във връзка с тяхното връщане. Българското правителство ще анулира всички мерки, включително възвратна, секвестра или надзора, взети от него по отношение на собствеността на Обединените Народи между 24 април 1941 година и датата на влизане в сила на настоящия Договор. В случай че собствеността не бъде върната в продължение на шест месеца от деня на влизането в сила на настоящия Договор, искането за връщане на собствеността трябва да бъде представено на българските власти в срок най-много от 12 месеца от деня на влизането в сила на настоящия Договор, освен в случаите, когато заявителят може да докаже, че му е било невъзможно да представи искането си в този срок.

3. Българското правителство е длъжно да унищожи прехвърлящата, засягаща собствеността, правата и интересите от всякакъв род, принадлежащи на поданиците на Обединените Народи, в ония случаи, когато тя, прехвърляща са били резултат на насилие или принуда от страна на Правителствата на държавите от Оста, или на техните органи през време на войната.

4. а) Българското правителство ще бъде отговорно за привеждане в напълно изправно състояние собствеността, която се връща на поданиците на Обединените Народи, съгласно точка 1 от настоящия член. В ония случаи, когато собствеността не може да бъде върната, или когато вследствие на войната някой поданик на Обединените Народи е понесъл загуби поради повреда или развала на собствеността в България, той трябва да бъде обезщетен от Българското правителство в левове до размер на две трети от оная сума, която е необходима в деня на изплащането, за да се купи подобна собственост или да се компенсира понесената загуба. Поданиците на Обединените Народи в никакъв случай не бива да се поставят по отношение на компенсацията в по-неблагоприятно положение, отколкото българските поданици;

б) Поданиците на Обединените Народи, имащи пряк или косвен интерес в качеството на собственици в дружества или сдружения, чието подаване не е подадено на Обединените Народи в смисъла на точка 8 „а“ от настоящия член, но които са понесли загуби поради повреда или развала на собствеността в България, трябва да получат обезщетение съобразно с по-горната алинея „а“. Това обезщетение трябва да се изчислява въз основа на общите загуби или щети, понесени от дружеството или сдружението, и трябва да представлява спрямо тях загуби или щети същата пропорция, каквато представляват доходоносните интереси на тях поданици спрямо общия капитал на дружеството или сдружението;

в) Обезщетението трябва да се изплаща без всякакви облагания, данъци или други такси. То може да се използва свободно в България, но ще подлежи на правилата на контрол над чуждестранните валути, които могат от време на време да бъдат в сила в България.

г) Българското правителство ще осигури на поданиците на Обединените Народи същия режим на разпределение на материалите за ремонт или възстановяване на тяхната собственост в България, както и при разпределението на чуждите валути за вноса на такива материали, който се прилага спрямо българските поданици;

д) Българското правителство ще даде на поданиците на Обединените Народи обезщетение в левове в същия размер, който е предвиден в по-горната алинея „а“, за обезщетяване на загубите или щетите, възникнали вследствие на особените мерки, които са се прилагали към тяхната собственост през време на войната, но които не са били прилагани към българската собственост. Тази алинея не се разпространява върху неосъществителните печалби.

5. Всички извършени в България разумни разходи по представянето на исканията, в това число и разходите за пресмятане на загубите или щетите, трябва да бъдат понесени от Българското правителство.

6. Поданиците на Обединените Народи и тяхната собственост трябва да бъдат освободени от всякакви изключителни данъци, бери или даждия, които са наложени върху техните основни фондове в България от Българското правителство, или от която и да било българска власт през периода между деня на сключването на Примирението и деня на влизането в сила на настоящия Договор, със специалната цел да бъдат покрити разходите, свързани с войната или да бъдат покрити разходите за окупационните сили или за репарации в полза на който и да било от Обединените Народи. Всички платени по този начин суми трябва да бъдат върнати.

7. Заинтересуваният собственик и Българското правителство могат да сключват споразумения, заместващи постановленията на този член.

8. Употребените в настоящия член:

а) израз „поданици на Обединените Народи“ означава физически лица, които в момента на влизането в сила на настоящия Дого-

8. Бремя доказателства в отношении опознавания имущества и доказателства права собственности возлагается на Правительство, представляющее претензию, а бремя доказателства того, что имущество не было вывезено насильственно или по принуждению, возлагается на Правительство Болгарии.

ЧАСТЬ VI

Экономические постановления

Статья 23

1. Болгария, поскольку ею это еще не сделано, восстановит все законные права и интересы Объединенных Наций и их граждан в Болгарии, как они существовали на 25 апреля 1941 года, и вернет всю собственность Объединенных Наций и их граждан в Болгарии в том состоянии, в котором она находится в настоящее время.

2. Правительство Болгарии обязуется восстановить всю собственность, права и интересы, подпадающие под действие настоящей статьи, без всяких обременений и обложений любого вида, которым они могли подвергнуться вследствие войны, и без взимания Правительством Болгарии каких-либо сборов в связи с их возвращением. Правительство Болгарии аннулирует все мероприятия, включая отобрание, секвестр или контроль, проведенные им в отношении собственности Объединенных Наций между 24 апреля 1941 года и днем вступления в силу настоящего Договора. В случаях невозвращения собственности в течение 6 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора, заявление о возвращении собственности должно быть подано болгарским властям не позднее, чем в течение 12 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора, за исключением случаев, когда заявитель может доказать, что он не мог подать своего заявления в течение этого срока.

3. Правительство Болгарии должно аннулировать передачи, относящиеся к собственности, правам и интересам всякого рода, принадлежащим гражданам Объединенных Наций, в тех случаях, когда такие передачи были результатом насилия или принуждения со стороны правительств держав оси и их органов во время войны.

4. а) Правительство Болгарии несет ответственность за приведение во вполне исправное состояние собственности, возвращаемой гражданам Объединенных Наций согласно пункту 1 настоящей статьи. В тех случаях, когда собственность не может быть возвращена или когда в результате войны граждан Объединенных Наций потерпел убыток вследствие повреждения или порчи собственности в Болгарии, он должен получить от Правительства Болгарии компенсацию в левых в пределах двух третей суммы, необходимой в день выплаты для того, чтобы купить аналогичную собственность или возместить понесенный убыток. Граждане Объединенных Наций ни в коем случае не должны ставиться в менее благоприятное положение в отношении компенсаций, чем болгарские граждане.

б) Граждане Объединенных Наций, имеющие прямой или косвенный собственнический интерес в корпорациях или ассоциациях, национальность которых не является национальностью Объединенных Наций в значении пункта 8 «а» настоящей статьи, по которым потерпели убыток вследствие повреждения или порчи собственности в Болгарии, должны получить компенсацию в соответствии с подпунктом «а» выше. Эта компенсация должна исчисляться на основе общих убытков или ущерба, понесенных корпорацией или ассоциацией, и должна составлять по отношению к таким убыткам или ущербу ту же пропорцию, какую составляют относящиеся доход интересы таких граждан по отношению к общему капиталу корпорации или ассоциации.

в) Компенсация должна выплачиваться без каких-либо обложений, налогов или других сборов. Она может свободно использоваться в Болгарии, но должна подлежать правилам контроля над иностранными валютами, которые могут время от времени вводиться в Болгарии.

г) Правительство Болгарии предоставляет гражданам Объединенных Наций такой же режим при распределении материалов для ремонта или восстановления их собственности в Болгарии, а также при распределении иностранных валют для импорта таких материалов, который применяется в отношении болгарских граждан.

д) Правительство Болгарии предоставит гражданам Объединенных Наций возмещение в левых в том же самом размере, который предусмотрен в подпункте «а» выше, чтобы компенсировать потери или ущерб, возникшие в результате особых мер, которые применялись к их собственности во время войны, но которые не применялись к болгарской собственности. Этот подпункт не распространяется на упущенные выгоды.

5. Все произведенные в Болгарии разумные расходы по предъявлению претензий, включая расходы на подсчет потерь или ущерба, должно нести Правительство Болгарии.

6. Граждане Объединенных Наций и их собственность должны быть освобождены от всяких исключительных налогов, сборов или податей, налагавшихся на их основные фонды в Болгарии Правительством Болгарии или любой болгарской властью в период между днем заключения Перемирия и днем вступления в силу настоящего Договора со специальной целью покрытия расходов, связанных с войной, или покрытия издержек на оккупационные силы или на репарации в пользу любой из Объединенных Наций. Любые суммы, выплаченные таким образом, должны быть возвращены.

7. Заинтересованный собственник и Правительство Болгарии могут заключать соглашения взамен положений настоящей статьи.

8. Применяемые в настоящей статье:

а) Выражение «граждане Объединенных Наций» означает физических лиц, являющихся к моменту вступления в силу настоящего Договора гражданами любой из Объединенных Наций, или

8. The burden of identifying the property and of proving ownership shall rest on the claimant Government, and the burden of proving that the property was not removed by force or duress shall rest on the Bulgarian Government.

PART VI

Economic Clauses

Article 23

1. In so far as Bulgaria has not already done so, Bulgaria shall restore all legal rights and interests in Bulgaria of the United Nations and their nationals as they existed on April 24, 1941, and shall return all property in Bulgaria of the United Nations and their nationals as it now exists.

2. The Bulgarian Government undertakes that all property, rights and interests passing under this Article shall be restored free of all encumbrances and charges of any kind to which they may have become subject as a result of the war and without the imposition of any charges by the Bulgarian Government in connection with their return. The Bulgarian Government shall nullify all measures, including seizures, sequestration or control, taken by it against United Nations property between April 24, 1941, and the coming into force of the present Treaty. In cases where the property has not been returned within six months from the coming into force of the present Treaty, application shall be made to the Bulgarian authorities not later than twelve months from the coming into force of the Treaty, except in cases in which the claimant is able to show that he could not file his application within this period.

3. The Bulgarian Government shall invalidate transfers involving property, rights and interests of any description belonging to United Nations nationals, where such transfers resulted from force or duress exerted by Axis Governments or their agencies during the war.

4. a) The Bulgarian Government shall be responsible for the restoration to complete good order of the property returned to United Nations nationals under paragraph 1 of this Article. In cases where property cannot be returned or where, as a result of the war, a United Nations national has suffered a loss by reason of injury or damage to property in Bulgaria, he shall receive from the Bulgarian Government, compensation in levas to the extent of two-thirds of the sum necessary at the date of payment, to purchase similar property or to make good the loss suffered. In no event shall United Nations nationals receive less favourable treatment with respect to compensation than that accorded to Bulgarian nationals.

b) United Nations nationals who hold, directly or indirectly ownership interests in corporations or associations which are not United Nations nationals within the meaning of paragraph 8 (a) of this Article, but which have suffered a loss by reason of injury or damage to property in Bulgaria, shall receive compensation in accordance with sub-paragraph (a) above. This compensation shall be calculated on the basis of the total loss or damage suffered by the corporation or association and shall bear the same proportion to such loss or damage as the beneficial interests of such nationals in the corporation or association bear to the total capital thereof.

c) Compensation shall be paid free of any levies, taxes or other charges. It shall be freely usable in Bulgaria but shall be subject to the foreign exchange control regulations which may be in force in Bulgaria from time to time.

d) The Bulgarian Government shall accord to United Nations nationals the same treatment in the allocation of materials for the repair or rehabilitation of their property in Bulgaria and in the allocation of foreign exchange for the importation of such materials as applies to Bulgarian nationals.

e) The Bulgarian Government shall grant United Nations nationals an indemnity in levas at the same rate as provided in sub-paragraph (a) above to compensate them for the loss or damage due to special measures applied to their property during the war, and which were not applicable to Bulgarian property. This sub-paragraph does not apply to a loss of profit.

5. All reasonable expenses incurred in Bulgaria in establishing claims, including the assessment of loss or damage, shall be borne by the Bulgarian Government.

6. United Nations nationals and their property shall be exempted from any exceptional taxes, levies or imposts imposed on their capital assets in Bulgaria by the Bulgarian Government or any Bulgarian authority between the date of the Armistice and the coming into force of the present Treaty for the specific purpose of meeting charges arising out of the war or of meeting the costs of occupying forces or of reparation payable to any of the United Nations. Any sums which have been so paid shall be refunded.

7. The owner of the property concerned and the Bulgarian Government may agree upon arrangements in lieu of the provisions of this Article.

8. As used in this Article:

a) „United Nations nationals“ means individuals who are nationals of any of the United Nations, or corporations, or associations orga-

8. — Il incombera au Gouvernement requérant d'identifier le bien et d'en prouver la propriété et au Gouvernement bulgare d'apporter la preuve que le bien n'a pas été enlevé par force ou par contrainte.

PARTIE VI

Clauses économiques

Article 23

1. — Pour autant qu'elle ne l'a pas déjà fait, la Bulgarie rétablira tous les droits et intérêts légaux en Bulgarie des Nations Unies et de leurs ressortissants, tels qu'ils existaient au 24 avril 1941 et restituera à ces Nations-Unies et à leurs ressortissants tous les biens leur appartenant en Bulgarie, dans l'état où ils se trouvent actuellement.

2. — Le Gouvernement bulgare restituera tous les biens, droits et intérêts visés au présent article, libres de toutes hypothèques et charges quelconques dont ils auraient pu être grevés du fait de la guerre, et sans que la restitution donne lieu à la perception d'aucune somme de la part du Gouvernement bulgare. Le Gouvernement bulgare annulera toutes mesures, y compris les mesures de saisie, de séquestre ou de contrôle, prises par lui à l'égard des biens des Nations Unies entre le 24 avril 1941 et la date d'entrée en vigueur du présent Traité. Dans le cas où le bien n'aurait pas été restitué dans les six mois à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Traité, la demande devra être présentée aux autorités bulgares dans un délai maximum de douze mois à compter de cette même date, sauf dans les cas où le demandeur serait en mesure d'établir qu'il lui a été impossible de présenter sa demande dans ce délai.

3. — Le Gouvernement bulgare annulera les transferts portant sur des biens, droits et intérêts de toute nature appartenant à des ressortissants des Nations-Unies, lorsque ces transferts résultent de mesures de force ou de contrainte prises au cours de la guerre par les Gouvernements des Puissances de l'Axe ou par leurs organes.

4. — a) Le Gouvernement bulgare sera responsable de la remise en parfait état des biens restitués à des ressortissants des Nations-Unies en vertu du paragraphe 1 du présent article. Lorsqu'un bien ne pourra être restitué ou que, du fait de la guerre, le ressortissant d'une Nation Unie aura subi une perte par suite d'une atteinte ou d'un dommage causé à un bien en Bulgarie, le Gouvernement bulgare indemnifiera, le propriétaire en versant une somme en levas jusqu'à concurrence des deux tiers de la somme nécessaire, à la date du paiement, pour permettre au bénéficiaire, soit d'acheter un bien équivalent, soit de compenser la perte ou le dommage subi. En aucun cas, les ressortissants des Nations Unies ne devront être l'objet d'un traitement moins favorable en matière d'indemnité que le traitement accordé aux ressortissants bulgares.

b) Les ressortissants des Nations-Unies qui détiennent directement ou indirectement des parts d'intérêts dans des sociétés ou associations qui ne possèdent pas la nationalité des Nations-Unies au sens du paragraphe 8 (a) du présent article, mais qui ont subi une perte par suite d'atteintes ou de dommages causés à leurs biens en Bulgarie recevront une indemnité conformément à l'alinéa a) ci-dessus. Cette indemnité sera calculée en fonction de la perte ou du dommage total subi par la société ou l'association, et son montant par rapport au total de la perte ou du dommage subi aura la même proportion que la part d'intérêts détenue par lesdits ressortissants par rapport au capital global de la société ou association en question.

c) L'indemnité sera versée, nette de tous prélèvements, impôts ou autres charges. Elle pourra être librement employée en Bulgarie mais sera soumise aux règlements relatifs au contrôle des changes qui pourront, à un moment donné, être en vigueur en Bulgarie.

d) Le Gouvernement bulgare accordera aux ressortissants des Nations-Unies le même traitement qu'aux ressortissants bulgares, en ce qui concerne l'attribution des matériaux pour la réparation ou la remise en état de leurs biens en Bulgarie, ainsi qu'en ce qui concerne l'attribution de devises étrangères en vue de l'importation de tels matériaux.

e) Le Gouvernement bulgare accordera aux ressortissants des Nations-Unies une indemnité en levas dans la même proportion que celle qui est prévue à l'alinéa a) ci-dessus pour compenser la perte ou les dommages qui résultent de mesures spéciales prises pendant la guerre à l'encontre de leurs biens et qui ne visaient pas les biens bulgares. Cet alinéa ne s'applique pas à un manque à gagner.

5. — Tous les frais raisonnables auxquels donnera lieu en Bulgarie, l'établissement des demandes, y compris l'évaluation des pertes et des dommages, seront à la charge du Gouvernement bulgare.

6. — Les ressortissants des Nations-Unies ainsi que leurs biens seront exemptés de tous impôts, contributions ou taxes exceptionnels, auxquels le Gouvernement bulgare ou une autorité bulgare quelconque auraient soumis leurs avoirs en capital en Bulgarie entre la date de l'Armistice et la date d'entrée en vigueur du présent Traité, en vue de couvrir les dépenses résultant de la guerre ou celles qui ont été entraînées par l'entretien des forces d'occupation ou par les réparations à payer à l'une des Nations-Unies. Toutes les sommes qui auraient été ainsi perçues seront remboursées.

7. — Le propriétaire des biens en question et le Gouvernement bulgare pourront conclure des arrangements qui se substitueront aux dispositions du présent article.

8. — Aux fins du présent article:

a) L'expression „ressortissants des Nations-Unies“ s'applique aux personnes physiques qui sont ressortissants de l'une quelconque des

вор са поданици на който и да било от Обединените Народи, или дружества или сдружения, учредени към този момент, по законите на който и да било от Обединените Народи, при условие, че посочените лица, дружества или сдружения са имали вече тоя статут в момента на сключването на Примирието с България.

Изразът „поданици на Обединените Народи“ обгръща също всички физически лица, дружества или сдружения, които съгласно действащите в България през време на войната закони са били смятани за неприятелски.

б) Израз „собственик“ означава поданик на някой от Обединените Народи, както това е определено в по-горната алинея „а“, който има право върху дадена собственост, и включва и приемника на такъв собственник, при условие, че този приемник е също поданик на някой от Обединените Народи по смисъла на алинея „а“. Ако приемникът е придобил собствеността в повреден вид, то преработителят запазва своите права за обезщетение въз основа на настоящия член, без да се накърняват задълженията, съществуващи съгласно с вътрешното законодателство, между преработителя и преработителя.

в) Израз „собственост“ означава цялата движима или недвижима собственост, веществена или невеществена, включително и индустриалната, литературната и художествената собственост, както и всички права или интереси от каквото и да било естество в собствеността.

Член 24

България признава, че Съветският Съюз има право върху всички германски активи в България, предадени на Съветския Съюз от Контролния съвет в Германия, и се задължава да вземе всички необходими мерки, за да улесни предаването на тия активи.

Член 25

1. Всяка от Съюзените и Сдружените Сили ще има правото да вземе, да задържи, да ликвидира или да предприеме каквото и да било друго действие спрямо цялата собственост, правата и интересите, които в деня на влизането в сила на настоящия Договор се намират на нейна територия и принадлежат на България или на български поданици, както и да използва тази собственост или произведението от нейното ликвидиране за такава цел, каквато тая Сила смята за желателно, до размера на нейните рекламации или на рекламациите на нейните поданици срещу България или български поданици, включително и дълговете, които не са били изцяло уредени по силата на други членове на настоящия Договор. Всичката българска собственост или произведението от нейното ликвидиране, надвишаващи сумата на казаните рекламации, трябва да бъдат върнати.

2. Ликвидирането на българската собственост и разпореждането с нея ще се извършва съобразно с закона на заинтересуваната Съюзена или Сдружена Сила. Българският собственник не ще има други права спрямо тая собственост, освен правата, които могат да му бъдат дадени по силата на тоя закон.

3. Българското правителство се задължава да обезщети българските поданици, чиято собственост е иззета по силата на настоящия член и не им е върната.

4. С настоящия член не се възлага върху която и да било от Съюзените или Сдружените Сили никакво задължение да върне на Българското правителство или на българските поданици индустриалната собственост, или да включи тая собственост при определение на сумата, която може да бъде задържана по силата на точка 1-ва от настоящия член. Правителството на всяка от Съюзените и Сдружените Сили ще има правото да установява такива ограничения в условия по отношение правата или интересите, засягащи индустриалната собственост, придобита преди деня на влизането в сила на настоящия Договор върху територията на тая Съюзена или Сдружена Сила от Българското правителство или българските поданици, каквито Правителството на дадената Съюзена или Сдружена Сила смята за необходими за своите национални интереси.

5. Собствеността, предвидена в точка 1-ва на настоящия член, трябва да се смята, че обхваща българската собственост, която е подлежала на контрол поради положението на война, съществуващо между България и Съюзената или Сдружената Сила, имаща юрисдикция над тая собственост, но не ще включва:

а) собствеността на Българското правителство, използвана за консулски или дипломатически цели;

б) собствеността, принадлежаща на религиозни организации или на частни благотворителни учреждения и използвана за религиозни или благотворителни цели;

в) собствеността на физически лица, които са български поданици, получили разрешение да пребивават в пределите на територията на оная страна, в която се намира тая собственост, или да пребивават в което и да било друго място върху територията на страна от Обединените Народи, с изключение на българската собственост, която, когато и да било през време на войната, е била предмет на мерки, неприлагани като правило към собствеността на българските поданици, живущи на същата територия;

г) имуществените права, възникнали след подновяването на търговските и финансови отношения между Съюзените и Сдружените Сили и България, или възникнали от сделки между Правителството на която и да било Съюзена или Сдружена Сила и България след 28 октомври 1944 година;

д) правата върху литературната и художествената собственост.

Член 26

1. От деня на влизането в сила на настоящия Договор, намираща се в Германия собственост на България и на български поданици не ще се третира вече като неприятелска собственост и всички ограничения, свързани с един такъв режим, трябва да бъдат отменени.

корпорации или асоциации, организирани к этому моменту по законам любой из Объединенных Наций, при условии, что указанные лица, корпорации или асоциации имели такой статус также и в момент заключения Перемирия с Болгарией.

Выражение «граждане Объединенных Наций» также включает всех физических лиц, корпорации или асоциации, которые на основании законов, действовавших в Болгарии во время войны, рассматривались как вражеские.

б) Выражение «собственник» означает гражданина Объединенных Наций, как определено в подпункте «а» выше, имеющего право на данную собственность, и включает преемника такого собственника, при условии, что преемник также является гражданином одной из Объединенных Наций, как определено в подпункте «а». Если преемник приобрел собственность в поврежденном виде, то лицо передающее сохраняет свои права на возмещение на основании настоящей статьи без ущерба для обязательств, существующих между лицом передающим и лицом приобретающим в соответствии с внутренними законами.

в) Выражение «собственность» означает всю движимую или недвижимую собственность, материальную или нематериальную, включая промышленную, литературную и художественную собственность, а также все права или интересы всякого рода в собственности.

Статья 24

Болгария признает, что Советский Союз имеет право на все германские активы в Болгарии, переданные Советскому Союзу Контрольным Советом в Германии, и обязуется принять все необходимые меры для облегчения передачи таких активов.

Статья 25

1. Каждая из Союзных и Соединенных Держав будет иметь право взять, удержать, ликвидировать или предпринять любое другое действие в отношении всей собственности, прав и интересов, которые на день вступления в силу настоящего Договора будут находиться на ее территории и принадлежать Болгарии или болгарским гражданам, а также использовать такую собственность или выручку от нее для таких целей, какие эта держава сочтет желательными в пределах претензий этой Державы и ее граждан к Болгарии или к болгарским гражданам, — включая долги, — которые не были полностью удовлетворены в силу других статей настоящего Договора. Вся болгарская собственность или выручка от ее ликвидации, превышающие сумму таких претензий, должны быть возвращены.

2. Ликвидация болгарской собственности и распоряжение ею будут производиться в соответствии с законом заинтересованной Союзной или Соединенной Державы. Болгарский собственник не будет иметь прав в отношении такой собственности, за исключением тех, которые могут быть предоставлены ему в силу этого закона.

3. Правительство Болгарии обязуется компенсировать болгарских граждан, собственность которых изъята в силу настоящей статьи и не возвращена им.

4. Данная статья не налагает на ту или иную из Союзных или Соединенных Держав никакого обязательства возвратить Правительству Болгарии или болгарским гражданам промышленную собственность или включить такую собственность при определении суммы, которая может быть удержана согласно пункту 1 настоящей статьи. Правительство каждой из Союзных и Соединенных Держав будет иметь право установить такие ограничения и условия в отношении прав или интересов, касающихся промышленной собственности, приобретенной до дня вступления в силу настоящего Договора. Правительство каждой из Союзных и Соединенных Держав обязуется предоставить или гражданам Болгарии, какие Правительство данной Союзной или Соединенной Державы сочтет необходимыми в своих национальных интересах.

5. Собственность, предусмотренная пунктом 1 настоящей статьи, должна рассматриваться как включающая болгарскую собственность, которая подлежала контролю в силу состояния войны, существовавшего между Болгарией и Союзной или Соединенной Державой, имеющей юрисдикцию над этой собственностью, но не должна включать:

а) собственность Правительства Болгарии, используемую для консульских или дипломатических целей;

б) собственность, принадлежащую религиозным организациям или частным благотворительным учреждениям и используемую для религиозных или благотворительных целей;

в) собственность физических лиц, которые являются болгарскими гражданами, получившими разрешение проживать в пределах территории той страны, в которой находится эта собственность, или проживать в любом другом месте на территории стран Объединенных Наций, за исключением болгарской собственности, которая когда-либо во время войны являлась объектом мер, не применявшихся к правилу к собственности болгарских граждан, приживающихся на той же территории;

г) имущественные права, возникшие после возобновления торговых и финансовых отношений между Союзными и Соединенными Державами и Болгарией или возникшие из сделок между Правительством любой Союзной или Соединенной Державы и Болгарией после 28 октября 1944 года;

е) права на литературную и художественную собственность.

Статья 26

1. Со дня вступления в силу настоящего Договора собственность Болгарии и болгарских граждан, находящаяся в Германии, не будет больше рассматриваться как вражеская собственность, и все ограничения, связанные с таким режимом, должны быть отменены.

nised under the laws of any of the United Nations, at the coming into force of the present Treaty, provided that the said individuals, corporations or associations also had this status at the date of the Armistice with Bulgaria.

The term „United Nations nationals“ also includes all individuals, corporations or associations which, under the laws in force in Bulgaria during the war, have been treated as enemy;

b) „Owner“ means the United Nations national, as defined in sub-paragraph (a) above, who is entitled to the property in question, and includes a successor of the owner, provided that the successor is also a United Nations national as defined in sub-paragraph (a). If the successor has purchased the property in its damaged state, the transferor shall retain his rights to compensation under this Article, without prejudice to obligations between the transferor and the purchaser under domestic law;

c) „Property“ means all movable or immovable property, whether tangible or intangible, including industrial, literary and artistic property, as well as all rights or interests of any kind in property.

Article 24

Bulgaria recognizes that the Soviet Union is entitled to all German assets in Bulgaria transferred to the Soviet Union by the Control Council for Germany and undertakes to take all necessary measures to facilitate such transfers.

Article 25

1. Each of the Allied and Associated Powers shall have the right to seize, retain, liquidate or take any other action with respect to all property, rights and interests which at the coming into force of the present Treaty are within its territory and belong to Bulgaria or to Bulgarian nationals, and to apply such property or the proceeds thereof to such purposes as it may desire, within the limits of its claims and those of its nationals against Bulgaria or Bulgarian nationals, including debts, other than claims fully satisfied under other Articles of the present Treaty. All Bulgarian property, or the proceeds thereof, in excess of the amount of such claims, shall be returned.

2. The liquidation and disposition of Bulgarian property shall be carried out in accordance with the law of the Allied or Associated Power concerned. The Bulgarian owner shall have no rights with respect to such property except those which may be given him by that law.

3. The Bulgarian Government undertakes to compensate Bulgarian nationals whose property is taken under this Article and not returned to them.

4. No obligation is created by this Article on any Allied or Associated Power to return industrial property to the Bulgarian Government or Bulgarian nationals, or to include such property in determining the amounts which may be retained under paragraph 1 of this Article. The Government of each of the Allied and Associated Powers shall have the right to impose such limitations, conditions and restrictions on rights or interests with respect to industrial property in the territory of that Allied or Associated Power, acquired prior to the coming into force of the present Treaty by the Government or the nationals of Bulgaria, as may be deemed by the Government of the Allied or Associated Power to be necessary in the national interest.

5. The property covered by paragraph 1 of this Article shall be deemed to include Bulgarian property which has been subject to control by reason of a state of war existing between Bulgaria and the Allied or Associated Power having jurisdiction over the property, but shall not include:

a) Property of the Bulgarian Government used for consular or diplomatic purposes;

b) Property belonging to religious bodies or private charitable institutions and used for religious or charitable purposes;

c) Property of natural persons who are Bulgarian nationals permitted to reside within the territory of the country in which the property is located or to reside elsewhere in United Nations territory, other than Bulgarian property which at any time during the war was subjected to measures not generally applicable to the property of Bulgarian nationals resident in the same territory;

d) Property rights arising since the resumption of trade and financial relations between the Allied and Associated Powers and Bulgaria, or arising out of transactions between the Government of any Allied or Associated Power and Bulgaria since October 28, 1944;

e) Literary and artistic property rights.

Article 26

1. From the coming into force of the present Treaty, property in Germany of Bulgaria and of Bulgarian nationals shall no longer be treated as enemy property and all restrictions based on such treatment shall be removed.

Nations-Unies, ainsi qu'aux sociétés ou associations constituées sous le régime des lois de l'une des Nations-Unies lors de l'entrée en vigueur du présent Traité, à condition que lesdites personnes physiques, sociétés ou associations aient déjà possédé ce statut à la date de l'Armistice avec la Bulgarie.

L'expression „ressortissants des Nations-Unies“ comprend également toutes les personnes physiques et les sociétés ou associations qui, aux termes de la législation en vigueur en Bulgarie pendant la guerre, ont été traitées comme ennemis.

b) Le terme „propriétaire“ désigne le ressortissant d'une des Nations-Unies, tel qu'il est défini à l'alinéa a) ci-dessus, qui a un titre légitime au bien en question, et s'applique au successeur du propriétaire, à condition que ce successeur soit aussi ressortissant d'une des Nations Unies au sens de l'alinéa a). Si le successeur a acheté le bien lorsque celui-ci était déjà endommagé, le vendeur conservera ses droits à l'indemnisation résultant du présent article, sans que les obligations existant entre le vendeur et l'acquéreur, en vertu de la législation interne, en soient affectées.

c) Le terme „biens“ désigne tous les biens mobiliers ou immobiliers corporels ou incorporels, y compris les droits de propriété industrielle, littéraire et artistique, ainsi que tous les droits ou intérêts de nature quelconque dans les biens.

Article 24

La Bulgarie reconnaît que l'Union Soviétique a droit à tous les avoirs allemands en Bulgarie transférés à l'Union Soviétique par le Conseil de Contrôle en Allemagne et elle s'engage à prendre toutes les mesures nécessaires pour faciliter ces transferts.

Article 25

1. — Chacune des Puissances Alliées ou Associées aura le droit de saisir, retenir ou liquider tous les biens droits et intérêts qui, à la date d'entrée en vigueur du présent Traité, se trouvent sur son territoire et appartiennent à la Bulgarie ou à des ressortissants bulgares, et de prendre toute autre disposition en ce qui concerne ces biens, droits et intérêts. Elle aura également le droit d'employer ces biens ou le produit de leur liquidation à telles fins qu'elle pourra désirer, à concurrence du montant de ses réclamations et de celles de ses ressortissants contre la Bulgarie ou les ressortissants bulgares (y compris les créances), qui n'auront pas été entièrement réglées en vertu d'autres articles du présent Traité. Tous les biens bulgares ou le produit de leur liquidation, en excédent du montant desdites réclamations, seront restitués.

2. — La liquidation des biens bulgares et les mesures de dispositions dont ils feront l'objet devront s'effectuer conformément à la législation de la Puissance Alliée ou Associée intéressée. En ce qui concerne lesdits biens, le propriétaire bulgare n'aura pas d'autres droits que ceux que peut lui conférer la législation en question.

3. — Le Gouvernement bulgare s'engage à indemniser les ressortissants bulgares dont les biens seront saisis en vertu du présent article et auxquels ces biens ne seront pas restitués.

4. — Il ne résulte du présent article aucune obligation, pour l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées de restituer au Gouvernement ou aux ressortissants bulgares des droits de propriété industrielle, ni de faire entrer ces droits dans le calcul des sommes qui pourront être retenues en vertu du paragraphe 1 du présent article. Le Gouvernement de chacune des Puissances Alliées ou Associées aura le droit d'imposer aux droits ou intérêts afférents à la propriété industrielle sur le territoire de cette Puissance Alliée ou Associée, acquis par le Gouvernement bulgare ou ses ressortissants avant l'entrée en vigueur du présent Traité, telles limitations, conditions ou restrictions que le Gouvernement de la Puissance Alliée ou Associée intéressée pourra considérer comme nécessaires dans l'intérêt national.

5. — Les biens visés au paragraphe 1 du présent article seront considérés comme comprenant les biens bulgares qui ont fait l'objet de mesures de contrôle en raison de l'état de guerre existant entre la Bulgarie et la Puissance Alliée ou Associée dans la juridiction de laquelle les biens sont situés, mais ne comprennent pas:

a) les biens du Gouvernement bulgare utilisés pour les besoins des missions diplomatiques ou consulaires;

b) Les biens appartenant à des institutions religieuses ou à des institutions philanthropiques privées et servant à des fins religieuses ou philanthropiques;

c) les biens des personnes physiques qui sont des ressortissants bulgares et sont autorisées à résider, soit sur le territoire du pays où sont situés ces biens, soit sur le territoire de l'une quelconque des Nations-Unies, autres que les biens bulgares qui, à un moment quelconque au cours de la guerre, ont fait l'objet de mesures qui ne s'appliquaient pas d'une manière générale aux biens des ressortissants bulgares résidant sur le territoire en question;

d) les droits de propriété nés depuis la reprise des relations commerciales et financières entre les Puissances Alliées et Associées et la Bulgarie, ou nés de transactions entre le Gouvernement d'une Puissance Alliée ou Associée et la Bulgarie depuis le 28 octobre 1944

e) les droits de propriété littéraire et artistique.

Article 26

1. — A dater de l'entrée en vigueur du présent Traité, les biens en Allemagne de l'Etat et des ressortissants bulgares ne seront plus considérés comme biens ennemis et toutes les restrictions résultant de leur caractère ennemi seront levées.

2. Отъждествимата собственост на България и на български поданици, изнесена на сила или по принуда от българска територия в Германия от германски въоръжени сили или власти след 28 октомври 1944 година, подлежи на връщане.

3. Реституирането и възстановяването на българската собственост в Германия ще се извършва съобразно с мерките, които ще бъдат определени от Силите, окупиращи Германия.

4. Без да се накърняват горензложените и каквито и да било други разпоредения, взети в полза на България и нейни поданици от Силите, окупиращи Германия, България от свое име и от името на българските поданици се отказва от всички претенции спрямо Германия и германски поданици, останали неуредени на 8 май 1945 година, с изключение на претенциите, произтичащи от договори и други задължения, сключени преди 1 септември 1939 година, и правата придобити преди тази дата. Този отказ ще се смята, че обхваща дълговете, всички междуправителствени претенции, свързани със спогодби, сключени през време на войната, и всички претенции за обезщетение за загуби или щети, възникнали през време на войната.

Член 27

1. Съществуването на положението на война само по себе си не се смята за фактор, влияещ върху задълженията да се изплащат паричните дългове, произтичащи от задължения и договори, съществували преди възникването на положението на война, а също и от права, придобити преди това време, които дългове са станали изискуеми преди влизането в сила на настоящия Договор и се дължат от Българското правителство или от български поданици на Правителството или на поданиците на някоя от Съюзените и Сдружените Сили или се дължат от Правителството или поданиците на някоя от Съюзените и Сдружените Сили на Българското правителство или на български поданици.

2. Освен изрично предвидените в настоящия Договор случаи, нищо в него не трябва да се тълкува във вреда на отношенията между длъжници и кредитори, произтичащи от договори, сключени преди войната от Българското правителство или от български поданици.

Член 28

1. България се отказва от името на Българското правителство или на българските поданици от всички рекламации от каквото и да било естество срещу Съюзените и Сдружените Сили, свързани непосредствено с войната или произтичащи от мерките, взети вследствие на съществуването на положението на война в Европа след 1 септември 1939 година, без оглед на това дали съответната Съюзена или Сдружена Сила по това време е била или не в положение на война с България. В този отказ от рекламации се включват:

- рекламациите във връзка с загуби или щети, понесени вследствие на действията на въоръжените сили или на властите на Съюзените или Сдружените Сили;
- рекламациите, произтичащи от присъствието, операциите или действията на въоръжените сили или на властите на Съюзените или Сдружените Сили върху българска територия;
- рекламациите, отнасящи се до решенията или постановленията на съдилищата за морски призи на Съюзените или Сдружените Сили, при което България признава за валидни и задължителни всички решения или постановления на тия съдилища, издадени на 1 септември 1939 година или по-късно, и отнасящи се до български кораби или български стоки, или плащане на разноски;
- рекламациите, произтичащи от упражняването правата на воюваща страна, или от мерките взети за упражняване на тия права.

2. Разпореденията на настоящия член изключват напълно и окончателно всички рекламации от посоченото по-горе естество, които от сега нататък се прекратяват независимо от това коя е заинтересуваната страна. Българското правителство се съгласява да заплати справедливо обезщетение в левове на лицата, които са доставили на въоръжените сили на Съюзените или Сдружените Сили на българска територия снабдявания или услуги по реквизиционен път, а също и за задоволяване рекламациите, повдигнати срещу въоръжените сили на Съюзените или Сдружените Сили и отнасящи се до възникнали на българска територия невоенни щети.

3. България се отказва също от всички рекламации от посоченото в точка 1-ва на настоящия член естество от името на Българското правителство или български поданици срещу който и да било от Обединените Народи, чиито дипломатически отношения с България са били скъсани през време на войната, и който е предприел действия в сътрудничество със Съюзените и Сдружените Сили.

4. Отказът на България от рекламациите по точка 1-ва от настоящия член се разпростира върху всички рекламации, произтичащи от мерки, взети от която и да било Съюзена и Сдружена Сила спрямо български кораби между 1 септември 1939 година и деня на влизане в сила на настоящия Договор, както и върху всички рекламации и дългове, произтичащи от действащите по настоящем Конвенции за военнопленниците.

Член 29

1. Докато бъдат сключени търговски договори или съглашения между отделните Обединени Народи и България, Българското правителство ще прилага, в продължение на 18 месеца от деня на влизането в сила на настоящия Договор, доупосочения режим към всеки един от Обединените Народи, който въз основа на взаимността фактически ще приложи към България аналогичен режим по подобни въпроси:

- За всичко, което се отнася до митата и таксите за внос или износ, вътрешното облагане на внасяните стоки и до всички наредби засягащи тая наредба, Обединените народи ще се ползват от безусловния режим на най-благоприятствуваната нация.

2. Опознаваема собствеността на България и български граждани, вывезенная насильственно или по принуждению с территории Болгарии в Германию, германскими вооруженными силами или властями после 28 октября 1944 года, подлежит возврату.

3. Реституция и восстановление болгарской собственности в Германии будут осуществляться в соответствии с мероприятиями, которые будут определены Государствами, оккупирующими Германию.

4. Без ущерба для вышеизложенных и для любых других постановлений, принятых в пользу Болгарии и ее граждан Государствами, оккупирующими Германию, Болгария от своего имени и от имени болгарских граждан отказывается от всех оставшихся неурегулированными на 8 мая 1945 года претензий в отношении Германии и германских граждан, за исключением претензий вытекающих из контрактов и других обязательств, заключенных до 1 сентября 1939 года, и прав, приобретенных до этой даты. Этот отказ будет рассматриваться как включающий долги, все междуправительственные претензии, связанные с соглашениями, заключенными во время войны, и все претензии на возмещение за потери или ущерб, возникшие во время войны.

Статья 27

1. Существование состояния войны само по себе не будет считаться фактором, влияющим на обязательства выплачивать денежные долги, вытекающие из обязательств и контрактов, существовавших до возникновения состояния войны, — а также из прав, приобретенных до этого времени, — срок уплаты которых наступил до дня вступления в силу настоящего Договора и которые причитаются с Правительства или граждан Болгарии Правительству или гражданам одной из Союзных и Соединенных Государств, или которые причитаются с Правительства или граждан одной из Союзных и Соединенных Государств Правительству или гражданам Болгарии.

2. За исключением случаев, специально предусмотренных в настоящем Договоре, ничто в нем не должно толковаться, как наносщее ущерб отношениям между дебиторами и кредиторами, вытекающим из довоенных контрактов, заключенных Правительством или гражданами Болгарии.

Статья 28

1. Болгария отказывается от всех претензий любого характера, от имени Правительства Болгарии или болгарских граждан, к Союзным и Соединенным Государствам, связанных непосредственно с войной или вытекающих из мероприятий, предпринятых в силу существования состояния войны в Европе после 1 сентября 1939 года, независимо от того, находилась ли в это время соответствующая Союзная или Соединенная Государства в состоянии войны с Болгарией или нет. Этот отказ от претензий включает нижеследующее:

- претензии в связи с потерями или ущербом, понесенными вследствие действий вооруженных сил или властей Союзных или Соединенных Государств;
- претензии, вытекающие из присутствия, операций или действий вооруженных сил или властей Союзных или Соединенных Государств на болгарской территории;
- претензии в отношении решений или распоряжений призовых судов Союзных или Соединенных Государств, причем Болгария признает действительными и обязательными все решения и распоряжения таких призовых судов, вынесенные 1 сентября 1939 года или позднее, относительно болгарских судов или болгарских грузов или оплаты издержек;
- претензии, вытекающие из осуществления прав воюющей стороны или из мер, принятых с целью осуществления этих прав.

2. Положения настоящей статьи должны исключать полностью и окончательно все претензии указанного выше характера, которые отныне будут прекращены, кто бы ни являлся заинтересованной стороной. Правительство Болгарии соглашается выплатить справедливую компенсацию в левых лицах, которые предоставили вооруженным силам Союзных или Соединенных Государств на болгарской территории снабжение или услуги по реквизиции, а также для удовлетворения возникших на болгарской территории претензий за невоенный ущерб, предъявленных вооруженным силам Союзных или Соединенных Государств.

3. Болгария равным образом отказывается от всех претензий такого характера, который указан в пункте 1 настоящей статьи, от имени Правительства Болгарии или болгарских граждан к любой из Объединенных Наций, дипломатические отношения которой с Болгарией были порваны во время войны и которая предприняла действия в сотрудничестве с Союзными и Соединенными Государствами.

4. Отказ Болгарии от претензий согласно пункту 1 настоящей статьи включает любые претензии, вытекающие из мер, принятых любой из Союзных и Соединенных Государств в отношении болгарских судов между 1 сентября 1939 года и днем вступления в силу настоящего Договора, а также любые претензии и долги, вытекающие из ныне действующих конвенций о военнопленных.

Статья 29

1. До заключения торговых договоров или соглашений между отдельными Объединенными Нациями и Болгарией, Правительство Болгарии будет предоставлять в течение 18 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора нижеуказанный режим каждой из Объединенных Наций, которая на началах взаимности фактически предоставит Болгарии аналогичный режим в подобных вопросах:

- Во всем, что касается пошлин и сборов по импорту или экспорту, внутреннего обложения импортируемых товаров, а также всех правил, относящихся к этому, Объединенным Нациям будет предоставлен безусловный режим наибольшего благоприятствования.

2. Identifiable property of Bulgaria and of Bulgarian nationals removed by force or duress from Bulgarian territory to Germany by German forces or authorities after October 28, 1944, shall be eligible for restitution.

3. The restoration and restitution of Bulgarian property in Germany shall be effected in accordance with measures which will be determined by the Powers in occupation of Germany.

4. Without prejudice to those and to any other dispositions in favour of Bulgaria and Bulgarian nationals by the Powers occupying Germany, Bulgaria waives on its own behalf and on behalf of Bulgarian nationals all claims against Germany and German nationals outstanding on May 8, 1945, except those arising out of contracts and other obligations entered into, and rights acquired, before September 1, 1939. This waiver shall be deemed to include debts all inter-governmental claims in respect of arrangements entered into in the course of the war and all claims for loss or damage arising during the war.

Article 27

1. The existence of the state of war shall not, in itself, be regarded as affecting the obligation to pay pecuniary debts arising out of obligations and contracts which existed, and rights which were acquired, before the existence of the state of war, which became payable prior to the coming into force of the present Treaty, and which are due by the Government or nationals of Bulgaria to the Government or nationals of one of the Allied and Associated Powers or are due by the Government or nationals of one of the Allied and Associated Powers to the Government or nationals of Bulgaria.

2. Except as otherwise expressly provided in the present Treaty, nothing therein shall be construed as impairing debtor-creditor relationships arising out of pre-war contracts concluded either by the Government or nationals of Bulgaria.

Article 28

1. Bulgaria waives all claims of any description against the Allied and Associated Powers on behalf of the Bulgarian Government or Bulgarian nationals arising directly out of the war or out of actions taken because of the existence of a state of war in Europe after September 1, 1939, whether or not the Allied or Associated Power was at war with Bulgaria at the time, including the following:

- a) Claims for losses or damages sustained as a consequence of acts of forces or authorities of Allied or Associated Powers;
- b) Claims arising from the presence, operations or actions of forces or authorities of Allied or Associated Powers in Bulgarian territory;
- c) Claims with respect to the decrees or orders of Prize Courts of Allied or Associated Powers, Bulgaria agreeing to accept as valid and binding all decrees and orders of such Prize Courts on or after September 1, 1939, concerning Bulgarian ships or Bulgarian goods or the payment of costs;
- d) Claims arising out of the exercise or purported exercise of belligerent rights.

2. The provisions of this Article shall bar, completely and finally, all claims of the nature referred to herein, which will be henceforward extinguished, wherever may be the parties in interest. The Bulgarian Government agrees to make equitable compensation in levies to persons who furnished supplies or services on requisition to the forces of Allied or Associated Powers in Bulgarian territory and in satisfaction of non-combat damage claims against the forces of Allied or Associated Powers arising in Bulgarian territory.

3. Bulgaria likewise waives all claims of the nature covered by paragraph 1 of this Article on behalf of the Bulgarian Government or Bulgarian nationals against any of the United Nations whose diplomatic relations with Bulgaria were broken off during the war and which took action in cooperation with the Allied and Associated Powers.

4. The waiver of claims by Bulgaria under paragraph 1 of this Article includes any claims arising out of actions taken by any of the Allied and Associated Powers with respect to Bulgarian ships between September 1, 1939, and the coming into force of the present Treaty, as well as any claims and debts arising out of the Conventions on prisoners of war now in force.

Article 29

1. Pending the conclusion of commercial treaties or agreements between individual United Nations and Bulgaria, the Bulgarian Government shall, during a period of eighteen months from the coming into force of the present Treaty, grant the following treatment to each of the United Nations which, in fact, reciprocally grants similar treatment in like matters to Bulgaria:

- a) In all that concerns duties and charges on importation or exportation, the internal taxation of imported goods and all regulations pertaining thereto, the United Nations shall be granted unconditional most-favoured-nation treatment;

2. — Les biens identifiables de l'Etat et des ressortissants bulgares que les forces armées ou les autorités allemandes ont enlevés, par force ou par contrainte, du territoire ulgure et emportés en Allemagne après le 28 octobre 1944, donneront lieu à restitution.

3. — Le rétablissement des droits de propriété ainsi que la restitution des biens bulgares en Allemagne seront effectués conformément aux mesures qui seront arrêtées par les Puissances occupant l'Allemagne.

4. — Sans préjudice de ces dispositions et de toutes autres qui seraient prises en faveur de la Bulgarie et des ressortissants bulgares par les Puissances occupant l'Allemagne, la Bulgarie renonce, en son nom et au nom des ressortissants bulgares à toutes réclamations contre l'Allemagne et les ressortissants allemands, qui n'étaient pas réglés au 8 mai 1945, à l'exception de celles qui résultent de contrats et d'autres obligations qui étaient en vigueur ainsi que de droits qui étaient acquis avant le 1-er septembre 1939. Cette renonciation sera considérée comme s'appliquant aux créances, à toutes les réclamations de caractère, intergouvernemental relatives à des accords conclus au cours de la guerre et à toutes les réclamations portant sur des pertes ou des dommages survenus pendant la guerre.

Article 27

1. — L'existence de l'état de guerre ne doit pas être considérée en soi comme affectant l'obligation d'acquitter les dettes pécuniaires résultant d'obligations et de contrats qui étaient en vigueur et des droits qui étaient acquis avant l'existence de l'état de guerre, dettes qui étaient devenues exigibles avant l'entrée en vigueur du présent Traité et qui sont dues, soit par le Gouvernement ou les ressortissants bulgares au Gouvernement ou aux ressortissants de l'une des Puissances Alliées ou Associées, soit par le Gouvernement ou les ressortissants d'une des Puissances Alliées ou Associées au Gouvernement ou aux ressortissants bulgares.

2. — Sauf dispositions expressément contraires du présent Traité, aucune clause de ce Traité ne devra être interprétée comme affectant les rapports de débiteurs à créanciers résultant de contrats conclus avant la guerre soit par le Gouvernement, soit par les ressortissants bulgares.

Article 28

1. — La Bulgarie renonce, au nom du Gouvernement bulgare et des ressortissants bulgares, à faire valoir contre les Puissances Alliées et Associées, toute réclamation de quelque nature que ce soit résultant directement de la guerre ou de mesures prises par suite de l'existence d'un état de guerre en Europe après le 1-er septembre 1939, que la Puissance Alliée ou Associée intéressée ait été ou non en guerre avec la Bulgarie à l'époque.

Sont incluses dans cette renonciation:

- a) les réclamations relatives à des pertes ou dommages subis par suite de l'action des forces armées ou des autorités de Puissances Alliées ou Associées;
- b) Les réclamations résultant de la présence, des opérations ou de l'action des forces armées ou des autorités de Puissance Alliées ou Associées sur le territoire bulgare;
- c) les réclamations portant sur les décisions ou les ordonnances des tribunaux de prises de Puissances Alliées ou Associées, la Bulgarie acceptant de reconnaître comme valides et comme ayant force exécutoire toutes les décisions et ordonnances desdits tribunaux de prises rendues au 1-er septembre 1939 ou postérieurement à cette date et concernant les navires bulgares, les marchandises bulgares ou le paiement des frais;
- d) les réclamations résultant de l'exercice des droits de belligérance ou de mesures prises en vue de l'exercice de ces droits.

2. — Les dispositions du présent article excluront complètement et définitivement toutes réclamations de la nature de celles qui y sont visées, qui seront dès lors éteintes, quelles que soient les parties intéressées. Le Gouvernement bulgare accepte de verser, en l'événement, une indemnité équitable pour satisfaire les réclamations des personnes qui ont fourni, sur réquisition, des marchandises ou des services aux forces armées de Puissances Alliées ou Associées sur le territoire bulgare, ainsi que les réclamations portées contre les forces de Puissances Alliées ou Associées, relatives à des dommages causés sur le territoire bulgare et ne résultant pas de faits de guerre.

3. — La Bulgarie renonce également, au nom du Gouvernement bulgare et des ressortissants bulgares, à faire valoir des réclamations de la nature de celles qui sont visées au paragraphe 1 du présent article, contre l'une quelconque des Nations-Unies dont les relations diplomatiques avec la Bulgarie ont été rompues pendant la guerre et qui a pris des mesures en coopération avec les Puissances Alliées et Associées.

4. — La renonciation à laquelle la Bulgarie souscrit aux termes du paragraphe 1 du présent article s'étend à toutes les réclamations portant sur les mesures prises par l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées à l'égard des navires bulgares entre le 1-er septembre 1939 et la date d'entrée en vigueur du présent Traité, ainsi qu'à toutes les réclamations et créances résultant des conventions sur les prisonniers de guerre actuellement en vigueur.

Article 29

1. — En attendant la conclusion de traités ou d'accords commerciaux entre l'une quelconque des Nations-Unies et la Bulgarie, le Gouvernement bulgare devra, pendant les dix-huit mois qui suivront l'entrée en vigueur du présent Traité, accorder à chacune des Nations-Unies qui, en fait, accordent par voie de réciprocité un traitement analogue à la Bulgarie dans ces domaines, le traitement suivant:

- a) Pour tout ce qui concerne les droits et redevances à l'importation ou à l'exportation, l'imposition à l'intérieur du pays des marchandises importées, et tous les règlements qui s'y rapportent, les Nations-Unies bénéficieront de la clause inconditionnelle de la nation la plus favorisée;

6) Във всяко друго отношение България не трябва да прокарва произволна дискриминация в ущърб на стоките, произведени на която и да било територия на която и да било от Обединените Народи или предназначени за тази територия, в сравнение с подобни стоки, произведени на която и да било друга територия на Обединените Народи или на територията на която и да било друга джуджестранна сила, или предназначени за тази територия.

в) Към поданиците на Обединените Народи, в това число и юридическите лица, ще се прилага националният режим и режимът на най-облагоприятствуваната нация по всички въпроси, засягащи търговията, индустрията, корабоплаването и другите видове търговска дейност в България. Тия разпоредения не се отнасят към търговското въздухоплаване.

г) България не ще отстъпва на никоя страна никакви изключителни или дискриминационни права по отношение използването на търговските самолети в международния трафик и ще дава на всички Обединени Народи еднакви възможности за добиване на българска територия права в областта на международното търговско въздухоплаване, в това число правото на кацане за вземане на гориво и ремонт; що се отнася до използването на търговските самолети в международния трафик, тя ще даде на всички Обединени Народи, въз основа на взаимността и без дискриминация, правото на летене без кацане над българска територия. Тия разпоредения не трябва да накърняват интересите на националната отбрана на България.

2) Горепоменатите задължения на България трябва да се разбират в този смисъл, че върху тях се разпростират изключенията, фигуриращи обичайно в търговските договори, сключени от България преди войната, а разпореденията, отнасящи се до взаимността от страна на всеки от Обединените Народи, трябва да се подразбират в тоя смисъл, че върху тях се разпростират изключенията, фигуриращи обичайно в сключените от дадената държава търговски договори.

Член 30

България ще съдействува в пределите на възможността за железопътните транзитни транспорти върху своята територия с разумни тарифи и ще бъде готова да сключи за тая цел взаимни сподоби със съседните държави.

Член 31.

1) Споровете, които могат да възникнат при прилагането на чл. 22 и 23 и на приложения IV, V и VI на настоящия Договор, ще бъдат отнасяни до една Помирителна комисия, съставена от равен брой представители на Правителството на заинтересованния Обединен Народ и на Българското правителство. Ако в продължение на 3 месеца от предаването на спора на Помирителната комисия не бъде постигнато споразумение, всяко от Правителствата може да поиска да бъде включен в Комисията един трети член и в случай на несъгласие между двете Правителства по избора на тоя член, всяка от страните може да се обърне към Главния Секретар на Обединените Народи, с молба да извърши това назначение.

2) Решението на мнозинството на членовете на Комисията ще се смята за решение на Комисията и трябва да се приеме от страните като окончателно и задължително.

Член 32

Чл. чл. 22, 23 и 29 и Приложение VI на настоящия Договор ще се прилагат спрямо Съюзените и Сдружените Сили и Франция, както и спрямо ония от Обединените Народи, чийто дипломатически отношения с България са били скъсани през време на войната.

Член 33

Разпореденията на Приложения IV, V и VI, както и разпореденията на другите Приложения, ще имат сила на неразделна част от настоящия Договор.

ЧАСТ VII

Разпоредения относно Дунава

Член 34

Корабоплаването по река Дунав ще бъде свободно и отворено за поданиците, търговските кораби и стоките на всички държави въз основа на равенството по отношение на пристанищните и корабоплавателните такси и условията на търговското корабоплаване. Горепоменатото не се отнася до транспорта между пристанищата на една и съща държава.

ЧАСТ VIII

Заключителни постановления

Член 35

1) През един период, ненадмиващ 18 месеца от влизането в сила на настоящия Договор, Шефове на Дипломатическите Мисии на Съветския Съюз, Съединеното Кралство и Американските Съединени Щати в София, действащи в съгласие, ще представляват Съюзените и Сдружените Сили в сношенията с Българското правителство по всички въпроси относно изпълняването и тълкуването на настоящия Договор.

2) Тримата Шефове на Мисии ще дават на Българското правителство такива ултвания, технически съвети и разяснения, каквито се окажат необходими, за да се осигури бързото и ефективно изпълнение на настоящия Договор в съответствие с неговия дух и текст.

6) Во всех других отношениях Болгария не должна проводить произвольной дискриминации, направленной против товаров, производимых на любой территории любой из Объединенных Наций или предназначенных для этой территории, по сравнению с подобными товарами, производимыми на территории любой другой из Объединенных Наций или на территории любой другой иностранной державы или предназначенными для этих территорий.

с) Гражданам Объединенных Наций, в том числе юридическим лицам, должен быть предоставлен национальный режим и режим наибольшего благоприятствования во всех вопросах, касающихся торговли, промышленности, мореплавания и других видов торговой деятельности в Болгарии. Эти постановления не должны применяться к коммерческой авиации.

д) Болгария не будет предоставлять никакого исключительного или дискриминационного права какой бы то ни было стране в отношении использования коммерческих самолетов в международном сообщении; она предоставит всем Объединенным Нациям равные возможности в приобретении на болгарской территории прав в области международной коммерческой авиации, включая право посадки для заправки горючим и ремонта; что касается использования коммерческих самолетов в международном сообщении, она предоставит всем Объединенным Нациям на основе взаимности и без дискриминации право беспосадочного полета над болгарской территорией. Эти постановления не должны затрагивать интересов национальной обороны Болгарии.

2. Вышеупомянутые обязательства Болгарии должны пониматься в том смысле, что на них распространяются изъятия, обычно включавшиеся в торговые договоры, заключенные Болгарией до войны; а постановления, относящиеся к взаимности со стороны каждой из Объединенных Наций, должны пониматься в том смысле, что на них распространяются изъятия, обычно исключаемые в торговые договоры данного государства.

Статья 30

Болгария окажет содействие в пределах возможного в железнодорожных транзитных перевозках на своей территории, с разумными тарифами, и будет готова с этой целью заключить с соседними государствами взаимные соглашения.

Статья 31

1. Споры, могущие возникнуть при осуществлении статей 22 и 23 и Приложений IV, V и VI настоящего Договора, должны передаваться Согласительной Комиссии, состоящей из равного числа представителей Правительства заинтересованной Объединенной Нации и Правительства Болгарии. Если в течение трех месяцев после передачи спора Согласительной Комиссии не будет достигнуто соглашения, каждое из Правительств может потребовать включения в Комиссию третьего члена и, в случае несогласия между двумя Правительствами, относительно избрания этого члена, любая из сторон может обратиться к Генеральному Секретарю Объединенных Наций с просьбой произвести это назначение.

2. Решение большинства членов Комиссии будет являться решением Комиссии и должно приниматься сторонами как окончательное и обязательное.

Статья 32

Статьи 22, 23 и 29 и Приложение VI настоящего Договора будут применяться к Союзным и Соединенным Держavam и Франции, а также к тем из Объединенных Наций, дипломатические отношения которых с Болгарией были порваны во время войны.

Статья 33

Постановления, Приложений IV, V и VI, как и постановления других Приложений, будут иметь силу как неотъемлемые части настоящего Договора.

ЧАСТ VII

Постановления, относящиеся к Дунаю

Статья 34

Навигация на реке Дунай, должна быть свободной и открытой для граждан, торговых судов и товаров всех государств на основе равенства в отношении, портовых и навигационных сборов и условий торгового судоходства. Вышеизложенное не распространяется на перевозки между портами одного и того же государства.

ЧАСТ VIII

Заключительные постановления

Статья 35

1. В течение периода, не превышающего 18 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора, Главы Дипломатических Мисий Советского Союза, Соединенного Королевства и Соединенных Штатов Америки в Софии, действуя по согласованию, будут представлять Союзные и Соединенные Державы в сношениях с Правительством Болгарии по всем вопросам, касающимся выполнения и толкования настоящего Договора.

2. Три Главы Миссий будут представлять Правительству Болгарии такие руководства, технические советы и разъяснения, какие могут быть необходимы для обеспечения быстрого и эффективного выполнения настоящего Договора в соответствии с его духом и текстом.

b) In all other respects, Bulgaria shall make no arbitrary discrimination against goods originating in or destined for any territory of any of the United Nations as compared with like goods originating in or destined for territory of any other of the United Nations or of any other foreign country;

c) United Nations nationals, including juridical persons, shall be granted national and most-favoured-nation treatment in all matters pertaining to commerce, industry, shipping and other forms of business activity within Bulgaria. These provisions shall not apply to commercial aviation;

d) Bulgaria shall grant no exclusive or discriminatory right to any country with regard to the operation of commercial aircraft in international traffic, shall afford all the United Nations equality of opportunity in obtaining international commercial aviation rights in Bulgarian territory, including the right to land for refueling and repair, and, with regard to the operation of commercial aircraft in international traffic, shall grant on a reciprocal and non-discriminatory basis to all United Nations the right to fly over Bulgarian territory without landing. These provisions shall not affect the interests of the national defence of Bulgaria.

2. The foregoing undertakings by Bulgaria shall be understood to be subject to the exceptions customarily included in commercial treaties concluded by Bulgaria before the war, and the provisions with respect to reciprocity granted by each of the United Nations shall be understood to be subject to the exceptions customarily included in the commercial treaties concluded by that State.

Article 30

Bulgaria shall facilitate as far as possible railway traffic in transit through its territory at reasonable rates and shall negotiate with neighboring States all reciprocal agreements necessary for this purpose.

Article 31

1. Any disputes which may arise in connection with Articles 22 and 23 and Annexes IV, V and VI of the present Treaty shall be referred to a Conciliation Commission composed of an equal number of representatives of the United Nations Government concerned and of the Bulgarian Government. If agreement has not been reached within three months of the dispute having been referred to the Conciliation Commission, either Government may require the addition of a third member to the Commission, and failing agreement between the two Governments on the selection of this member, the Secretary-General of the United Nations may be requested by either party to make the appointment.

2. The decision of the majority of the members of the Commission shall be the decision of the Commission and shall be accepted by the parties as definitive and binding.

Article 32

Articles 22, 23, 29 and Annex VI of the present Treaty shall apply to the Allied and Associated Powers and France and to those of the United Nations whose diplomatic relations with Bulgaria have been broken off during the war.

Article 33

The provisions of Annexes IV, V and VI shall, as in the case of the other Annexes, have force and effect as integral parts of the present Treaty.

PART VII

Clause Relating to the Danube

Article 34

Navigation on the Danube shall be free and open for the nationals, vessels of commerce, and goods of all States, on a footing of equality in regard to port and navigation charges and conditions for merchant shipping. The foregoing shall not apply to traffic between ports of the same State.

PART VIII

Final Clauses

Article 35

1. For a period not to exceed eighteen months from the coming into force of the present Treaty, the Heads of the Diplomatic Missions in Sofia of the Soviet Union, the United Kingdom and the United States of America, acting in concert, will represent the Allied and Associated Powers in dealing with the Bulgarian Government in all matters concerning the execution and interpretation of the present Treaty.

2. The Three Heads of Mission will give the Bulgarian Government such guidance, technical advice and clarification as may be necessary to ensure the rapid and efficient execution of the present Treaty both in letter and in spirit.

La Bulgarie ne pratiquera, à tous autres égards, aucune discrimination arbitraire au détriment des marchandises en provenance ou à destination du territoire d'une Nation Unie par rapport aux marchandises analogues en provenance ou à destination du territoire de toute autre Nation Unie ou de tout autre pays étranger;

c) Les ressortissants des Nations Unies, y compris les personnes morales, bénéficieront du traitement national et de celui de la nation la plus favorisée pour tout ce qui a trait au commerce, à l'industrie, à la navigation et aux autres formes d'activité commerciale en Bulgarie. Ces dispositions ne s'appliqueront pas à l'aviation commerciale;

d) La Bulgarie n'accordera à aucun pays de droit exclusif ou préférentiel en ce qui concerne l'exploitation des services aériens commerciaux pour les transports internationaux; elle offrira des conditions d'égalité à toutes les Nations Unies pour l'obtention de droits en matière de transports aériens commerciaux internationaux sur le territoire bulgare, y compris le droit d'atterrir à des fins de ravitaillement et de réparation, et, en ce qui concerne l'exploitation des services aériens commerciaux pour les transports internationaux, elle accordera à toutes les Nations Unies, suivant le principe de la réciprocité et de la non-discrimination, le droit de survoler le territoire bulgare sans escale. Ces dispositions n'affecteront pas les intérêts de la défense nationale de la Bulgarie.

2. — Les engagements ci-dessus pris par la Bulgarie doivent s'entendre sous réserve des exceptions usuelles des traités de commerce conclus par la Bulgarie avant la guerre; les dispositions relatives à la réciprocité accordée par chacune des Nations Unies doivent s'entendre sous réserve des exceptions usuelles des traités de commerce conclus par celle-ci.

Article 30

La Bulgarie facilitera, dans la mesure du possible, les transports ferroviaires en transit par son territoire à des tarifs raisonnables, et se prête à la conclusion avec les Etats voisins, sur une base de réciprocité, de tous accords nécessaires à cet effet.

Article 31

1. — Tous les différends qui pourront s'élever à propos de l'application des articles 22 et 23, ainsi que des annexes IV, V et VI du présent Traité, seront soumis à une commission de conciliation composée en nombre égal de représentant du Gouvernement de la Nation Unie intéressée et de représentant du Gouvernement bulgare. Si un règlement n'est pas intervenu dans les trois mois qui suivront la date à laquelle le différend a été soumis à la commission de conciliation l'un ou l'autre Gouvernement pourra demander l'adjonction à la commission d'un tiers membre; à défaut d'accord entre les deux Gouvernements sur le choix de ce membre, l'un ou l'autre d'entre eux pourra demander au Secrétaire Général des Nations Unies de procéder à cette désignation.

2. — La décision de la majorité des membres de la commission sera considérée comme décision de la commission et acceptée par les parties comme définitive et obligatoire.

Article 32

Les articles 22, 23 et 29 et l'annexe VI du présent Traité s'appliqueront aux Puissances Alliées et Associées et à la France, ainsi qu'à celles des Nations Unies, dont les relations diplomatiques avec la Bulgarie ont été rompues pendant la guerre.

Article 33

Les dispositions des annexes IV, V et VI, ainsi que celles des autres annexes, seront considérées comme faisant partie intégrante du présent Traité et auront la même valeur et les mêmes effets.

PARTIE VII

Clauses relatives au Danube

Article 34

La navigation sur le Danube sera libre et ouverte aux ressortissants, aux bateaux marchands et aux marchandises de tous les Etats sur un pied d'égalité, en ce qui concerne les droits de port et les taxes sur la navigation, ainsi que les conditions auxquelles est soumise la navigation commerciale. Les dispositions ci-dessus ne seront pas applicables au trafic entre les ports d'un même Etat.

PARTIE VIII

Clauses finales

Article 35

1. — Pendant une période qui n'excédera pas dix huit mois à partir de l'entrée en vigueur du présent Traité, les chefs des missions diplomatiques à Sofia des Etats-Unis d'Amérique, du Royaume-Uni et de l'Union Soviétique, agissant de concert, représenteront les Puissances Alliées et Associées pour traiter avec le Gouvernement bulgare de toutes questions relatives à l'exécution et à l'interprétation du présent Traité.

2. — Ces trois chefs de Mission donneront au Gouvernement bulgare les conseils, avis techniques et éclaircissements qui pourront être nécessaires pour assurer l'exécution rapide et efficace du présent Traité, aussi bien dans sa lettre que dans son esprit.

3) Българското правителство ще предоставя на споменатите Шефове на Мисии всички необходими сведения и ще им оказва всякакви съдействия, каквото биха поискали при изпълнение на задачите, които им се възлагат от настоящия Договор.

Член 36

1) С изключение на ония случаи, когато в някой член на настоящия Договор е предвидена друга процедура, всеки спор по тълкуването или изпълнението на настоящия Договор, неуреден чрез прски дипломатически преговори, ще бъде отнесен до тримата Шефове на Мисии, действащи въз основа на чл. 35, с това изключение, че в този случай Шефовете на Мисии не ще бъдат ограничени от срока, предвиден в този член. Всеки такъв спор, неразрешен от Шефовете на Мисии в течение на два месеца, ако спорешите страни не дойдат до взаимно споразумение за друг начин на уреждане на спора, ще бъде отнесен по искане на която и да било от спорешите страни до комисия в състав от по един представител на всяка от страните и трети член, избран по взаимно споразумение на двете страни измежду поданиците на трета държава. Ако в едномесечен срок двете страни не сполучат да се споразумят за назначаването на трети член, всяка от страните може да се обърне към Главния Секретар на Обединените Народи, с молба да извърши това назначение.

2) Решението на мнозинството от членовете на Комисията ще се смята за решение на Комисията и трябва да се приеме от страните като окончателно и задължително.

Член 37

1) Всеки един член на Организацията на Обединените Народи, който не е страна, подписала настоящия Договор, и се намира в положение на война с България, може да се присъедини към тоя Договор и след присъединяването си ще се смята, с оглед на Договора, като Сдружена Сила.

2) Всички актове за присъединяването ще бъдат депозираны за съхраняване на Правителството на Съюза на Съветските Социалистически Републики и ще имат сила от деня на депозирането.

Член 38

Настоящият Договор, чийто руски и английски текст е меродавен, ще бъде ратифициран от Съюзените и Сдружените Сили. Договорът трябва да бъде ратифициран също и от България. Договорът ще влезе в сила незабавно след депозирането на ратификационните актове от страна на Съюза на Съветските Социалистически Републики, Съединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия и Американските Съединени Штати. Ратификационните актове ще бъдат депозираны в най-кратък срок за съхранение у Правителството на Съюза на Съветските Социалистически Републики.

По отношение на всяка от Съюзените или Сдружените Сили, чийто ратификационни актове бъдат депозираны по-късно, Договорът ще влезе в сила от деня на депозирането. Настоящият Договор ще бъде депозиран в архивите на Правителството на Съюза на Съветските Социалистически Републики, което ще изпрати заверен препис на всяка държава, подписала този договор.

В удостоверение на което долуподписаните Полномощни Представители подписаха настоящия Договор и сложиха върху него своите печати.

Съставен в Париж на руски, английски, френски и български език, на десетия ден на месец февруари 1947 година.

СПИСКЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА

- Приложение I. Карта на границите на България.
- Приложение II. Определение на военното, военно-морското и военно-въздушното обучение.
- Приложение III. Определение и списък на военните материали.
- Приложение IV. Индустриална, литературна и художествена собственост.
- Приложение V. Договори, давностни срокове и ценни книжа.
- Приложение VI. Съдебни решения.

ПРИЛОЖЕНИЕ I

(виж член I)

Карта на границите на България

ПРИЛОЖЕНИЕ II

(виж чл. 11)

Определение на военното, военно-въздушното и военно-морското обучение.

1. Изразът „военно обучение“ означава изучаването и упражненията в областта на употребата на военните материали, специално предназначени или пригодени за военни цели и на отнасящите се до това учебни приспособления; изучаването и изпълнението на всички строеви упражнения или придвижвания, предназначени за обучаване в маневриране или за изпълнение на маневрирането, прилагано от действащите части в боя; а също и организираното изучаване на тактиката, стратегията и генералшабната работа.

2. Изразът „военно-въздушно обучение“ означава изучаването и упражненията в областта на употребата на военните материали, нарочно предназначени или пригодени за военно-въздушни цели, и на отнасящите се до това учебни приспособления; изучаването и изпълнението на всички специални маневри, включително и летенето на ята, прилагано от авиацията при изпълнението на бойни задачи; а също и организираното изучаване на военно-въздушната тактика, стратегия и генералшабната работа.

3. Правителство България ще предоставя на споменатите Трим Главам Мисий всяко необходимата информация и оказывать всякое содействие, которые они могут потребовать при выполнении задач, возложенных на них настоящим Договором.

Статья 36

1. За исключением тех случаев, когда иной порядок специально предусмотрен какой-либо из статей настоящего Договора, любой спор относительно толкования или выполнения этого Договора, не урегулированный путем дипломатических переговоров, должен передаваться Трим Главам Дипломатических Миссий, действующим на основании статьи 35, с тем исключением, что в этом случае Главы Миссий не будут ограничены сроком, предусмотренным этой статьей. Любой такой спор, не разрешенный Главами Миссий в течение двух месяцев, должен, если спорящие стороны не придут к взаимному соглашению об иных способах урегулирования спора, передаваться, по требованию любой из спорящих сторон, в Комиссию в составе одного представителя от каждой из сторон и третьего члена, выбранного по взаимному соглашению двух сторон из граждан третьих стран. Если двум сторонам не удастся в месячный срок прийти к соглашению относительно назначения третьего члена то любая из них может обратиться к Генеральному Секретарю Объединенных Наций с просьбой произвести это назначение.

2. Решение большинства членов Комиссии будет являться решением Комиссии и должно приниматься сторонами как окончательное и обязательное.

Статья 37

1. Любой член Организации Объединенных Наций, не являющийся стороной, подписавшей настоящий Договор, и находящийся в состоянии войны с Болгарией, может присоединиться к этому Договору и после присоединения будет для целей Договора считаться одной из Соединенных Держав.

2. Акты присоединения будут сданы на хранение Правительству Союза Советских Социалистических Республик и будут иметь силу со дня сдачи.

Статья 38

Настоящий Договор, русский и английский тексты которого являются аутентичными, будет ратифицирован Союзными и Соединенными Державами. Договор должен быть также ратифицирован Болгарией. Договор вступит в силу немедленно после сдачи ратификационных грамот Союзом Советских Социалистических Республик, Соединенным Королевством Великобритании и Северной Ирландии и Соединенными Штатами Америки. Ратификационные грамоты будут в кратчайший срок сданы на хранение Правительству Союза Советских Социалистических Республик.

В отношении каждой из Союзных или Соединенных Держав, ратификационная грамота которой будет сдана после этого, Договор вступит в силу со дня сдачи на хранение. Настоящий Договор будет сдан в архивы Правительства Союза Советских Социалистических Республик, которое разошлет заверенные копии каждому из подписавших этот Договор государств.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся Полномочные Представители подписали настоящий Договор и приложили к нему свои печати.

Совершено в Париже на русском, английском, французском и болгарском языках, февраля десятого дня тысяча девятьсот сорок седьмого года.

ПЕРЕЧЕНЬ ПРИЛОЖЕНИЙ

- Приложение I. Карта границ Болгарии.
- Приложение II. Определение военного, военно-воздушного и военно-морского обучения.
- Приложение III. Определение и перечень военных материалов и техники.
- Приложение IV. Промышленная, литературная и художественная собственность.
- Приложение V. Контракты, сроки давности и ценные бумаги.
- Приложение VI. Судебные решения.

ПРИЛОЖЕНИЕ I

(См. Статью I)

Карта границ Болгарии

ПРИЛОЖЕНИЕ II

(См. статью 11)

Определение военного, военно-воздушного и военно-морского обучения

1. Термин «военное обучение» означает изучение и упражнения в области применения военных материалов и техники, специально предназначенных или приспособленных для военных целей, и учебных приспособлений, имеющих отношение к этому; изучение и выполнение всех строевых упражнений или передвижений, предназначенных для обучения маневрированию или для выполнения маневрирования, применяемого действующими частями в бою, а также организованное изучение тактики, стратегии и штабной работы.

2. Термин «военно-воздушное обучение» означает изучение и упражнения в области применения военных материалов и техники, специально предназначенных или приспособленных для военно-воздушных целей, и учебных приспособлений, имеющих отношение к этому; изучение и выполнение всех специализированных эволюций, включая полеты соединением, которые применяются авиацией при выполнении боевых заданий; а также организованное изучение военно-воздушной тактики, стратегии и штабной работы.

3. The Bulgarian Government shall afford the said Three Heads of Mission all necessary information and any assistance which they may require in the fulfilment of the tasks devolving on them under the present Treaty.

Article 36

1. Except where another procedure is specifically provided under any Article of the present Treaty, any dispute concerning the interpretation or execution of the Treaty, which is not settled by direct diplomatic negotiations, shall be referred to the Three Heads of Mission acting under Article 35, except that in this case the Heads of Mission will not be restricted by the time limit provided in that Article. Any such dispute not resolved by them within a period of two months shall, unless the parties to the dispute mutually agree upon another means of settlement, be referred at the request of either party to the dispute to a Commission composed of one representative of each party and a third member selected by mutual agreement of the two parties from nationals of a third country. Should the two parties fail to agree within a period of one month upon the appointment of the third member, the Secretary-General of the United Nations may be requested by either party to make the appointment.

2. The decision of the majority of the members of the Commission shall be the decision of the Commission, and shall be accepted by the parties as definitive and binding.

Article 37

1. Any member of the United Nations, not a signatory to the present Treaty, which is at war with Bulgaria, may accede to the Treaty and upon accession shall be deemed to be an Associated Power for the purposes of the Treaty.

2. Instruments of accession shall be deposited with the Government of the Union of Soviet Socialist Republics and shall take effect upon deposit.

Article 38

The present Treaty, of which the Russian and English texts are authentic, shall be ratified by the Allied and Associated Powers. It shall also be ratified by Bulgaria. It shall come into force immediately upon the deposit of ratifications by the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America. The instruments of ratification shall, in the shortest time possible, be deposited with the Government of the Union of Soviet Socialist Republics.

With respect to each Allied or Associated Power whose instrument of ratification is thereafter deposited, the Treaty shall come into force upon the date of deposit. The present Treaty shall be deposited in the archives of the Government of the Union of Soviet Socialist Republics, which shall furnish certified copies to each of the signatory States.

LIST OF ANNEXES

- I. Map of Bulgarian Frontiers
- II. Definition of Military, Military Air and Naval Training
- III. Definition and List of War Material
- IV. Industrial, Literary and Artistic Property
- V. Contracts, Prescription and Negotiable Instruments
- VI. Judgments

ANNEX I

(See Article I)

Map of the Bulgarian Frontiers

ANNEX II

(See Article II)

Definition of Military, Military Air and Naval Training

1. Military training is defined as: the study of and practice in the use of war material specially designed or adapted for army purposes, and training devices relative thereto; the study and carrying out of all drill or movements which teach or practice evolutions performed by fighting forces in battle; and the organised study of tactics, strategy and staff work.

2. Military air training is defined as: the study of and practice in the use of war material specially designed or adapted for air force purposes, and training devices relative thereto; the study and practice of all specialised evolutions, including formation flying, performed by aircraft in the accomplishment of an air force mission; and the organised study of air tactics, strategy and staff work.

3. — Le Gouvernement bulgare fournira à ces trois Chefs de Mission toutes les informations nécessaires et toute l'aide, dont ils auront besoin, dans l'accomplissement des tâches qui leur sont dévolues par le présent Traité.

Article 36

1. — Exception faite des cas pour lesquels une autre procédure est expressément prévue par un article du présent Traité, tout différend relatif à l'interprétation ou à l'exécution de ce Traité, qui n'a pas été réglé par voie de négociations diplomatiques directes, sera soumis aux trois Chefs de Mission, agissant comme il est prévu à l'article 35, mais, en pareil cas, ces Chefs de Mission ne seront pas tenus par les délais fixés dans ledit article. Tout différend de cette nature qu'ils n'auraient pas encore réglé dans un délai de deux mois sera, sauf si les parties au différend conviennent l'une et l'autre d'un autre mode de règlement, soumis, à la requête de l'une ou l'autre des parties, à une commission composée d'un représentant de chaque partie et d'un tiers membre choisi d'un commun accord entre les deux parties parmi les ressortissants d'un pays tiers. A défaut d'accord dans un délai d'un mois entre les deux parties au sujet de la désignation de ce tiers membre, l'une ou l'autre partie pourra demander au Secrétaire Général des Nations-Unies de procéder à cette désignation.

2. — La décision prise par la majorité des membres de la commission sera considérée comme décision de la commission et acceptée par les parties comme définitive et obligatoire.

Article 37

1. — Tout membre de l'Organisation des Nations-Unies en guerre avec la Bulgarie et qui n'est pas signataire du présent Traité peut accéder au Traité et sera considéré dès son accession comme Puissance Associée pour l'application du Traité.

2. — Les instruments d'accession seront déposés près le Gouvernement de l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes et prendront effet dès leur dépôt.

Article 38

Le présent Traité, dont les textes russe et anglais feront foi, devra être ratifié par les Puissances Alliées et Associées. Il devra également être ratifié par la Bulgarie. Il entrera en vigueur immédiatement après le dépôt des ratifications par les Etats-Unis d'Amérique, le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord et l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes. Les instruments de ratification seront, dans le plus bref délai possible, déposés près le Gouvernement de l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes.

En ce qui concerne chacune des Puissances Alliées ou Associées dont l'instrument de ratification sera déposé ultérieurement, le Traité entrera en vigueur à la date du dépôt. Le présent Traité sera déposé dans les archives du Gouvernement de l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes, qui en remettra à chacun des Etats signataires une copie certifiée conforme.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures et leurs cachets au bas du présent Traité.

Fait à Paris, le dix février mil neuf cent quarante-sept, en langues russe, anglaise, française et bulgare.

LISTE DES ANNEXES

- Annexe I — Carte des frontières bulgares
- Annexe II — Définition de l'instruction militaire, aérienne et navale
- Annexe III — Définition et liste du matériel de guerre
- Annexe IV — Propriété industrielle, littéraire et artistique
- Annexe V — Contrats, prescription, effets de commerce
- Annexe VI — Jugements

ANNEXE I

(voir article I)

Carte des frontières bulgares

ANNEXE II

(voir article II)

Définition de l'instruction militaire, aérienne et navale

1. — L'instruction militaire est définie comme suit: l'étude et la pratique de l'emploi de tous armements spécialement destinés ou adaptés à des fins militaires et des dispositifs d'instruction s'y rapportant, l'étude et l'exécution de tous exercices ou manœuvres utilisés dans l'enseignement ou la pratique des évolutions exécutées par les forces au combat, et l'étude méthodique de la tactique, de la stratégie et du travail d'état-major.

2. — L'instruction militaire aérienne est définie comme suit: l'étude et la pratique de l'emploi de tous armements spécialement destinés ou adaptés aux fins d'une aviation militaire et des dispositifs d'instruction s'y rapportant, l'étude et la pratique de toutes manœuvres spéciales, y compris le vol en formation, exécutées par des avions dans l'accomplissement d'une mission aérienne militaire, et l'étude méthodique de la tactique aérienne, de la stratégie et du travail d'état-major.

3. Изразът „военно-морско обучение“ означава изучаването, ръководството или практиката в използването на военните кораби, военно-морските съоръжения или учреждения, а също изучаването или употребата на всички отнасящи се до това прибори и учебни приспособления, които се използват за водене на морска война, освен ония, които обикновено се използват за граждански цели; а също преподаването, практиката или организираното изучаване на морската тактика, стратегия и генералшабна работа, включително изпълнението на всички операции и маневри, които не са необходими за мирното използване на корабите.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

(виж член 15)

Определение и списък на военните материали

Изразът „военни материали“, употребяван в настоящия Договор, включва всички оръжия, бойни припаси и средства, специално конструирани или пригодени за използване във войната, както това е изброено по-долу.

Съюзните и Сдружените Сили си запазват правото да изменят периодически дадения списък, като внасят в него поправки или допълнения, в светлината на по-нататъшното развитие на науката.

Категория I

1. Военни пушки, карабини, револвери и пистолети; цени и други запасни части към това оръжие, които не могат да бъдат нагодени лесно за гражданска употреба.
2. Картечици, военни автоматически или самозарядни пушки, пистолети — картечици; цени и други запасни части към това оръжие, които не могат да бъдат нагодени лесно за гражданска употреба; стойки на картечици.
3. Оръдия, гаубици, мортири, специални оръдия за самолети, оръдия без затвори или без връщащи и огнепръскачки, цени и други запасни части към това оръжие, които не могат да бъдат нагодени лесно за гражданска употреба; лафети и поставки за горещоброеното оръжие.
4. Ракетохвъргачки; механизми за изстрелване и контролиране самодвигателни и направляеми снаряди; поставки за тях.
5. Напълнени или ненапълнени самодвигателни и направляеми снаряди, ракети, унитарни патрони и патрони, предназначени за оръжията, изброени по-горе в точки 1—4, приспособени за манипулиране с тях, или за произвеждане на взрив, а също така възпламенители и тръбички, с изключение на възпламенителите, необходими за граждански нужди.
6. Напълнени или ненапълнени гранати, бомби, торпеди, мини, заряди за дълбочина и запалителни вещества и заряди, както и всички средства за манипулиране с тях, или за произвеждане на взрив, с изключение на възпламенителите, необходими за граждански нужди.
7. Шикове.

Категория II

1. Бронирани бойни коли; бронирани влакове, които технически не могат да бъдат преустроени за гражданска употреба.
2. Механически и самодвижещи се лафети за всякакви оръжия, изброени в категория I, военни шасита или каросерии от специален тип, освен изброените по-горе в точка 1.
3. Броневеи плочи, дебели повече от 3 дюйма, използвани за целите на отбраната във войната.

Категория III

1. Прицелни и изчислителни прибори за насочване на огъня, включително и линейките на зенитния планшети и построители; прибори за пристрелване, оръдейни мерници, мерници за бомбардировки; тръбни нумеропоставки; инструменти и прибори за калиброване на оръдията и за коригиране на приборите за насочване на огъня.
2. Штурмови мостчета и штурмови лодки.
3. Средства за водене на замаскирани военни действия, както и ослепяващи средства и средства за измама.
4. Лично военно снаряжение от специален характер, което мъчно може да се нагоди за използване за гражданска употреба.

Категория IV

1. Военни кораби от какъвто и да било тип, включително и преустроените кораби и плаващи средства, проектирани или предназначени за тяхното обслужване или подкрепа, които технически не могат да бъдат преустроени за гражданско използване, както и въоръжените, бронята, бойните припаси, самолетите и всяка друга екипировка, материали, машини и лафети, които се употребяват в мирно време само вънху военните кораби.
2. Десантни кораби и земноводни превозни средства или приспособления от всякакъв род; штурмови лодки или приспособления от всякакъв тип, както и катапулти и други апарати за пускане на самолети, ракети, движими бойни средства или всякакви други снаряди, апарати или приспособления, комплектувани или некомплектувани с хора, управлявани или неуправлявани.
3. Подводни или полуподводни кораби, плаващи средства, бойни средства, приспособления или апарати от всякакъв род, включително специално построените защитни баражни съоръжения (бони) за пристанища, с изключение на ония случаи, когато това може да бъде необходимо за спасяване или за други граждански цели, както и цялата екипировка, принадлежности, запасни части, платни или учебни средства, прибори или лафети, които могат да бъдат специално предназначени за строеж, изпитване, поддържане или пазене на горещоброеното.

3. Термин „военно-морско обучение“ означава изучение, ръководство или практика в използването на военните кораби, военно-морските съоръжения или учреждения, а также изучение или приращение всех относящихся к этому приборов и учебных приспособлений, которые используются для ведения морской войны, кроме тех, которые обычно также используются для гражданских целей; а также преподавание, практику или организованное изучение морской тактики, стратегии и штабной работы, включая выполнение всех операций и маневров, которые не требуются для мирного использования кораблей.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

(См. статью 15)

Определение и перечень военных материалов и техники.

Термин «военные материалы и техника», применяемый в настоящем Договоре, должен включать все оружие, боеприпасы и средства, специально сконструированные или приспособленные для использования в войне, как это перечисляется ниже.

Союзные и Соединенные Государства сохраняют за собой право изменять периодически данный перечень путем внесения поправок или добавлений, в свете дальнейшего развития науки.

Категория I

1. Военные карабины, револьверы и пистолеты, стволы и другие запасные части к этому оружию, которые не могут быть легко приспособлены для гражданских целей.
2. Пулеметы, военные автоматические или самозарядные винтовки, пистолеты-пулеметы; стволы и другие запасные части к этому оружию, которые не могут быть легко приспособлены для гражданских целей; пулеметные установки.
3. Пушки, гаубицы, мортиры, специальные пушки для самолетов, беззатворные или безоткатные орудия и огнеметы; стволы и другие запасные части к этому оружию, которые не могут быть легко приспособлены для гражданских целей; лафеты и установки для вышеперечисленного оружия.
4. Установки для запуска ракет; запускные и контрольные приборы для самодвижущихся и управляемых снарядов; установки для них.
5. Начиненные или неначиненные самодвижущиеся и управляемые снаряды, ракеты, унитарные патроны и патроны, предназначенные для оружия, перечисленного в пунктах 1—4 выше, приспособления для обращения с ними или для производства взрыва, а также взрыватели и трубки, с исключением взрывателей, необходимых для гражданских нужд.
6. Начиненные или неначиненные гранаты, бомбы, торпеды, мини, глубинные бомбы и зажигательные вещества или заряды, а также все средства для обращения с ними или для производства взрыва, с исключением взрывателей, необходимых для гражданских нужд.
7. Штыки.

Категория II

1. Бронированные боевые машины; бронепоезда, которые технически не могут быть переделаны для гражданских целей.
2. Механические и самодвижущиеся лафеты для всякого оружия, перечисленного в категории I, специального типа военные шасси или кузова, кроме перечисленных в пункте 1 выше.
3. Броневые плиты толщиной свыше 3 дюймов, используемые для целей защиты на войне.

Категория III

1. Прицельные и вычислительные приборы для управления огнем, включая линейки зенитного планшета и построители; приборы для пристрелки; орудийные прицелы, прицелы для бомбометания; трубчатые нумероустановки; инструменты и приборы для калибрования орудий и для выверки приборов управления огнем.
2. Штурмовые мостки и штурмовые лодки.
3. Средства для ведения замаскированных военных действий, а также ослепляющие средства и средства для обмана.
4. Личное военное снаряжение специального характера, которое трудно приспособить для использования в гражданских целях.

Категория IV

1. Военные суда любого типа, включая переделанные суда и пловучие средства, спроектированные или предназначенные для их обслуживания или поддержки, которые технически не могут быть переделаны для гражданского использования, а также вооружение, броня, боеприпасы, самолеты и всякое другое оборудование, материалы, машины и установки, которые не применяются в мирное время на судах, кроме военных судов.
2. Десантные суда и земноводные перевозочные средства или приспособления всякого рода; штурмовые лодки или приспособления всякого рода, а также катапульти и другие аппараты для выпуска самолетов, ракет, движимых боевых средств или всяких других снарядов, аппаратов или приспособлений, укомплектованных или некомплектованных людьми, управляемых или неуправляемых.
3. Подводные или полуподводные суда, пловучие средства, боевые средства, приспособления или аппараты всякого рода, включая специально сконструированные защитные боны для гавани, с исключением тех случаев, когда это может быть потребовано для целей спасения или для других гражданских целей, а также все оборудованные, принадлежности, запасные части, экспериментальные или учебные средства, приборы или установки, которые могут быть специально предназначены для строительства, испытания, содержания или хранения вышеперечисленного.

3. Naval training is defined as: the study, administration or practice in the use of warships or naval establishments as well as the study or employment of all apparatus and training devices relative thereto, which are used in the prosecution of naval warfare, except for those which are also normally used for civilian purposes; also the teaching, practice or organised study of naval tactics, strategy and staff work including the execution of all operations and manoeuvres not required in the peaceful employment of ships.

ANNEX III
(See Article 15)

Definition and List of War Material

The term „war material“ as used in the present Treaty shall include all arms, ammunition and implements specially designed or adapted for use in war as listed below.

The Allied and Associated Powers reserve the right to amend the list periodically by modification or addition in the light of subsequent scientific development.

Category I

1. Military rifles, carbines, revolvers and pistols; barrels for these weapons and other spare parts not readily adaptable for civilian use.
2. Machine guns, military automatic or autocarding rifles, and machine pistols; barrels for these weapons and other spare parts not readily adaptable for civilian use; machine gun mounts.
3. Guns, howitzers, mortars, cannon special to aircraft; breech-less or recoil-less guns and flamethrowers; barrels and other spare parts not readily adaptable for civilian use; carriages and mountings for the foregoing.
4. Rocket projectors; launching and control mechanisms for, self-propelling and guided missiles; mountings for same.
5. Self-propelling and guided missiles, projectiles, rockets fixed ammunition and cartridges, filled or unfilled, for the arms listed in sub-paragraphs 1-4 above and fuses, tubes or contrivances to explode or operate them. Fuses required for civilian use are not included.
6. Grenades, bombs, torpedoes, mines, depth charges and incendiary material or charges, filled or unfilled; all means for expelling or operating them. Fuses required for civilian use are not included.
7. Bayonets.

Category II

1. Armoured fighting vehicles; armoured trains, not technically convertible to civilian use.
2. Mechanical and self propelled carriages for any of the weapons listed in Category I; special type military chassis or bodies other than those enumerated in sub-paragraph 1 above.
3. Armour plate, greater than three inches in thickness, used for protective purposes in warfare.

Category III

1. Aiming and computing devices, including predictors and plotting apparatus, for fire control; direction of fire instruments; gun sights; bomb sights; fuse setters; equipment for the calibration of guns and fire control instruments.
2. Assault bridging, assault boats and storm boats.
3. Deceptive warfare, dazzle and decoy devices.
4. Personal war equipment of a specialised nature not readily adaptable to civilian use.

Category IV

1. Warships of all kinds, including converted vessels and craft designed or intended for their attendance or support, which cannot be technically reconverted to civilian use, as well as weapons, armour, ammunition, aircraft and all other equipment, material, machines and installations not used in peace time on ships other than warships.
2. Landing craft and amphibious vehicles or equipment of any kind; assault boats or devices of any type as well as catapults or other apparatus for launching or throwing aircraft, rockets, propelled weapons or any other missile, instrument or device whether manned or unmanned, guided or uncontrolled.
3. Submersible or semi-submersible ships, craft, weapons, devices or apparatus of any kind, including specially designed harbour defence booms, except as required by salvage, rescue or other civilian uses, as well as all equipment, accessories, spare parts, experimental or training aids, instruments or installations as may be specially designed for the construction, testing, maintenance or housing of the same.

3. — L'instruction navale est définie comme comprenant les matières suivantes: l'organisation générale, l'étude et la pratique de l'emploi des bâtiments de guerre ou des installations navales, ainsi que l'étude ou l'utilisation de tous appareils et dispositifs d'entraînement qui s'y rapportent et qui sont en usage pour la conduite de la guerre navale à l'exception de ceux qui sont normalement employés à des fins civiles; en outre, l'enseignement, la pratique et l'étude méthodique de la tactique navale, de la stratégie et du travail d'état-major, y compris l'exécution de toutes les opérations et manœuvres qui ne sont pas nécessaires à l'emploi pacifique des navires.

ANNEXE III
(voir article 15)

Définition et liste du matériel de guerre

Le terme „matériel de guerre“ aux fins du présent Traité s'applique à toutes les armes et munitions et à tout le matériel spécialement conçus et adaptés à des fins de guerre, qui sont énumérés ci-dessous.

Les Puissances Alliées et Associées se réservent le droit d'amender périodiquement la liste, en la modifiant ou en la complétant, pour tenir compte des faits nouveaux qui pourront se produire dans le domaine de la science.

Catégorie I

1. — Fusils, carabines, revolvers et pistolets de type militaire; canons de rechange pour ces armes et autres pièces détachées non aisément adaptables à un usage civil.
2. — Mitrailleuses, fusils de guerre automatiques ou à répétition et pistolets mitrailleurs; canons de rechange pour ces armes et autres pièces détachées non aisément adaptables à un usage civil; affûts de mitrailleuses.
3. — Canons, obusiers, mortiers, canons spéciaux pour l'aviation; canons sans culasse ou sans recul et lance-flammes; canons de rechange pour ces armes et autres pièces détachées non aisément adaptables à un usage civil; affûts mobiles et supports fixes pour ces armes.
4. — Lance-fusées; mécanismes de lancement et de contrôle pour projectiles auto-moteurs et dirigés; supports pour ces appareils.
5. — Projectiles auto-moteurs et dirigés, projectiles, fusées, munitions et cartouches, chargés ou vides, pour les armes énumérées aux alinéas 1 à 4 ci-dessus, ainsi que fusées, étoupilles ou appareils servant à les faire exploser ou fonctionner, non compris les amorçages nécessaires pour les besoins civils.
6. — Grenades, bombes, torpilles, mines, grenades sous-marines (charges de profondeur), matériel et charges incendiaires, chargés ou vides; tous dispositifs permettant de les faire exploser ou fonctionner, non compris les amorçages nécessaires pour les besoins civils.
7. — Batonnettes.

Catégorie II

1. — Véhicules de combat blindés; trains blindés qui techniquement ne peuvent être transformés en vue d'usages civils.
2. — Véhicules mécaniques ou auto-moteurs pour toutes les armes énumérées dans la catégorie I; chassis ou carrosseries militaires de types spéciaux, autres que ceux qui sont énumérés à l'alinéa 1 ci-dessus.
3. — Blindages de plus de 3 pouces d'épaisseur, employés dans la guerre à des usages de protection.

Catégorie III

1. — Système de pointage et de calcul pour le contrôle du tir, comprenant les appareils régleurs de tir et les appareils d'enregistrement; instrument de direction du tir; hausses de canon; viseurs de canons; régleurs de fusées; calibres pour la vérification des canons et des instruments de contrôle du tir.
2. — Matériel de pontage, d'assaut bâtiment d'assaut et d'attaque.
3. — Dispositifs pour ruses de guerre, dispositifs d'éblouissement et pièges.
4. — Equipement militaire du personnel des forces armées de caractère spécialisé, qui n'est pas aisément adaptable à des usages civils.

Catégorie IV

1. — Navires de guerre de toutes classes, y compris les navires transformés et les embarcations conçus ou prévus pour leur service et leur appui, qui techniquement ne sont pas transformables en vue d'usages civils, ainsi que les armes, blindages, munitions, avions ou tout autre équipement, matériel, machines et installations, qui ne sont pas utilisés en temps de paix sur d'autres bateaux que les navires de guerre.
2. — Bâtiments de débarquement et véhicules ou matériel amphibies de toute nature; bâtiments d'assaut ou matériel d'assaut de tout type, ainsi que catapultes ou autres appareils de mise à l'eau ou de lancement d'avions, fusées, armes propulsées ou tout autre projectile, instrument ou système, avec ou sans équipage et qu'ils soient guidés ou non.
3. — Navires engins, armes, systèmes ou appareils de toute sorte, qu'ils soient submersibles ou semi-submersibles, y compris les estacades spécialement conçues pour la défense des ports, à l'exception du matériel nécessaire pour la récupération, le sauvetage et autres usages civils, ainsi que tout l'équipement, tous les accessoires, les pièces détachées, les dispositifs d'expérimentation ou d'instruction, les instruments ou les installations, qui peuvent être spécialement conçus en vue de la construction du contrôle, de l'entretien ou du logement de ces navires, engins, armes, systèmes, ou appareils.

Категория V

1. Сглобени и несглобени летателни апарати, по-тежки и по-леки от въздуха, които са предназначени или нагодени за въздушни бойни действия, чрез употребяване на картечни, артилерия, ракетохвъргачки, или са предназначени или нагодени за превозване и хвърляне на бомби, или са построени било по тип, било по конструкция, за да бъдат нагодени за което и да било от приспособленията, изброени по-долу в точка 2.
2. Авиационни оръдейни лафети и рамки, бомбодържатели, торпедодържатели, както и механизми за хвърляне на бомби или торпеди; оръдейни куполи и странични картечни куполи.
3. Екипировка, специално предназначена и използвана изключително във въздушно-десантните войски.
4. Катапулти или изхвърлителни апарати за спускане на самолети от кораби, суша и море; катапулти за пушане на самолети-снаряди.
5. Преградни балони.

Категория VI

Задушливи, смъртоносни, отровни и изваждащи от строя вещества, предназначени за военни цели или произвеждани с въоръжена онова, което е необходимо за гражданска употреба.

Категория VII

Метателни средства, експлозиви, пиротехнически средства и течни газове, предназначени за изхвърляне, взрив, зареждане или напълване на изброените в настоящите категории военни материали или за тяхното използване във връзка с последните, които не могат да бъдат използвани за граждански цели или производството на които надминава онова, което е необходимо за гражданска употреба.

Категория VIII

Фабрични и инструментални инсталации конструирани специално за производство и поддръжане на горепосочените материали и които технически не могат да бъдат нагодени за гражданска употреба.

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

Индустриална, литературна и художествена собственост

1. а) На Съюзените и Сдружените Сили и на техните поданици се дава срок от една година от деня на влизане в сила на настоящия Договор, за да се даде на тях лица възможност, без да се събират от тях допълнителни такси или каквито и да било други глоби, да извършат всичко необходимо, за да придобият или запазят в България правата на индустриална, литературна и художествена собственост, които действия не са могли да бъдат извършени поради съществуването на положението на война.
- б) Съюзените и Сдружените Сили или техните поданици, които са направили върху територията на която и да било Съюзена или Сдружена Сила по надлежния начин искане за патент или за регистриране на образец не по-рано от 12 месеца преди започването на войната с България, или в течение на войната, или за регистриране на индустриален чертеж или образец или марка не по-рано от 6 месеца преди започването на войната с България, или през време на войната, ще имат право в течение на 12 месеца от деня на влизане в сила на настоящия Договор да поискат съответните права в България, заедно с правото на приоритет, основано върху по-раншно регистриране на искането върху територията на тая Съюзена или Сдружена Сила.
- в) На всяка от Съюзените и Сдружените Сили и на нейните поданици се дава срок една година от деня на влизането в сила на настоящия Договор, в продължение на който те могат да възбудят дело в България против ония физически или юридически лица, за които се твърди, че незаконно са нарушили техните права на индустриална, литературна или художествена собственост, между датата на започване на войната и датата на влизане в сила на настоящия Договор.
2. Периодът от момента на започване на войната до изтичане на 18 месеца след влизането в сила на настоящия Договор се изключва при изчисляване на срока, в течение на който патентът трябва да бъде осъществен или чертежът или марката — използвани.
3. Периодът от момента на започване на войната до деня на влизане в сила на настоящия Договор се изключва от нормалния срок на правата на индустриалната, литературна и художествена собственост, които са имали сила в България в момента на започване на войната или който са признати или установени въз основа на настоящото Приложение и които принадлежат на която и да било от Съюзените и Сдружените Сили или на нейни поданици. Поради това нормалното траене на тия права трябва да се смята автоматически продължено в България за един по-нататъшен срок, отговарящ на изключения по този начин период.
4. Горните положения, отнасящи се до правата в България на Съюзените и Сдружените Сили и на техните поданици, еднакво се прилагат спрямо България и нейните поданици върху териториите на Съюзените и Сдружените Сили. Нищо обаче в тия положения не дава на България или на нейните поданици право за по-благоприятен режим върху територията, на която и да било от Съюзените и Сдружените Сили, отколкото режима, който се дава в подобни случаи от тая сила на която и да било от Обединените Народи или на неговите поданици. България не ще бъде задължена въз основа на тия положения да даде на която и да било Съюзена или Сдружена Сила или на нейни поданици по-благоприятен режим от режима, от който се получава върху територията на тая Сила България или нейните поданици по въпросите, предвидени в предшествуващите положения.

Категория V

1. Собранные и несобранные летательные аппараты тяжелее и легче воздуха, которые предназначены или приспособлены для воздушных боевых действий посредством применения пулеметов, артиллерии, установок для выбрасывания ракет, или предназначены или приспособлены для перевозки и сбрасывания бомб, или оборудованы или же по своему типу или конструкции могут быть оборудованы какими-либо из приспособлений, перечисленных в пункте 2 ниже.
2. Авиационные орудийные установки и рамы, бомбодержатели, торпедодержатели, а также механизмы для сбрасывания бомб или торпед; орудийные башни и боковые полуметные башни.
3. Оснащение, специально предназначенное и использующееся исключительно в авиадесантных войсках.
4. Катапульти или запускные аппараты для запуска самолетов с судов, суши и моря; катапульти для запуска самолетов-снарядов.
5. Заградительные аэростаты.

Категория VI

Удушающие, смертоносные, отравляющие и выводящие из строя вещества, предназначенные для военных целей или произведенные сверх того, что требуется для гражданских целей.

Категория VII

Метательные средства, взрывчатые вещества, пиротехнические средства и жидкие газы, предназначенные для метания, взрыва, зажигания и наполнения перечисленных в настоящих категориях военных материалов или для использования в связи с последними, которые не могут быть использованы для гражданских целей или производство которых превышает то, что требуется для гражданских целей.

Категория VIII

Фабричное и инструментальное оборудование, которое специально сконструировано для производства и содержания вышеперечисленных материалов и техники и которое технически не может быть приспособлено для гражданских целей.

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

Промышленная, литературная и художественная собственность.

1. а) Союзным и Соединенным Государствам и их гражданам должен быть предоставлен срок в один год со дня вступления в силу настоящего Договора для того, чтобы дать им возможность без взимания с них дополнительных сборов или других штрафов любого рода, совершить все необходимые акты для приобретения или сохранения в Болгарии прав промышленной, литературной и художественной собственности, которые не могли быть совершены вследствие существования состояния войны.
- б) Союзные и Соединенные Государства или их граждане, которые надлежащим образом сделали заявку на территории любой Союзной или Соединенной Государств о патенте или о регистрации образца не ранее, чем за 12 месяцев до возникновения войны с Болгарией или в течение войны, или о регистрации промышленного рисунка или модели, или товарного знака не ранее, чем за 6 месяцев до возникновения войны с Болгарией или во время войны, будут иметь право в течение 12 месяцев со дня вступления в силу настоящего Договора сделать заявку о соответствующих правах в Болгарии, вместе с правом приоритета, основанным на более ранней регистрации заявки на территории этой Союзной или Соединенной Государств.
- в) Каждой из Союзных и Соединенных Государств и ее гражданам должен быть предоставлен срок в один год со дня вступления в силу настоящего Договора, в течение которого они могут возбудить дело в Болгарии против тех физических или юридических лиц, в отношении которых утверждается, что они незаконно нарушили их права промышленной, литературной или художественной собственности между датой возникновения войны и датой вступления в силу настоящего Договора.
2. Период с момента возникновения войны до истечения 18 месяцев после вступления в силу настоящего Договора должен быть исключен при исчислении срока, в течение которого патент должен был быть осуществлен или рисунок или товарный знак — использован.
3. Период с момента возникновения войны до дня вступления в силу настоящего Договора должен быть исключен из нормального срока прав промышленной, литературной и художественной собственности, которые имели силу в Болгарии, к моменту возникновения войны, или которые признаны или установлены на основании настоящего Приложения и которые принадлежат любой из Союзных и Соединенных Государств или ее гражданам. Поэтому нормальная продолжительность таких прав должна считаться автоматически продолженной в Болгарии на дальнейший срок, соответствующий исключенному таким образом периоду.
4. Предшествующие положения, касающиеся прав в Болгарии Союзных и Соединенных Государств и их граждан, должны равным образом применяться в отношении прав Болгарии и ее граждан на территориях Союзных и Соединенных Государств. Однако, ничто в этих положениях не дает Болгарии или ее гражданам права на более благоприятный режим на территории какой-либо из Союзных и Соединенных Государств, чем тот, который предоставляется в подобных случаях этой Государствой какой-либо другой из Объединенных Наций или ее гражданам. Болгария не будет также обязана на основании этих положений предоставлять любой из Союзных и Соединенных Государств или ее гражданам более благоприятный режим, чем тот, которым пользуется на территории этой Государствы Болгария или ее граждане в вопросах, предусмотренных в предшествующих положениях.

Category V

1. Aircraft, assembled or unassembled, both heavier and lighter than air, which are designed or adapted for aerial combat by the use of machine guns, rocket projectors or artillery or for the carrying and dropping of bombs, or which are equipped with, or which by reason of their design or construction are prepared for, any of the appliances referred to in sub-paragraph 2 below.
2. Aerial gun mounts and frames, bomb racks, torpedo carriers and bomb release or torpedo release mechanisms; gun turrets and blisters.
3. Equipment specially designed for and used solely by airborne troops.
4. Catapults or launching apparatus for ship-borne, land or sea-based aircraft, apparatus for launching aircraft weapons.
5. Barrage balloons.

Category VI

Asphyxiating, lethal, toxic or incapacitating substances intended for war purposes, or manufactured in excess of civilian requirements

Category VII

Propellants, explosives, pyrotechnics or liquefied gases destined for the propulsion, explosion, charging or filling of, or for use in connection with, the war material in the present categories, not capable of civilian use or manufactured in excess of civilian requirements.

Category VIII

Factory and tool equipment specially designed for the production and maintenance of the material enumerated above and not technically convertible to civilian use.

ANNEX IV

Industrial, Literary and Artistic Property

1. a) A period of one year from the coming into force of the present Treaty shall be accorded to the Allied and Associated Powers and their nationals without extension fees or other penalty of any sort in order to enable them to accomplish all necessary acts for the obtaining or preserving in Bulgaria of rights in industrial, literary and artistic property which were not capable of accomplishment owing to the existence of state of war.

b) Allied and Associated Powers or their nationals who had duly applied in the territory of any Allied or Associated Power for a patent or registration of a utility model not earlier than twelve months before the outbreak of the war with Bulgaria or during the war, or for the registration of an industrial design or model or trade mark not earlier than six months before the outbreak of the war with Bulgaria or during the war, shall be entitled within twelve months after the coming into force of the present Treaty to apply for corresponding rights in Bulgaria, with a right of priority based upon the previous filing of the application in the territory of that Allied or Associated Power.

c) Each of the Allied and Associated Powers and its nationals shall be accorded a period of one year from the coming into force of the present Treaty during which they may institute proceedings in Bulgaria against those natural or juridical persons who are alleged illegally to have infringed their rights in industrial, literary or artistic property between the date of the outbreak of the war and the coming into force of the Treaty.

2. A period from the outbreak of the war until a date eighteen months after the coming into force of the present Treaty shall be excluded in determining the time within which a patent must be worked or a design or trade mark used.

3. The period from the outbreak of the war until the coming into force of the present Treaty shall be excluded from the normal term of rights in industrial, literary and artistic property which were in force in Bulgaria at the outbreak of the war or which are recognized or established under this Annex and belong to any of the Allied and Associated Powers or their nationals. Consequently, the normal duration of such rights shall be deemed to be automatically extended in Bulgaria for a further term corresponding to the period so excluded.

4. The foregoing provisions, concerning the rights in Bulgaria of the Allied and Associated Powers and their nationals shall apply equally to the rights in the territories of the Allied and Associated Powers of Bulgaria and its nationals. Nothing, however, in these provisions shall entitle Bulgaria or its nationals to more favorable treatment in the territory of any of the Allied and Associated Powers than is accorded by such Power in like cases to other United Nations or their nationals, nor shall Bulgaria be thereby required to accord to any of the Allied and Associated Powers or its nationals more favorable treatment than Bulgaria or its nationals receive in the territory of such Power in regard to the matters dealt with in the foregoing provisions.

Catégorie V

1. — Aéronefs montés ou démontés, plus lourds ou plus légers que l'air, conçus ou adaptés en vue du combat aérien par l'emploi de mitrailleuses, de lance-fusées, d'artillerie, ou en vue du transport ou du lancement de bombes, ou qui sont pourvus de l'un quelconque des dispositifs figurant à l'alinéa 2 ci-dessus ou qui, du fait de leur conception ou de leur construction peuvent être aisément munis de l'un de ces dispositifs.
2. — Supports et bâtis pour canons aériens, lance-bombes, porte-torpilles et dispositifs de largage de bombes ou de torpilles, tourelles et coupoles pour canons.
3. — Equipement spécialement conçu pour troupes aéroportées et utilisé seulement par ces troupes.
4. — Catapultes ou systèmes de lancement pour avions embarqués, avions terrestres ou hydravions; appareils de lancement de projectiles volants.
5. — Ballons de barrage.

Catégorie VI

Tous produits asphyxiants, mortels, toxiques ou susceptibles de mettre hors de combat, destinés à des fins de guerre ou fabriqués en quantités qui excèdent les besoins civils.

Catégorie VII

Propulseurs, explosifs, matériel pyrotechnique ou gaz liquéfiés, destinés à la propulsion, l'explosion, la charge, le remplissage du matériel de guerre décrit dans les catégories ci-dessus, ou à tout usage en liaison avec ce matériel, qui ne sont pas utilisables à des fins civiles ou qui sont fabriqués en quantités qui excèdent les besoins civils.

Catégorie VIII

Installations et outillages industriels spécialement conçus en vue de la production et de la conservation des produits et du matériel énumérés dans les catégories ci-dessus et qui ne peuvent pas être techniquement transformés à des fins civiles.

ANNEXE IV

Propriété industrielle, littéraire et artistique

1. (a) Un délai d'un an à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Traité sera accordé aux Puissances Alliées et Associées et à leurs ressortissants sans paiement de droits de prorogation ou autres sanctions quelconques, en vue de leur permettre d'accomplir tous les actes nécessaires pour l'obtention ou la conservation en Bulgarie des droits de propriété industrielle, littéraire ou artistique, qui n'ont pu être accomplis par suite de l'existence de l'état de guerre.

(b) Les Puissances Alliées et Associées ou leurs ressortissants qui auront fait, sur le territoire de l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées, une demande, soit pour l'obtention d'un brevet ou l'enregistrement d'un modèle d'utilité au plus tôt douze mois avant l'ouverture des hostilités avec la Bulgarie ou au cours de celles-ci, soit pour l'enregistrement d'un dessin industriel, d'un modèle ou d'une marque de fabrique au plus tôt six mois avant l'ouverture des hostilités avec la Bulgarie ou au cours de celles-ci, auront le droit, pendant une période de quinze mois à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Traité, de demander des droits correspondants en Bulgarie, avec un droit de priorité fondé sur le dépôt antérieur de leur demande sur le territoire de cette Puissance Alliée ou Associée.

(c) Il sera accordé à chacune des Puissances Alliées ou Associées et à ses ressortissants, à partir de la date d'entrée en vigueur du présent Traité, un délai d'un an pendant lequel ils pourront engager des poursuites en Bulgarie contre les personnes physiques et morales auxquelles serait imputé un empiètement illégal sur leurs droits de propriété industrielle, littéraire ou artistique entre la date de l'ouverture des hostilités et celle de l'entrée en vigueur du présent Traité.

2. Il ne sera pas tenu compte de la période comprise entre l'ouverture des hostilités et l'expiration du dix-huitième mois qui suivra la date d'entrée en vigueur du présent Traité dans la détermination de la période pendant laquelle un brevet d'invention doit être exploité, ou pendant laquelle un modèle ou une marque de fabrique doit être utilisé.

3. Il ne sera pas tenu compte de la période comprise entre l'ouverture des hostilités et la date d'entrée en vigueur du présent Traité dans le calcul de la durée normale de validité des droits de propriété industrielle, littéraire et artistique qui étaient en vigueur en Bulgarie à l'ouverture des hostilités ou qui seront reconnus ou établis dans les conditions prévues à la présente annexe, et qui appartiennent à l'une des Puissances Alliées ou Associées ou à ses ressortissants. La durée normale de validité de ces droits sera, par conséquent, considérée comme automatiquement prolongée, en Bulgarie, d'une nouvelle période correspondante à celle qui aura été ainsi exclue du décompte.

4. Les dispositions précédentes concernant les droits en Bulgarie des Puissances Alliées et Associées et de leurs ressortissants devront également s'appliquer aux droits de la Bulgarie et de ses ressortissants dans les territoires des Puissances Alliées et Associées. Toutefois, aucune de ces dispositions ne donnera à la Bulgarie ou à ses ressortissants droit à un traitement plus favorable sur le territoire de l'une des Puissances Alliées ou Associées que celui qui est accordé, dans les mêmes cas, par cette Puissance à l'une quelconque des autres Nations-Unies ou à ses ressortissants; la Bulgarie ne sera pas non plus tenue, en vertu de ces dispositions, d'accorder à l'une des Puissances Alliées ou Associées ou à ses ressortissants un traitement plus favorable que celui dont la Bulgarie ou ses ressortissants bénéficient sur le territoire de cette Puissance relativement aux matières auxquelles s'appliquent les précédentes dispositions.

5. На трети лица върху териториите на която и да било Съюзена или Сдружена Сила или България, които преди деня на влизане в сила на настоящия Договор са придобили добросъвестно право на индустриална, литературна или художествена собственост, намиращи се в противоречие с правата възстановени въз основа на настоящото Приложение, или в противоречие с правата, придобити въз основа на приоритета по силата на същото Приложение, или които добросъвестно са изработили, обнародвали, възпроизвели, използвали или продали предмет, към който се отнасят тези права, ще бъде разрешено, без всякаква отговорност за нарушение, да продължат да осъществяват тия права и да продължат или подновят това изработване, обнародване, възпроизвеждане, използване или продажба, които са били добросъвестно придобити или започнати. В България такова разрешение ще носи формата на неисключително позволение (лиценция), дадено при условие на взаимно споразумение на страните, а при липса на споразумение — при условията установени от Помилвателната Комисия, учредена въз основа на член 31 от настоящия Договор. Върху териториите на всяка от Съюзените и Сдружените Сили обаче добросъвестните трети лица ще се ползват от такава защита, каквато се дава при подобни обстоятелства на добросъвестните трети лица, чиито права се намират в противоречие с правата на поданиците на другите Съюзени и Сдружени Сили.

6. Нищо в това Приложение не трябва да се тълкува като такова, което дава на България или на нейните поданици право върху някой патент или образец върху територията на която и да било от Съюзените и Сдружените Сили по отношение на изобретенията, отнасящи се към който и да било предмет изброен в Приложение III към настоящия Договор, направени или по отношение на които исканията са били регистрирани от България или от някои нейни поданици в България, или върху територията на която и да било от Силите на Оста, или върху територията, която е била окупирана от въоръжените сили на Оста, в течение на оня период от време, когато дадената територия се е намирала под контрола на въоръжените сили или власти на силите на Оста.

7. България също така ще разпростре действието на предишните положения на настоящето Приложение спрямо Франция и другите Обединени Народи, които не са Съюзени или Сдружени Сили, но дипломатическите отношения на които с България са били прекъснати през време на войната и които се задължават да дадат на България предимствата, давани на България от същите положения.

8. Нищо в това Приложение не ще се разбира като противоречащо на чл. чл. 23, 25 и 27 от настоящия Договор.

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Договори, давностни срокове и ценни книжа

А. Договори

1. Всеки договор, за чието изпълнение е било необходимо установяването на сношения между които да било от неговите страни, станали неприятели, както това е определено в част Г от настоящето Приложение, трябва, при условие, че бъдат спасени изключенията, изложени по-долу в т. т. 2 и 3, да се смята за развален от онова време, когато които и да било от страните са станали неприятели. Това разваляне обаче не засяга положенията на чл. 27 от настоящия Договор и не ще освободи тази или онази от договорящите страни от задължението да върне сумите, получени като аванс или частично плащане, по отношение на които тази страна не е извършила нищо в замяна.

2. Въпреки положенията на горната точка 1, не подлежат на разваляне и, без накръпяване на правата, изложени в чл. 25 от настоящия Договор, остават в сила такива части на всеки договор, които са отделени и за изпълнението на които не е необходимо установяването на сношения между които и да било от страните му, станали неприятели, както това е определено в част Г от настоящето Приложение. Ако положенията на тоя или оня договор не могат да бъдат отделени по този начин, договорът трябва да се смята за напълно развален. Горепозложеното има сила при условие, че ще бъдат приложени вътрешните закони, разпореденията или правила, издадени от които и да било от Съюзените и Сдружените Сили, имаща юрисдикция по отношение на договора или на някои от страните му, а също доколкото условията на договора са съобразни с това.

3. Нищо в част А от настоящето Приложение не трябва да се смята, че анулира сделките, законно реализирани, съобразно с договора между неприятели, ако те са реализирани с позволенията на Правителството на една от Съюзените и Сдружените Сили.

4. Въпреки горепознатите положения договорите по осигуровка и пресигуровка ще се подчиняват на отделните споразумения между Правителството на заинтересуваната Съюзена или Сдружена Сила и Българското правителство.

Б. Давностни срокове

1. Всеки давностни срокове или ограничението на правото на иск или на правото да се вземат охранителни мерки в отношенията, засягащи лицата или собствеността и отнасящи се до поданиците на Обединените Народи и до български поданици, които породиха положението на война, не са могли да предявят иск или да изпълнят формалностите, необходими за обезпечаване на техните права, независимо от това, дали тия срокове са започнали да текат преди или след началото на войната, ще се смятат за спрени за времето на войната върху територията на България от една страна и от друга страна върху територията на оная страна от Обединените Народи, която дава на България върху началата на взаимността предимствата, предвидени от положенията на настоящата точка. Течението на спрени давностни срокове ще се поднови от деня на влизането в сила на настоящия Договор. Положенията на настоящата точка

5. Третьим лицам на территориях любой из Союзных и Соединенных Держав или Болгарии, которые до дня вступления в силу настоящего Договора добросовестно приобрели права на промышленную, литературную или художественную собственность, исходящие в противоречии с правами, восстановленными на основании настоящего Приложения, или в противоречии с правами, приобретенными на основании приоритета в силу этого же Приложения, или которые добросовестно изготовили, опубликовали, воспроизвели, использовали или продали предмет, к которому относятся эти права, будет разрешено, без всякой ответственности за нарушение, продолжать осуществлять такие права и продолжать или возобновить такое изготовление, публикацию, репродукцию, использование или продажу, которые были добросовестно приобретены или начаты. В Болгарии такое разрешение будет носить форму неисклительного лицензия, предоставляемой на условиях по взаимному соглашению сторон, а при отсутствии соглашения — на условиях, устанавливаемых Согласительной Комиссией, учрежденной на основании статьи 31 настоящего Договора. Однако, на территории каждой из Союзных и Соединенных Держав добросовестные третьи лица будут пользоваться такой защитой, какая предоставляется при аналогичных обстоятельствах добросовестным третьим лицам, права которых находятся в противоречии с правами граждан других Союзных и Соединенных Держав.

6. Ничто в настоящем Приложении не должно толковаться как дающее Болгарии или ее гражданам право на какой-либо патент или образец на территории какой-либо из Союзных и Соединенных Держав в отношении изобретений, относящихся к любому предмету, поименованному в Приложении III к настоящему Договору, которые были сделаны или в отношении которых заявки были зарегистрированы Болгарией или любым из ее граждан в Болгарии, или на территории любой из держав оси, или на территории, которая была оккупирована вооруженными силами держав оси, в течение периода времени, когда данная территория находилась под контролем вооруженных сил или властей держав оси.

7. Болгария равным образом распространит действие предыдущих положений настоящего Приложения на Францию и другие не являющиеся Союзными или Соединенными Державами Объединенные Нации, дипломатические отношения которых с Болгарией были порваны во время войны и которые обязуются предоставлять Болгарии преимущества, предоставляемые Болгарии этими же положениями.

8. Ничто в настоящем Приложении не будет пониматься как противоречащее статьям 23, 25 и 27 настоящего Договора.

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Контракты, сроки давности и ценные бумаги.

А. Контракты.

1. Всякий контракт, который для своего выполнения требовал установления сношений между любыми из его сторон, ставшими врагами, как это определено в части Д настоящего Приложения, должен, при условии соблюдения исключений, изложенных в пунктах 2 и 3 ниже, считаться расторгнутым с того времени, когда любые из его сторон стали врагами. Такое расторжение, однако, не затрагивает положений статьи 27 настоящего Договора, и оно не должно освобождать ту или иную сторону контракта от обязательства вернуть суммы, полученные в качестве авансов или частичных платежей, в отношении которых такая сторона ничего не сделала взамен.

2. Несмотря на положения пункта 1 выше, не подлежат расторжению и, без ущерба для прав, изложенных в статье 25 настоящего Договора, остаются в силе такие части любого контракта, которые отделены и не требовали для своего исполнения установления сношений между любыми из его сторон, ставшими врагами, как это определено в части Д настоящего Приложения. Если положения того или иного контракта не могут быть таким образом отделены, контракт должен считаться полностью расторгнутым. Вышеизложенное имеет силу при условии применения внутренних законов, распоряжений или правил, изданных любой из Союзных и Соединенных Держав, имеющих юрисдикцию в отношении контракта или в отношении любой из его сторон, а также будет подчиняться условиям контракта.

3. Ничто в части А настоящего Приложения не должно рассматриваться как анулирующее сделки, законно осуществленные в соответствии с контрактом между врагами, если они осуществлены с разрешения Правительства любой из Союзных и Соединенных Держав.

4. Несмотря на вышеприведенные положения, контракты по страхованию и перестрахованию будут подчиняться отдельным соглашениям между Правительством заинтересованной Союзной или Соединенной Державы и Правительством Болгарии.

Б. Сроки давности

1. Все сроки давности или сроки ограничения права на иск или права принимать охранительные меры в отношениях, касающихся лиц или собственности и затрагивающих граждан Объединенных Наций и болгарских граждан, которые в силу состояния войны не могли предъявить иска или выполнить формальностей, необходимых для обеспечения своих прав, независимо от того, началось ли течение этих сроков до или после возникновения войны, будут считаться приостановленными на время войны на территории Болгарии, с одной стороны, и на территориях тех из Объединенных Наций, которые предоставляют Болгарии на началах взаимности преимущества, предусмотренные положениями настоящего пункта, — с другой. Течение приостановленных сроков давности возобновится со дня вступления в силу настоящего Договора. Положения настоя-

5. Third parties in the territories of any of the Allied and Associated Powers or Bulgaria who, before the coming into force of the present Treaty, had bona fide acquired industrial, literary or artistic property rights conflicting with rights restored under this Annex or with rights obtained with the priority provided thereunder, or had bona fide manufactured, published, reproduced, used or sold the subject matter of such rights, shall be permitted, without any liability for infringement, to continue to exercise such rights and to continue or to resume such manufacture, publication, reproduction, use or sale which had been bona fide acquired or commenced. In Bulgaria, such permission shall take the form of a non-exclusive licence granted on terms and conditions to be mutually agreed by the parties thereto or, in default of agreement to be fixed by the Conciliation Commission established under Article 31 of the present Treaty. In the territories of each of the Allied and Associated Powers, however, bona fide third parties shall receive such protection as is accorded under similar circumstances to bona fide third parties whose rights are in conflict with those of the nationals of other Allied and Associated Powers.

6. Nothing in this Annex shall be construed to entitle Bulgaria or its nationals to any patent or utility model rights in the territory of any of the Allied and Associated Powers with respect to inventions, relating to any article listed by name in Annex III of the present Treaty, made, or upon which applications were filed, by Bulgaria, or any of its nationals, in Bulgaria or in the territory of any other of the Axis Powers, or in any territory occupied by the Axis forces, during the time when such territory was under the control of the forces or authorities of the Axis Powers.

7. Bulgaria shall likewise extend the benefits of the foregoing provisions of this Annex to France, and to other United Nations which are not Allied or Associated Powers, whose diplomatic relations with Bulgaria have been broken off during the war and which undertake to extend to Bulgaria the benefits accorded to Bulgaria under the said provisions.

8. Nothing in this Annex shall be understood to conflict with Articles 23, 25 and 27 of the present Treaty.

5. Les tiers résidant sur le territoire de l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées ou sur le territoire bulgare, qui, avant la date d'entrée en vigueur du présent Traité, ont acquis de bonne foi des droits de propriété industrielle, littéraire ou artistique, se trouvant en opposition avec des droits rétablis en vertu de la présente annexe ou avec des droits obtenus grâce à la priorité qui leur est accordée en vertu des présentes dispositions, ou qui, de bonne foi, ont fabriqué, pu lier, reproduit, utilisé ou vendu l'objet de ces droits, seront autorisés à continuer d'exercer les droits qu'ils avaient acquis de bonne foi et à poursuivre ou reprendre la fabrication, la publication, la reproduction, l'utilisation ou la vente qu'ils avaient entreprises de bonne foi sans s'exposer à des poursuites pour empiètement. L'autorisation sera donnée, en Bulgarie, sous forme d'une licence sans exclusivité qui sera accordée à des conditions à fixer par entente entre les parties intéressées ou, à défaut d'entente, par la commission de conciliation constituée en vertu de l'art. 31 du présent Traité. Toutefois, dans les territoires de chacune des Puissances Alliées ou Associées, les tiers de bonne foi bénéficieront de la protection qui est accordée, dans les cas analogues, aux tiers de bonne foi dont les droits sont en opposition avec ceux des ressortissants des autres Puissances Alliées ou Associées.

6. Aucune disposition de la présente annexe ne devra être interprétée comme donnant à la Bulgarie ou à ses ressortissants, sur le territoire de l'une quelconque des Puissances Alliées ou Associées, des droits à des brevets ou à des modèles d'utilité pour des inventions relatives à un article quelconque expressément désigné à l'annexe III du présent Traité, inventions qui ont été faites ou au sujet desquelles des demandes d'enregistrement ont été déposées par la Bulgarie ou par l'un de ses ressortissants, en Bulgarie ou sur le territoire d'une autre Puissance de l'Axe ou sur un territoire occupé par les forces de l'Axe, pendant le temps où le territoire en question se trouvait sous le contrôle des forces ou des autorités des Puissances de l'Axe.

7. La Bulgarie accordera également le bénéfice des dispositions précédentes de la présente annexe à la France et aux autres Nations Unies qui ne sont pas des Puissances Alliées et Associées, dont les relations diplomatiques avec la Bulgarie ont été rompues pendant la guerre et qui s'engageront à accorder à la Bulgarie les avantages conférés à ce pays en vertu des dites dispositions.

8. Aucune disposition de la présente annexe ne doit s'entendre comme étant en contradiction avec les articles 21, 25 et 27 du présent Traité.

ANNEX V

Contracts, Prescription and Negotiable Instruments

A. Contracts

1. Any contract which required for its execution intercourse between any of the parties thereto having become enemies as defined in part D of this Annex, shall, subject to the exceptions set out in paragraphs 2 and 3 below, be deemed to have been dissolved as from the time when any of the parties thereto became enemies. Such dissolution, however, is without prejudice to the provisions of Article 27 of the present Treaty, nor shall it relieve any party to the contract from the obligation to repay amounts received as advances or as payments on account and in respect of which such party has not rendered performance in return.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 above, there shall be excepted from dissolution and, without prejudice to the rights contained in Article 25 of the present Treaty, there shall remain in force such parts of any contract as are severable and did not require for their execution intercourse between any of the parties thereto, having become enemies as defined in part D of this Annex. Where the provisions of any contract are not so severable, the contract shall be deemed to have been dissolved in its entirety. The foregoing shall be subject to the application of domestic laws, orders or regulations made by any of the Allied and Associated Powers having jurisdiction over the contract or over any of the parties thereto and shall be subject to the terms of the contract.

3. Nothing in part A of this Annex shall be deemed to invalidate transactions lawfully carried out in accordance with a contract between enemies if they have been carried out with the authorization of the Government of one of the Allied and Associated Powers.

4. Notwithstanding the foregoing provisions, contracts of insurance and re-insurance shall be subject to separate agreements between the Government of the Allied or Associated Power concerned and the Government of Bulgaria.

B. Periods of Prescription

1. All periods of prescription or limitation of right of action or of the right to take conservatory measures in respect of relations affecting persons or property, involving United Nations nationals and Bulgarian nationals who, by reason of the state of war, were unable to take judicial action or to comply with the formalities necessary to safeguard their rights, irrespective of whether these periods commenced before or after the outbreak of war, shall be regarded as having been suspended for the duration of the war, in Bulgarian territory on the one hand, and on the other hand in the territory of those United Nations which grant to Bulgaria, on a reciprocal basis, the benefit of the provisions of this paragraph. These periods shall begin to run again on the coming into force of the present Treaty. The provisions of this paragraph shall be applicable in regard to the period fixed for the

ANNEXE V

Contrats, prescription, effets de commerce.

A. Contrats.

1. Sauf exceptions énoncées dans les paragraphes 2 et 3 ci-dessous, tout contrat ayant nécessité pour son exécution des rapports entre des parties qui sont devenues ennemies au sens de la partie D de la présente annexe, sera tenu pour résilié depuis le moment où l'une quelconque des parties est devenue un ennemi. Toutefois, cette résiliation s'entendra sans préjudice des dispositions de l'article 27 du présent Traité; elle ne relèvera pas non plus l'une quelconque des parties au contrat de l'obligation de reverser les sommes perçues à titre d'avances ou d'acomptes et pour lesquelles la partie intéressée n'a pas fourni de contre-partie.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1 ci-dessus, les stipulations de tout contrat qui pourront être dissociées et dont l'exécution ne nécessitait pas de rapports entre les parties qui sont devenues ennemies au sens de la partie D de la présente annexe, ne seront pas résiliées et demeureront en vigueur sans préjudice des droits énoncés à l'article 25 du présent Traité. Si les stipulations d'un contrat ne peuvent pas être ainsi dissociées, le contrat sera tenu comme étant intégralement résilié. Les dispositions qui précèdent s'entendent sous réserve de l'application des lois, ordonnances et règlements nationaux édictés par telle ou telle des Puissances Alliées ou Associées de la juridiction de laquelle relève le contrat ou l'une quelconque des parties au contrat et sous réserve des stipulations du contrat.

3. Aucune disposition de la partie A de la présente annexe ne sera considérée comme annulant les transactions légalement effectuées conformément à un contrat passé entre ennemis, si ces transactions ont été exécutées avec l'autorisation du Gouvernement d'une des Puissances Alliées ou Associées.

4. Nonobstant les dispositions qui précèdent, les contrats d'assurance et de réassurance feront l'objet de conventions distinctes entre le Gouvernement de la Puissance Alliée ou Associée intéressée et le Gouvernement bulgare.

B. Prescription

1. — Tous les délais de prescription ou de limitation du droit d'engager ou de poursuivre une action judiciaire ou du droit de prendre des mesures conservatoires dans les rapports juridiques intéressant des personnes ou des biens mettant en cause des ressortissants des Nations Unies et des ressortissants bulgares qui, en raison de l'état de guerre, n'ont pas pu engager ou poursuivre une action judiciaire, ou accomplir les formalités nécessaires pour sauvegarder leurs droits, que ces délais aient commencé à courir avant ou après l'ouverture des hostilités, seront considérés comme ayant été suspendus, pendant la durée de la guerre, sur le territoire bulgare, d'une part, et sur le territoire de celles des Nations-Unies qui, conformément au principe de la réciprocité, accordent à la Bulgarie le bénéfice des dispositions du présent paragraphe, d'autre part. Ces délais commenceront à courir dès la date d'entrée en

ше се прилагат към ония срокове, установени за предявяване на купони за лихви или купони за дивиденди, или за предявяване за заплащане на ценни книжа, които са излезли в тираж или подлежат на изплащане на каквото и да било друго основание.

2. В ония случаи, когато поради неизвършването на някои действия или на някои формалности през време на войната са били взети върху българска територия изпълнителни мерки в ущърб на поданик на който и да било от Обединените Народи, Българското правителство ще възстанови накарнените права. Ако това възстановяване бъде несправедливо или невъзможно, Българското правителство ще вземе мерки, щото на поданика на Обединените Народи да се даде такова подпомагане, което се явява справедливо при тия обстоятелства.

В. Ценни книжа

1. В отношенията между неприятел и някои ценни книжа, съставени преди войната, не ще се смятат за загубили сила само поради това, че тия книжа не са били представени в установените срокове за приемане или плащане, или не е било направено уведомление на издателя или на джиранта за отказ от приемане или плащане, или че тия книжа не са били протестирани, или защото не е била изпълнена каквато и да било формалност през време на войната.

2. В ония случаи, когато срокът, установен за предявяването на ценната книга за приемане или плащане или срокът, в който уведомлението за отказ от приемане или плащане е трябвало да бъде направено на издателя или на джиранта, или в течение на който документът е трябвало да бъде протестиран, е изтекъл през време на войната, а страната, която е трябвало да предяви или да протестира документа, или да уведоми за отказа от приемане или плащане, не е направила това през време на войната, ще й бъде даден срок не по-малък от три месеца от деня на влизане в сила на настоящия Договор, в течение на който може да бъде направено предявяването, уведомлението за отказ от приемане или плащане, или протестът.

3. Ако някое лице преди или през време на войната се е задължило по някоя ценна книга във връзка с задължение, което спрямо него от лице, станало след това неприятел, то последният остава длъжен на първия по своето задължение независимо от започването на войната.

Г. Особени разпоредения

1. За целите на настоящето Приложение физическите или юридически лица ще се смятат за неприятел от онзи ден, когато търговията между тях е станала незаконна, въз основа на законите, наредбите или правилниците, на действието на които тия лица или договори са били подчинени.

2. Поради особеностите на правната система на Американските Съединени Щати, постановленията на настоящето Приложение не ще се прилагат в отношенията между Американските Съединени Щати и България.

ПРИЛОЖЕНИЕ VI

Съдебни решения

Българското правителство ще вземе необходимите мерки, за да даде на поданиците на който и да било от Обединените Народи възможността във всяко време в продължение на една година от деня на влизане в сила на настоящия Договор, да предяви пред съответните български власти за ревизия всяко съдебно решение, произнесено от български съд между 24 април 1941 година и деня на влизане в сила на настоящия Договор, по всяко съдебно дело, в което поданик на Обединените Народи не е могъл в достатъчна степен да изложи своя случай в качеството си на ищец или ответник. Българското правителство трябва да предвиди, щото в ония случаи, когато поданик на Обединените Народи е понесъл щета поради каквото и да било такова съдебно решение, той да бъде възстановен в онова положение, в което се е намирал до произнасянето на това съдебно решение, или да му се даде такова подпомагане, каквото може да се яви справедливо при тия обстоятелства. Изпазът „поданик на Обединените Народи“ включва и дружествата или сдруженията, организирани или учредени въз основа на законите на който и да било от Обединените Народи.

В удостоверение на което подписаните Полномощници подписали настоящия Договор и положили върху него печатите си.

Извършено в Париж на руски, английски, французки и български езици на десети февруари хиляда деветстотин четиридесет и седма година.

За Съюза на Съветските Социалистически Републики:

В. Молотов
А. Богомолов

Съединеното Кралство на Великобритания и

Северна Ирландия: Ernest Bevin
Duff Cooper

За Съединените Американски Щати: { James F. Byrnes
Jefferson Caffery

За Австралия: John A. Beasley

За Белоруската Съв. Социалистическа Република: К. Киселев

За Чехословакия: { Jan Masaryk
Dr. Clementis

За Гърция: { Leon Melas
R. Raphael

За Индия: Sir Samuel Rungtadnan

За Нова Зеландия: W. J. Jordan

За Украинската Съв. Социалистическа Република: И. Сенин

За Южно-Африканския съюз: W. G. Parminter

За Народната Федеративна Република Югославия: { Stojan S. Simić
Redoljub Colacović
Dr. Pavla Gregorić

За България: { А. Оббев
Тр. Костов

шего пункта бъдат применими в отношении сроков, установленных для предъявления процентных купонов или купонов из дивиденда или для предъявления к оплате ценных бумаг, вышедших в тираж или подлежащих оплате на каком-либо другом основании.

2. В тех случаях, когда вследствие невыполнения какого-либо акта или какой-либо формальности во время войны были приняты исполнительные меры на болгарской территории в ущерб тому или иному гражданину любой из Объединенных Наций, Правительство Болгарии восстановит права, которым был нанесен ущерб. Если такое восстановление является несправедливым или невозможным, Правительство Болгарии примет меры к тому, чтобы гражданину Объединенных Наций было предоставлено такое пособие, которое может оказаться справедливым при этих обстоятельствах.

С. Ценные бумаги

1. В отношениях между врагами ни одна ценная бумага, составленная до войны, не будет рассматриваться как утратившая силу только потому, что эта бумага не была в установленные сроки предъявлена для акцепта или оплаты, или не было сделано уведомление составителю или лицу, учинившему передаточную надпись, об отказе от акцепта или платежа, или она не была опротестована, или же потому, что не была выполнена какая-либо формальность во время войны.

2. В тех случаях, когда срок, установленный для того, чтобы ценная бумага была предъявлена для акцепта или оплаты, или срок, в который уведомление об отказе от акцепта или платежа должно было быть сделано составителю или лицу, учинившему передаточную надпись, или в течение которого документ должен был быть опротестован, истек во время войны, а сторона, которая должна была предъявить или опротестовать документ или уведомить об отказе от акцепта или платежа, не сделала этого во время войны, ей будет предоставлен срок не менее трех месяцев, считая со дня вступления в силу настоящего Договора, в течение которого может быть сделано предъявление, уведомление об отказе от акцепта или платежа или опротестование.

3. Если какое-либо лицо до или во время войны вступило в обязательство по какой-либо ценной бумаге в связи с обязательством, выданным ему лицом, ставшим в дальнейшем врагом, то последнее остается обязанным предоставить первому возмещение в отношении этого обязательства, независимо от возникновения войны.

Д. Особые постановления

1. Для целей настоящего Приложения физические или юридические лица будут рассматриваться как враги с того дня, когда торговля между ними стала незаконной на основании законов, распоряжений или правил, действию которых такие лица или контракты подлежали.

2. Принимаемая во внимание особенности правовой системы Соединенных Штатов Америки, постановления настоящего Приложения не будут применяться в отношениях между Соединенными Штатами Америки и Болгарией.

ПРИЛОЖЕНИЕ VI

Судебные решения

Правительство Болгарии предпримет необходимые меры для того, чтобы дать гражданам любой из Объединенных Наций возможность в любое время в течение одного года со дня вступления в силу настоящего Договора передать соответствующим болгарским властям для пересмотра любое судебное решение, вынесенное болгарским судом между 24 апреля 1941 года и днем вступления в силу настоящего Договора при любом судебном разбирательстве, в котором гражданин Объединенных Наций не смог в достаточной мере изложить свое дело в качестве истца или ответчика. Правительство Болгарии должно предусмотреть, чтобы в тех случаях, когда гражданин Объединенных Наций потерпел ущерб в силу любого такого судебного решения, он был бы восстановлен в том положении, в котором он находился до вынесения этого судебного решения, или чтобы ему было предоставлено такое пособие, которое может оказаться справедливым при этих обстоятельствах. Выражение „граждане Объединенных Наций“ включает корпорации или ассоциации, организованные или учрежденные на основании законов любой из Объединенных Наций.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся Полномочные Представители подписали настоящий Договор и приложили в нему свои печати.

Совершено в Париже на русском, английском, французском и болгарском языках, февраля десятого дня тысяча девятьсот сорок седьмого года.

За Союз Советских Социалистических Республик:

В. Молотов
А. Богомолов

За Соединенное Королевство Великобритании и

Северной Ирландии: Ernest Bevin
Duff Cooper

За Соединенные Штаты Америки: { James F. Byrnes
Jefferson Caffery

За Австралию: John A. Beasley

За Белорусскую Советскую Социалистическую Республику: К. Киселев

За Чехословакию: { Jan Masaryk
Dr. Clementis

За Грецию: { Leon Melas
R. Raphael

За Индию: Sir Samuel Rungtadnan

За Новую Зеландию: W. J. Jordan

За Украинскую Советскую Социалистическую Республику: И. Сенин

За Южно-Африканский Союз: W. G. Parminter

За Федеративную Народную Республику Югославия: { Stojan S. Simić
Redoljub Colacović
Dr. Pavla Gregorić

За Болгарию: { А. Оббев
Тр. Костов

presentation of interest or dividend coupons or for the presentation for payment of securities drawn for repayment or repayable on any other ground.

2. Where, on account of failure to perform any act or to comply with any formality during the war, measures of execution have been taken in Bulgarian territory to the prejudice of a national of one of the United Nations, the Bulgarian Government shall restore the rights which have been detrimentally affected. If such restoration is impossible or would be inequitable, the Bulgarian Government shall provide that the United Nations national shall be afforded such relief as may be just and equitable in the circumstances.

C. Negotiable instruments

1. As between enemies, no negotiable instrument made before the war shall be deemed to have become invalid by reason only of failure within the required time to present the instrument for acceptance or payment, or to give notice of non-acceptance or non-payment to drawers or endorsers, or to protest the instrument, nor by reason of failure to complete any formality during the war.

2. Where the period within which a negotiable instrument should have been presented for acceptance or for payment, or within which notice of non-acceptance or non-payment should have been given to the drawer or endorser, or within which the instrument should have been protested, has elapsed during the war, and the party who should have presented or protested the instrument or have given notice of non-acceptance or non-payment has failed to do so during the war, a period of not less than three months from the coming into force of the present Treaty shall be allowed within which presentation, notice of non-acceptance or non-payment, or protest may be made.

3. If a person has, either before or during the war, incurred obligations under a negotiable instrument in consequence of an undertaking given to him by a person who has subsequently become an enemy, the latter shall remain liable to indemnify the former in respect of these obligations, notwithstanding the outbreak of war.

D. Special provisions

1. For the purposes of this Annex, natural or juridical persons shall be regarded as enemies from the date when trading between them shall have become unlawful under laws, orders or regulations to which such persons or the contracts were subject.

2. Having regard to the legal system of the United States of America, the provisions of this Annex shall not apply as between the United States of America and Bulgaria.

ANNEX VI

Judgments

The Bulgarian Government shall take the necessary measures to enable nationals of any of the United Nations at any time within one year from the coming into force of the present Treaty to submit to the appropriate Bulgarian authorities for review any judgment given by a Bulgarian court between April 24, 1941, and the coming into force of the present Treaty in any proceeding in which the United Nations national was unable to make adequate presentation of his case either as plaintiff or defendant. The Bulgarian Government shall provide that, where the United Nations national has suffered injury by reason of any such judgment, he shall be restored in the position in which he was before the judgment was given or shall be afforded such relief as may be just and equitable in the circumstances. The term "United Nations nationals" includes corporations or associations organised or constituted under the laws of any of the United Nations.

In faith whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Treaty and have affixed thereto their seals.

Done in the city of Paris in the Russian, English, French and Bulgarian languages this tenth day of February, One Thousand Nine Hundred Forty-Seven.

For the Union of Soviet Socialist Republics: { B. Молотов
A. Богданов
For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland: Ernest Bevin
Duff Cooper
For the United States of America: { James F. Byrnes
Jefferson Caffery
For Australia: John A. Beasley
For the Byelorussian Soviet Socialist Republic: K. Kucenen
For Czechoslovakia: { Jan Masaryk
Dr. Clementis
For Greece: { Leon Melas
R. Raphael
For India: Sir Samuel Runganadhan
For New Zealand: W. J. Jordan
For the Ukrainian Soviet Socialist Republic: M. Cennu
For the Union of South Africa: W. G. Parminter
For the People's Federal Republic of Yugoslavia: Stanoje S. Simic
Rodojub Colacovic
Dr. Pavla Gregoric
For Bulgaria: { K. Geopruev
A. Ogeon
T. Kocron

vigueur du présent Traité. Les dispositions du présent paragraphe s'appliqueront aux délés fixés pour le dépôt des coupons d'intérêts ou de dividendes ou pour le dépôt, en vue du remboursement des valeurs sorties au tirage ou remboursables pour tout autre motif.

2. — Lorsqu'en raison de l'inexécution d'un acte ou de l'omission d'une formalité quelconque pendant la guerre, des mesures d'exécution ont été prises sur le territoire bulgare au préjudice d'un ressortissant d'une Nation-Unité, le Gouvernement bulgare rétablira les droits lésés. Si le rétablissement de ces droits est impossible ou devait être inéquitable, le Gouvernement bulgare fera le nécessaire pour que l'intéressé reçoive telle compensation qui, en l'occurrence, paraîtra juste et équitable.

C. Effets de commerce

1. Dans les relations entre ennemis, aucun effet de commerce souscrit avant la guerre ne sera considéré comme n'étant plus valable pour la seule raison qu'il n'a pas été présenté à l'acceptation ou à l'encaissement dans les délais prescrits, ou que le tireur ou l'endosseur n'a pas été avisé dans ces délais que l'effet en question n'a pas été accepté ou payé, ou qu'il n'a pas été protesté dans lesdits délais, ou qu'une formalité quelconque a été omise pendant la guerre.

2. — Si le délai au cours duquel un effet de commerce aurait dû être présenté à l'acceptation ou à l'encaissement, ou durant lequel un avis de non-acceptation ou de non-paiement aurait dû être donné au tireur ou à l'endosseur, ou durant lequel l'effet aurait dû être protesté, est arrivé à expiration pendant la guerre, et si la partie qui aurait dû présenter ou protester l'effet ou aviser du défaut d'acceptation ou du défaut de paiement a omis de le faire pendant la guerre, il sera accordé un délai de trois mois au moins, à partir de la date d'entrée en vigueur du présent Traité, pendant lequel il sera possible de présenter ou de protester ledit effet et de donner avis de son défaut d'acceptation ou de son défaut de paiement.

3. — Si une personne s'est obligée, soit avant, soit pendant la guerre, au paiement d'un effet de commerce, à la suite d'un engagement pris envers elle par une autre personne devenue ultérieurement ennemie, celle-ci reste tenue, malgré l'ouverture des hostilités, de garantir la première des conséquences de son obligation.

D. Dispositions spéciales

1. — Aux fins de la présente annexe, les personnes physiques ou morales seront considérées comme étant devenues ennemies à partir de la date où tout commerce entre elles est devenu illégal, aux termes des lois, ordonnances ou règlements auxquels ces personnes ou le contrat étaient soumis.

2. — Etant donné le système juridique des Etats-Unis d'Amérique, les dispositions de cette annexe ne s'appliqueront pas aux relations des Etats-Unis d'Amérique avec la Bulgarie.

ANNEXE VI

Jugements.

Le Gouvernement bulgare prendra les mesures nécessaires pour permettre aux ressortissants de l'une quelconque des Nations-Unies, à tout moment dans un délai d'un an à compter de la date d'entrée en vigueur du présent Traité, d'intenter devant les autorités bulgares compétentes une action en révision de tout jugement rendu par un tribunal bulgare entre le 24 avril 1941 et la date d'entrée en vigueur du présent Traité dans tout procès dans lequel le ressortissant d'une des Nations Unies n'a pas été à même d'exposer sa cause d'une manière satisfaisante, soit en qualité de demandeur, soit en qualité de défendeur. Le Gouvernement bulgare prendra les mesures nécessaires pour que, lorsqu'un ressortissant d'une des Nations-Unies a subi un préjudice du fait de tout jugement de cette nature, ce ressortissant soit rétabli dans la situation où il se trouvait avant le prononcé du jugement ou reçoive telle compensation qui pourra, en la circonstance, être juste et équitable. L'expression "ressortissants des Nations-Unies" comprend les sociétés ou associations organisées ou constituées conformément à la législation de l'une quelconque des Nations-Unies.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures et leurs cachets au bas du présent Traité.

Fait à Paris, le dix février mil neuf cent quarante-sept, en langues russe, anglaise, française et bulgare.

Pour l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes: { B. Молотов
A. Богданов
Pour le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord: Ernest Bevin
Duff Cooper
Pour les Etats-Unis d'Amérique: { James F. Byrnes
Jefferson Caffery
Pour l'Australie: John A. Beasley
Pour la République Soviétique Socialiste de Biélorussie: K. Kucenen
Pour la Tchécoslovaquie: { Jan Masaryk
Dr. Clementis
Pour la Grèce: { Léon Melas
R. Raphael
Pour l'Inde: Sir Samuel Runganadhan
Pour la Nouvelle-Zélande: W. J. Jordan
Pour la République Soviétique Socialiste d'Ukraine: M. Cennu
Pour l'Union Sud-Africaine: W. G. Parminter
Pour la République Fédérative Populaire de Yougoslavie: Stanoje S. Simic
Rodojub Colacovic
Dr. Pavla Gregoric
Pour la Bulgarie: { K. Geopruev
A. Ogeon
T. Kocron

Председател Васил Коларов: Има думата г-н министърът на външните работи и на изповеданията.

Министър Кимон Георгиев: (От трибуната. Посрещнат с продължителни ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Предстои да се занимаем с един особено важен политически акт: да разгледаме и, ако одобрите, да гласувате предложението ви от правителството решение, с което се ратифицира договорът за мир, подписан на 10 февруари т. г. в Париж между България и Съюзените и Сдружените сили.

На вас са известни обстоятелствата, при които бе изработен този договор, както и усилията, положени от правителството на България, за един възможно по-добър и справедлив мир. Известни ви са също така условията на договора и някои значителни неправди и несъобразности, които бяха включени в него. Въпреки това, смятам за необходимо да припомня тук пред вас в настоящия момент редица факти и да ви дам някои осветления по съществени въпроси, свързани с договора за мир.

България има нещастieto да бъде обвързана през втората световна война на страната на хитлерова Германия от една чужда на нашия народ династия, питаща органическа ненавист към славянството и която беше вече причинила и много други беди на страната. Ние се видяхме вследствие престъплението на тази династия и на нейните слуги хвърлени още веднаж в пътя, противни на тежението и интересите на българския народ. Ние се намерихме във война против демократичните и свободолюбиви народи, включително и против нашите освободители, които се видяха принудени, поради предизвикателствата на тия престъпни фашистки управления, също да обявят война на България. Това съставляваше една от най-мрачните и позорни страници в новата ни история.

Българският народ обаче, в своето огромно мнозинство, никога не одобри политиката на кобургската династия и на нейните оръдия — фашистките управления. Той не престана нито в един момент да се бори срещу тази политика. Безброй скъпи жертви, в лицето на най-добри синове на страната, бяха дадени в една продължителна и тежка борба. Българското съпротивително движение взе размери, каквито бяха достигнати в малко от окупираните страни. И при първата възможност цялата наша страна се вдигна във всенародно въстание, смъкна противонародния фашистки режим и незабавно се присъедини с всичките си сили във войната против хитлерова Германия. Ние взехме участие не само в действията за прочистването на Балканите от хитлеристките нашественици, но и в по-нататъшните военни операции в области отдалечени със стотици и даже с хиляди километри от нашата граница, въодушевен единствено от желанието да допринесем за победата над общия враг и да омием с кръвта на нашите храбри войници срама от престъплението на бившите фашистки управления.

Тези усилия и жертви на българския народ бяха високо оценени от много страни, на първо място от великия Съветски съюз и от славната Червена армия, под върховното ръководство на която се биеха нашите дивизии, и чийто гениален ръководител, генералисимус Сталин, няколкократно отбеляза в своите прикази заслугите и подвизите на българските войски, сражаващи се срещу хитлеристките пълчища.

За съжаление не всички можах да оценят по достоинство усилията и жертвите на българския народ. Това пролича особено през време на Парижката конференция за мира, когато някои делегации се противопоставиха упорито срещу легитимното желание на България да й бъде признато качеството на съюзническа страна на Съюзените народи. Пристрастието, проявено от тия делегации, отиде дотам, че те не рачиха, въпреки очевидните факти и въпреки някои изрични обещания, дадени на българската делегация, да направят в преамбула на договора една груба грешка, а именно, да се отбележи, че военните операции на България против Германия започнаха още на следния ден след 9 септември 1944 г., вместо след Московското съглашение за примирие — 28 октомври 1944 г., както беше казано в преамбула и както си остана докрай написано в един исторически документ от такава голяма важност. Това потвърди само, че се решаваше не съобразно фактите и справедливостта, а с оглед на временни настроения, явни предпочитания и насловни предразсъдъци.

Всё в резултат на подобно пристрастие, в договора за мир останаха включени, както ви е известно, несправедливости и несъобразности, някои от които намериха особено болезнен отзвук в сърцето на българския народ.

Трябва обаче тутакси да добавя, че други делегации оцениха правилно нашите национални права и нашето положение и от начало до край взеха едно братско отношение и ни оказаха енергична подкрепа. Между тия делегации бяха: съветската, украинската, белоруската, югославянската, полската, чехословашката и др. Благодарение на тях, в Париж бяха отхвърлени или поправени редица несправедливи предложения, целящи да накърнят достойнството или законните интереси на България.

Веднага след приключване работата на Парижката мирна конференция, на 15 октомври 1946 г., правителството отпрати до Съвета на министрите на външните работи един нов меморандум, в който настояваше да се вземат под внимание от Съвета българските гледища по повод някои неуместни или несправедливи препоръки на Парижката конференция.

А когато по-късно, през м. януари т. г., ние получихме от Вашингтон официалния и окончателен текст на договора за мир, нашето правителство реши и отпрати през първите дни на м. февруари т. г., чрез съответните посланици в Париж, до четиримата министри на външните работи — а именно: на Съветския съюз, Американските съединени щати, Великобритания и Франция — идентични изложения, в които развиваме своето становище по така изготвения договор. Пред вид на това, че този документ и съдържащите се в него мисли изразяваха гледището на правителството върху поставените на договора за мир, позволете ми да прочета текстуал-

но едно от тия изложения, например това, отправено до министъра на външните работи на Съюза на съветските социалистически републики г-н Молотов и предадено чрез съветското посолство в Париж на 7 февруари 1947 г.

Ето и самото изложение: (Чете) „Българското правителство текущо получи официалния и окончателен текст на договора за мир, така както той бе съставен напоследък от Съвета на четиримата министри на външните работи, и счита за своя длъжност да донесе до Ваше знание чувствата и мислите, които го възбудят в навечерието на подписването на този важен международен акт.

Преди всичко българското правителство желае да изрази своето дълбоко задоволство, че след продължителни усилия и преговори съответните правителства постигнаха пълно съгласие по клаузите на договора за мир с България. Предстоящото подписване на договора ние считаме като един голям успех на делото на мира и международното сътрудничество, като една нова, важна стъпка към установяването на нормални отношения след една дълга и страшна война. Българското правителство изказва искрена благодарност на Съюзените велики сили за улеснения, които му се дадоха в течение на преговорите, да изложи и защити своите гледища и интересите на българския народ, както и за всички подбрения, които се направиха в постановленията на договора. Но особено горещо признателност българският народ дължи по тия случаи на Съветския съюз, на великия генералисимус Сталин, на Вас лично г-н министре, на Вашия пръв помощник г-н Вишински и на всички съветски делегати за широката и могъща подкрепа, оказана от съветска страна на българската национална кауза при всички обстоятелства.

Заедно с това обаче българското правителство не може да не изрази своето дълбоко огорчение от някои несправедливости и не-съобразности, които за голямо съжаление бяха допуснати в един или други клаузи на договора и които ще останат да тежат върху положението и развитието на българския народ.

В преамбула на договора, въпреки всички доводи, които бяха представени от българска страна, не се признава на България качеството на съюзническа страна на Обединените народи. Без да искаме да отричаме отговорностите на България за престъплението на бившите фашистки управления, ние се надявахме, че Великите сили ще оценят участието на българския народ в общата борба против хитлеристка Германия. В това нашият народ би видял едно признание на неговите усилия и жертви и би черпил в този факт едно дълбоко морално удовлетворение. И все пак на България бе отказано едно подобно удовлетворение, макар че по нашата преценка тя напълно заслужаваше да й бъде признато качеството на съюзническа страна.

Ние не можем да скрием, от друга страна, разочарованието, което изпитва българският народ, виждайки, че са оставени без последствие неговите законни искания да се осигури на България един действителен излаз на Егейско море, като й се върне отнетата и без всяко основание Западна Тракия.

Той разбира, че при съществуващите днес условия може би Съюзените велики сили не са били в състояние да направят нещо по-добро, но иска да вярва, че Организацията на обединените народи ще намери начин и средства в подходящ момент да премахне изкуствено създадената преграда към Егея и да изпрати една толкова тежка неправда и създаде в тази част на Югоизточна Европа условия, които ще бъдат от обща полза за всички демократични страни.

С голямо огорчение трябва да отбележим и една друга несправедливост, която се съдържа в договора за мир. Тя се отнася до репарационното бреме, наложено на България. Наистина Съветът на четиримата министри на външните работи намали препоръчаната от Парижката конференция сума от 125 милиона долара на 70 милиона долара, но ние се надявахме, че ще се вземат под внимание изнесените многократно от българското правителство данни, които установиха, че и такава сума е един много тежък товар, който българските държавни финансии и народно стопанство мъчно биха понесли. Ние изтъкнахме също с най-убедителни доводи, че репарации в този размер — особено по отношение на Гърция, за която са определени 45 милиона долара — не отговарят на действителните щети, причинени от органи на българските окупационни власти, нито пък може да се съгласуват с факта, че българският народ даде значителни жертви в хора и материални блага в общата борба срещу хитлеристка Германия. Ние имахме основание да очакваме, че ще се държи по-пълна сметка за всички тия обстоятелства. За съжаление определена е била една сума от 70 милиона долара, която е несправедлива и която ще засегне болезнено нашите и без това крайно затруднени финансии и стопанство.

Но има и едно друго отежняващо положение. В сравнение с препоръката на Парижката конференция относно начина на погасяване на репарационните задължения, окончателният текст на договора за мир, като постановява, че като основа за оценката на доставените по чл. 21 от договора стоки, ще се вземат международните пазарни цени за 1938 г. в долари САЩ с поземане от 15% за индустриалните произведения и 10% за другите произведения, в действителност определените на България репарационни задължения се значително отежняват.

При това положение за погасяване на така фиксирания български репарации ще трябва да се отрежда значителна част от приходния бюджет на държавата, към който, като се прибави и общата сума на задълженията на българската държава по външните заеми — които България си желала лоялно да изпълни — стига се до положението, че голямата част от българския износ ще бъде ангажирана за погасяване на тия задължения.

Друг въпрос, който несправедливо уврежда българските интереси, се отнася до българските кредити спрямо Германия. Окончател-

ният текст на чл. 23 от договора нанстина гарантира, в параграф първи, българската собственост в Германия, но чрез разпоредбите на параграф четвърти лишава българската държава и поданиците от всички пия иреанси, както договорни, така и произлизащи от вреди и загуби, последвали през време на войната. Този некомпесиран с нищо отказ от вземания, и то от 1 септември 1939 г. насетне, макар че бившото българско правителство да бе се присъединило към тристранния пакт едва на 1 март 1941 г., съставлява едно допълнително отежняване на българското стопанство и финанси от репарационно естество.

Българското правителство смята за свой дълг да привлече вниманието Ви върху тия обстоятелства и да изтъкне необходимостта да се потърсят при прилагане на договора подходящи мерки за облекчаване на тежестите, с които ще бъде обременено българското стопанство и които то не е в състояние да понесе. Също така ние считаме, че би трябвало, репарационните плащания да започнат не по-рано от две години след влизането в сила на договора за мир, особено като се вземе пред вид крайното изтощение на народното стопанство, отежнено от две последователни незапомнени суши. Като привлича Вашето внимание върху тия несправедливости и несъобразности — които за съжаление не са единствените допуснати в договора за мир с България — българското правителство изказва своята пълна надежда, че много от тия несправедливости и несъобразности могат да бъдат изправени с течение на времето и чрез подходящи споразумения между заинтересуваните страни.

Благодариме да приемете, г-н министри, уверения в отличното ми почитание.

Ето в общи черти гледището на правителството върху договора за мир, получил окончателна редакция в конференцията на четирмата външни министри в Ню Йорк.

Независимо от всички усилия, които се положиха в наша услуга от представителите на всички славянски държави в пленума на Парижката мирна конференция и особено във всички нейни комисии, незабравими ще останат спомените от отпора и смелата и решителна защита, която представителът на Съветския съюз г-н Молотов в заседанията на Съвета на четирмата външни министри в Ню Йорк даде срещу последните, бих казал, отчаяни пристъпи на представителя на Великобритания срещу България, особено във връзка с размера на репарационното брем и домогванията на Гърция за български територии в Родопите, (Ръкоплескания от мнозинството)

Ние особено съжаляваме, че в процеса на нашата защита в разните фази на мирната конференция трябваше да отстояваме главно на пристъпите и враждебността на две от великите победителки — Великобритания и Съединените щати, особено първата — срещу които България, освен безумието да им обяви война, непосредствено не е воювала, когато именно страните, които непосредствено изпитаха последните от престъпната политика на българската династия и нейните камарилки, а именно Съветският съюз и Югославия, намериха сили да преодолеят горчивините си и да поддат братска ръка на народа, който не само положи всички възможни усилия да се освободи от затъналата в престъпления към страната династия и нейните верни слуги, но и обилно даде своята кръв и материали жертви в борбата за сразяването на необуздания враг на човечеството, (Ръкоплескания от мнозинството)

Цялата тая борба за един по-синоен и справедлив мир за България е от естество да убеди и най-предубедения или заблуден българин, че интересите на нашия народ и неговите справедливи възжелания намират не само съчувствие, но и готовност за смела и решителна защита главно между братските славянски народи, начело с великия Съветски съюз, което окончателно утвърди основните линии на напълно установената вече наша народна външна политика.

Мисля, уважаеми г-жи и г-да народни представители, че не е необходимо да засягам по-подробно и да припомням перипетияте, през които се мина до окончателното установяване постановлението на договора за мир. Последният бе определено да се подпише на 10 февруари в Париж. Нашата делегация се ласкаеше, че ще й се даде възможност, непосредствено преди слагане подписите си под договора, да даде с една твърда кратка писмена декларация, каквато тя своевременно подготви, израз на огорчението на българския народ от някои неговни постановления, съдържащи ред несправедливости от морално и материално естество. Това не можа да стане, тъй като всички победени страни бяха лишени от тая възможност. По тая именно причина делегацията в Париж реши да осветли общественото мнение както за отношението на българския народ към постановлението на договора за мир, така и по ред други състояния в нашата страна, при които бяха наслонени много предубеждения.

В горепоменатата декларация, направена достойно и съответно разяснена в специални конференции на представителите на печата в Париж, Берн и Женева, се изнесаха следните положения и факти.

Българският народ разгъна през време на войната, особено през 1943 и 1944 г., едно значително съпротивително движение срещу фашистките власти у нас и техните съюзници — германските агресори — жертвите на което възлизат на повече от 29,000 души.

Нашият народ се възползува от първата възможност да прояви своя народна власт в лицето на Отечествения фронт и още на 9 септември 1944 г. — първият ден на свободата му — той влезе, не само формално, но и фактически, във война, като отпочна най-енергични настъпателни военни действия срещу германците с две армии, насочени едната към Ниш, другата към гр. Скопие.

Така именно, още от първия ден на своята свобода, българският народ опиянен от възторг, ангажира всичките си въоръжени сили срещу общия враг на демократичните народи, и то при най-тежки за него условия, извън пределите на България. До деня на примирието — 28 октомври 1944 г. — се навлязоха в гр. Ниш и приближиха от Куманово.

Тия усилия и успехи на българския народ, само до деня на примирето, му костваха около 15,000 жертви от настъпващите към Ниш и Скопие армии и други 8,000 жертви от окупационния корпус в Югославия, или общо загуби в тия операции около 23,000 души.

Въпреки неоспоримите горни данни, съответно регистрирани във военните комюникета, в преамбула на представения проектодоговор с България пред мирната конференция в Париж е казано, че България е взела активно участие във войната срещу Германия след като на 28 октомври 1944 г. е сключила примирие с Обединените народи. Тая неточност, засягайки ни дълбоко, ние направихме всички възможни да се поправи, като се възстановят фактите и историческата истина.

Нашите усилия, както и тия на представителите на делегацията, които са най-свободни и компетентни да констатира фактите, останаха безплодни. Така именно усилията на българския народ, изпълнено с толкова ентузизъм и съпроводено с толкова скъпи за него кръвни и материални жертви, остана неспризнано, даже и след някои авторитетни обещания, каквото бе това, дадено ни лично от министъра на външните работи на Съединените щати г-н Бърнс, да се изправи тая явна и противоречаща на фактите и на историческата истина грешка. Тоя може би за някои от Съюзените народи не е от особено значение, факт е за нас от голямо морално значение, защото се касаеше да се изрази едно съкровено желание на българския народ, а именно сам, по добра воля и собствен почин да приобщи усилията си към великото дело на Обединените народи срещу общия враг на демокрацията.

Тая допусната неточност в самия преамбул на договора и оказаното нежелание и противодействие да се възстанови историческата истина явно свидетелствуват при какви условия и при каква атмосфера е разглеждан и изграден договорът за мир, което позволява на българския народ да си обясни, защо нему се наложила толкова непоносими задължения. Такива са именно неоправданите по размер репарации, особено спрямо Гърция; започването на тяхното изплащане веднага с влизането в сила на договора за мир и изплащането им само в натура по цени от 1933 г.; ред други тежки стопански клаузи, между които и непризнаване на нашите търговски вземания от Германия, както и фактът, че и занаят се оставя да тежи сторената жестока неправда над България с лишаването ѝ от излаз на топло и оовободно море.

Българският народ остава убеден, че не се е държало сметка за неговите кръвни и материални жертви, нито за неговите крайно слаби податни сили и разстроено стопанство, особено след двете последни, незапомнени по размер, сушишни години.

Единствената надежда, която остава на българския народ и която все още поддържа вярата му в по-добри дни, е очертаващата се възможност на България да се приобщи към организацията на Обединените народи и чрез нейното съдействие, както и чрез непосредствени споразумения с заинтересуваните народи, да облекчи тежестите и поправи неправдите на мирния договор.

Ето по какъв начин делегацията смяташе да изрази чувствата на българския народ при подписване на договора за мир. Както вече казах, това се направи чрез непосредствен досег с представителите на чуждестранния печат.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! След подписването на договора за мир, нам предстои да бдим за всички случаи и възможности за смекчаване тежките постановления на мирния договор. Такаъв случай правителството счита, че се представя при обсъждането на договора за мир с Германия от Съвета на министрите на външните работи на четирите велики сили на сесията в Москва през м. март т. г. Ние считаме, че, във връзка с водената от нашата страна война срещу Германия, България има основание да предяви съответни искания, за което отправя до Съвета на външните министри на великите сили в Москва следното изложение, адресирано поотделно до всеки от външните министри, което ще си позволя да прочета изцяло, като считам, че тая постъпка на правителството е от значение и интерес за народното представителство: (Чете)

„Г-н министри! Българското правителство подписа на 10 февруари 1947 г. в Париж договор за мир, с което се туря край на положението на война с тия държави, с които България бе считана за воюваща на страната на Германия.

Сега, когато се поставя въпросът да се сложи край на положението на война, съществувало между Обединените народи, от една страна, и Германия — от друга, българското правителство смята, че от само себе си се поставя и въпросът за слагане край на положението на война между България и Германия. Поставянето на мирна основа бъдещите отношения на двете страни е логическа и при това необходимост, след като България се е намирала във война с Германия. При това едва ли би могло да се търси по-подходящ момент от този в който се уреждат мирните отношения с Германия на всички народи, които воюваха война срещу нея.

В преамбула на мирния договор с България подписващите страни отбелязват, че България, след като е прекратила военните действия срещу Обединените народи, е сключила отношенията с Германия и, като е сключила на 28 октомври 1944 г. примирие с правителствата на Съветските социалистически републики, на Сърбия, на Кралство и на Американските съединени щати, действащи от името на всички Обединени народи, намираше се във война с България, е взела активно участие във войната срещу Германия.

В действителност тази констатация в преамбула на мирния договор съдържа една съществена неточност, България влезе във войната срещу Германия още на 9 септември 1944 г., веднага след заемане на властта от българския народ.

Въпреки настояванията на българската делегация на Парижката мирна конференция пред представителите на Обединените народи, тази фактическа неточност не бе поправена в окончателния текст на договора за мир, както и не бе изрично признато на България

положението на съюзяваща страна. При все това обаче безспорният факт на активно участие на България във войната срещу Германия не е могъл да бъде пренебрегнат и той е бил надлежно констатиран в преамбюла на мирния договор.

От тази спонтанно обявена и активно водена война срещу Германия българският народ понесе тежки жертви. В продължение на 8 месеца бяха мобилизирани и се биха на разните фронтове 339.760 души. България даде 40.000 убити, ранени и изчезнали. Войната струва на българското стопанство 133.130.000.000 лв.

Трябва да се подчертае, че това е сбитата и сведена в цифри картина не изобщо на страданията и жертвите на българския народ, понесени през време на войната и вследствие фактическата окупация от Германия на българската територия, а само на пряко понесените щети от водената далеч зад пределите на българската държава война срещу Германия.

Българското правителство смята, че е оправдано и справедливо да привлече вниманието на Съвета на министрите на външните работи върху правата и интересите на българската държава, които произтичат от нейното участие във войната срещу Германия.

Наистина договорът за мир, при определяне на репарационните плащания на България, отбелязва, че се държи сметка за участието „на дело“ на България във войната срещу Германия. Това зачитане на българския принос в борбата срещу германския фашизъм за едно по-благоприятно третиране при определяне репарационните задължения на България спрямо Обединените народи не взема под внимание загубите и жертвите, които България е понесла пряко в тази война. Тези загуби и жертви биха могли да бъдат отчасти възмездени, само ако на българската държава се признае правото да получи известни репарации от Германия.

Против това справедливо искане не би могло да се издвигат аргумент от чл. 26 на подписания мирен договор. Съдържащият се в този текст отказ на българското правителство, от името на българската държава и българските граждани, между другото и от „всички претенции за обезщетение, за загуби или щети, възникнали през време на войната“, следва да се отнесе само до щетите, които България е претърпяла през времето, когато е била на страната на силите на Оста, а не и до вредите и загубите, последвали пряко от войната против Германия. С други думи, отказът на България от вземания спрямо Германия се отнася до времето, когато България е имала положението на сателит, а не и до претенциите, които тя може да има в качеството си на съюзяваща страна във войната срещу Германия.

Това становище намира подкрепа в самия текст на чл. 26 от договора за мир. Малко преди финала на чл. 26 става дума за „междуправителствени претенции, свързани със спогодби, сключени през време на войната“. Явно е, че този израз визира първата фаза на войната, т. е. онази, която продължи до 9 септември.

От друга страна, от разискванията през време на Парижката конференция върху чл. 26 — тогава чл. 25 от проекто-договора за мир — може да се извлече едно потвърждение на гледището на българското правителство, че на България следва да бъде признато правото на обезщетение от Германия. Както през време на разискванията на икономическата комисия за Балканите и Финландия по аналогичния текст на чл. 27 от проекто-договора за мир с Румъния, така и при разискването на чл. 25 от проекто-договора за мир с България, чрез декларацията на делегацията на Североамериканските съединени щати е било застъпено становището, че е справедливо да се иска от бившите сателитни страни да се откажат от вземанията и претенциите си спрямо Германия, шом самите Сдружени и Съюзни сили са се отказали от своите претенции спрямо Германия. Има се очевидно пред вид разпореждането на чл. 2 от заключителния акт на Парижката конференция по германските репарации от ноември-декември 1945 г. В случая обаче не е налице никакъв безвъзмезден отказ, а се определя обсеget на ония претенции и вземания, които ще се смятат покрити от съответните участия в германските репарации на всяка една от подписаните акта страни. Нещо повече — изрично в заключителния акт се подчертава и запазва правото на репарации от Германия. Върху тези обстоятелства българската делегация на Парижката мирна конференция обърна внимание с бележките си по някои от икономическите клаузи на проекто-договора за мир, връчени на 1 октомври 1946 г.

Позоваването следователно на заключителния акт може да бъде оправдано само ако на България се обезпечи, за загубите, които е претърпяла пряко във войната срещу Германия, аналогично положение на това на Съюзните и Сдружени сили, като й се отредят съответни репарации. Само чрез едно такова решение ще се отговори на действителното положение на нещата и ще се покрити поне частично големите загуби и жертви на българския народ във войната срещу германския хитлеризъм.

Най-сетне само така ще може да бъде оправдано тежкото положение, създадено за България с предвидения отказ от претенции и вземания спрямо Германия по чл. 26 от договора за мир, върху което българското правителство се виля принудено да обърне внимание с обръщането си до г-да министрите на външните работи на четирите велики сили в самото навечерие на подписване договора за мир. — Писмото, което току-що ви прочетох. „Българското правителство смята, че по такъв начин би се изправила и несправедливостта, България да бъде третирана по-тежко, отколкото например Финландия, в мирния договор с която, доколкото е известно на българското правителство, не е бил предвиден отказ от вземанията и претенциите й спрямо Германия.“

Българското правителство смята, че когато единствената ефективна война, която българският народ води, бе тази срещу Германия, и то не само за непосредствено освобождение на своите земи, а и за да допринесе за общата куза на Обединените народи, несправедливо би било, България да бъде третирана по-тежко от която и да било от свързаните с Остата страни.

Ето защо българското правителство си позволява да моли, при обсъждане на договора за мир с Германия от Съвета на министрите на външните работи на четирите велики сили, да бъде позволено на българското правителство да предава законните искания на българската държава, като бъде допусната и изслушана по изложените по-горе въпроси една нарочна българска делегация.

Като се надяваме, че ще оцените по справедливост молбата на българското правителство, моля ви, г-н министре, да приемете уверенията на отличната ми към вас почит.

Това писмо носи подписа на министър-председателя и на министъра на външните работи.

По повод на тая наша постъпка, а може и на други такива от съответно заинтересувани страни, комисията на помощник-министрите при Съвета на четиримата министри на външните работи е била сезирана по този въпрос. Според доклада на нашия пълномощен министър в Москва, това искане е било развито в комисията от съветския помощник-министър на външните работи г-н Вишински, който е застъпил правото на взелите участие във войната срещу Германия бивши съюзници да бъдат допускати да изложат и представят основанията на техните искания срещу Германия. Становището на г-н Вишински не е срещнало възражения, но решение по този въпрос не е било оформявано. Предполага се, че въпросът ще получи положително разрешение.

Друг случай за усиления на правителството да смекчава тежките условия на договора за мир е шедрата пожертвувателност на югославското правителство, което на 1 т. м., през време посещенията в Югославия на нашата правителствена делегация, начело с министър-председателя Георги Димитров, излезе с декларация, с която от името на югославските народи се отказва от принадлежащите му се 25.000.000 долара. . . (Министрите, членовете на бюрото и всички народни представители стават прави и бурно и продължително ръкопляскаят)

Георги Костов (к): Да живее маршал Тито! (Бурни и продължителни ръкопляскания)

Министър Кимон Георгиев: . . . от наложените на България по договора за мир общо 70.000.000 долара репарации. Особено в тоя още пълен с затруднения следвоенен възстановителен период за Югославия упоменатият по-горе братски жест е не само красив израз на шедра пожертвувателност, но и здрава морална основа на изграждащата се с вяра и ентузиазъм общност на югославянските народи. Българският народ, който е чувствителен към доброто и никога не е бил чужд на признателността, не ще пропусне да се издължи с братска вяроност. (Ръкопляскания от мнозинството)

Г-жи и г-да народни представители! От всичко изложено дотук вярвам, че вие можахте да си съставите ясна представа за условията на договора за мир и да констатираме, че, въпреки допуснатите в него несправди и неспособности, той представлява един успех за делото на мира и отбелязва една особено важна стъпка за затвърдяването на нашето международно положение. Ние сме изпълнени с чувство на гореща признателност към всички, които ни дадоха своята безкористна подкрепа, за да добием възможно по-добър и достоен мир. Постигнатите в това отношение резултати потвърдиха още веднаж, че България е намерила правилно своето място и своя път чрез своята външнополитическа ориентация, така пълно и всеотдадно очертана в декларацията на министър-председателя Георги Димитров пред Великото народно събрание. Ние имаме всички основания да следваме и занаям тази ориентация, която отговаря най-пълно на чувствата и трайните интереси на българския народ.

Същевременно ние сме дълбоко убедени, че всички важни и трудни въпроси в международния живот трябва да намират разрешение чрез Организацията на обединените народи, в нейните рамки и въз основа на нейните принципи. В пълно съгласие с това наше схващане ние вече направихме, както ви е известно, постъпки, за да искаме да бъде приета България между членовете на Организацията на Обединените народи.

Убедено, че подписаният на 10 февруари т. г. договор за мир е значително по-добър от договора, който имаше опасност при дадената обстановка, вследствие престъпленията на бившите фашистски управници, да бъде наложен на България, и изпълнено с твърдата надежда, че допуснатите в договора за мир несправди ще бъдат изправени по пътя на международното сътрудничество, правителството ви моли да разгледате и одобрите решението за ратификация на този договор.

Да живее Народната република България!

(Продължителни бурни ръкопляскания от всички народни представители, министрите и бюрото. Възгласи: „Да живее!“ и „Ура!“)

Председател Васил Коларов: Има думата докладчикът на комисията по Министерството на външните работи.

Докладчик Йордан Чобанов (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Във вчерашното заседание на парламентарната комисия по Министерството на външните работи и изповеданията се развиха кратки разисквания по вносеното днес от правителството решение за одобрение на мирния договор. След тези разисквания комисията, съгласявайки се с мотивите, изложени от правителството в предложеното решение, препоръчва на Великото народно събрание да гласува това решение. (Ръкопляскания)

Председател Васил Коларов: Пристъпваме към дискусии по предложеното решение от правителството за одобрение на мирния договор.

Има думата народният представител Вълко Червенков.

Вълко Червенков (к): (От трибуната. Посрещнат с бурни ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Мирният договор с нашата страна е несъмнено един успех на делото на мира и на международното сътрудничество след една дълга и опустошителна война, в която по вина на бивните фашистки управници България беше оръдие на хитлеристка Германия. Мирният договор запазва и осигурява границите на България, нейната национална независимост и държавния ѝ суверенитет. Той урежда международното положение на нашата страна, която с него получава възможност да влезе като самостоятелен и равноправен член в световното обществено на народите.

От името на парламентарната група на Българската работническа партия—комунисти заявявам, че групата единодушно ще гласува за предложението на правителството да се одобри подписаният в Париж на 10 февруари т. г. мирен договор между България и Съюзените и Сдружени държави.

Ние не можем обаче от тази трибуна да не изкажем нашето огорчение от обстоятелството, че в договора се съдържа тежки и несправедливи клаузи по отношение на нашия народ, който в течение на повече от две десетилетия не е преставал да се бори срещу фашизма и който даде, макар и с известно закъснение, своя кръв за принос в общата борба на демократичните народи против хитлеристка Германия. Ние не можем да не изкажем дълбокото огорчение на нашия народ от обстоятелството, че Северноамериканските съединени щати и Великобритания отказва да признаят на нова демократична България правото на съюзяваща нация, че техните представители в мирната конференция в Париж настояват да се наложат на България тежки репарации и други несправедливи стопански клаузи, както и за техния отказ да признаят правото на България да си възвърне Западна Тракия и да получи излаз на Бяло море.

Едновременно с това искам да изразя тук искрената благодарност и признателност на нашия народ към делегацията на великия Съветски съюз (Бурни ръкоплескания от всички народни представители, министри и членове на бюрото, които стават прави. Възгласи: „Да живее Съветският съюз!“), която, подкрепена от делегацията на други демократични страни — Съветска Украйна, Съветска Белорусия, Югославия, Полша и Чехословакия — се застъпи за по-справедливи условия на мирния договор с България.

Гласувайки единодушно за правителственото предложение да се одобри подписването на мирния договор, от името на парламентарната група на Българската работническа партия—комунисти аз искам да подчертая, че българският народ не ще престане да настоява за едно значително смекчаване на тежките и несправедливи условия на мирния договор и Народната република България има пълното основание да разчита, че тези усилия на нашия народ ще бъдат подкрепени от другите демократични народи, за да се облекчи и ускори развитието на България като здрав елемент на мира и демокрацията на Балканите и в Европа. (Продължителни бурни ръкоплескания)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Петър Запрянов.

Петър Запрянов (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, съгласявайки се изцяло с мотивите към просекретешението за одобрение на договора за мир между България, от една страна, и Съюзените и Сдружени сили, от друга страна, подписан на 10 февруари 1947 г. в Париж, дължи да отбележи своето здравословие и това на целия български народ, че този мирен договор възстановява нормалните отношения между България и Съюзените и Сдружени сили по пътя на мирното международно сътрудничество.

Изправени сме пред тежката прерогатива да ратифицираме договора за мир между България и Съюзените и Сдружени сили. Труднолюбивият и демократичен български народ трябва да изпие една горчива чаша, като плати безумието на една фатална династия и нейните противонародни правителства, чиято престъпна политика го свързва против волята, миролюбивостта и интересите му с хитлеристка Германия и фашистка Италия.

Мирният договор все пак приключва една печална страница в новейшата българска история. Нека изградим от тази страница едно стъпало на политическа и житейска мъдрост. Следяхме с трепет работите на Парижката мирна конференция и специално дейността на нашата делегация. Можем и дължим да отдадем искрена почит и признание към работата на българската делегация, начело с уважаваните нейни председатели г-да Васил Коларов и Кимон Георгиев. (Ръкоплескания от мнозинството) Тя изпълни достойно дълга си и изнесе възможно най-добрата защита на националната ни кауза. Та стори това без шум и поза, в строгите рамки на историческите факти и данни, стори го скромно, без суета, но и без унижения, отправяйки позив към високата съвест на представителите на демократичните народи, директна опора и аргументи в международното право и справедливостта изобщо.

Ние обаче сме длъжни да отбележим, че в преамбула на мирния ни договор не липсват вътрешни противоречия и груби исторически неточности и грешки.

Твърди се, че България била воювала срещу Съветския съюз. Истината е тъкмо обратната: българският народ отказва да участва във войната, чиято последица е този мирен договор, въпреки престъпната воля на немската династия и нейните агенти у нас.

България никога не е била сателитна на Германия държава, напротив, България е първата в света поробена от фашизма страна. Още на 9 юни 1923 г., когато чрез подпомогнат отън въоръжен преврат бе свалено законното и народно правителство на Александър Стамболийски (Ръкоплескания от мнозинството), от тази дата

до 9 септември 1944 г. българският народ не престана нито за момент да се бори против фашизма у нас и даде в тия борби повече от 100 000 жертви, начело с Александър Стамболийски и министри от неговия кабинет.

Освободил се от фашизма чрез всенародното въстание на 9 септември 1944 г. и с братската помощ на армиите на Съветския съюз, българският народ с ентузиазъм и възторг се хвърли в борбата срещу хитлерова Германия и участва във войната на страната на съюзените народи до пълния ѝ разгром, с цената на нови 30 000 скъпи народни синове и дъщери.

Българският земеделски народен съюз с огорчение констатира, че на мирната конференция в Париж на България несправедливо бе отнето правото на съюзяваща страна и, макар че в преамбула се изтъква и подчертава, какво Съюзените и Сдружени сили желаят да сключат с България мир, който да отговаря на справедливостта и да съставя основата на приятелските отношения между тях и България, в очевиден разрез със справедливостта и въпийващите нужди на националното ни стопанство, отказано ни бе историческото и естествено право над чисто българската земя Западна Тракия.

Гласувайки за мирния договор, ние, сдружените земеделци, оставаме с вярата, която Александър Стамболийски имаше до края на живота си, че тази крещеща несправедливост ще бъде изправена.

Зедно с това ние отбелязваме, че стопанските клаузи на мирния договор, в разрез с действителните щети, не отговарят на материалните възможности на нашия народ. Тук му е мястото да отбележим с благодарност и признателност благородния жест на братска Тито-ва Югославия, която ликвидира с един замах и широта попадащата ѝ се част от българските репарации в размер на 25 000 000 долара. (Ръкоплескания от мнозинството) Дълбоко вярваме, че Организацията на обединените народи ще намери начин и средства в подходящ момент да премахне чрезмерните репарационни тежест и главно да отстрани изкуствено създадените ни пречки за териториален излаз на Егейско море чрез отстъпването ни на Западна Тракия.

Преценявайки правилно усилията на великите нации да изградят чрез мирните договори един траен мир в света, ние с най-дълбока благодарност си спомняме външната и смела защита, която ни оказва мошният ни покровител Съветският съюз, в лицето на Вячеслав Молотов и Андрей Вишински, подкрепени от останалите славянски делегации на Украинската и Белоруската социалистически републики, Югославия, Полша и Чехословакия. (Ръкоплескания от мнозинството) Тям и на великия Съветски съюз, начело с неговия гениален водач генералисимус Сталин (Продължителни ръкоплескания от всички народни представители, министри и бюрото, които стават прави), да отдадем тук дълбоката и гореща благодарност на целокупния български народ!

Европейският и световен мир ще може да бъде изграден само при искреното разбирателство и доялно творческо сътрудничество на Съветския съюз, Съединените щати и Великобритания. Но реална и ноторна истина е, че днес първата и най-сигурна опора на световния мир, това е преди всички други Съветският съюз. (Ръкоплескания от мнозинството)

Българският народ ще сътрудничи с всички сили, ведно с великия Съветски съюз, славянските страни и всички демократични държави, в рамките на Организацията на Обединените народи за изграждането на мира и възтържествуването на справедливостта и демокрацията.

При тези разбирания и със съзнание за историческата отговорност, която поемаме в този момент с настоящия акт пред българския народ и пред световното обществено мнение, парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява и ще гласува договора за мир между България и Съюзените и Сдружени сили от 10 февруари т. г., увеена, че истината и специално българската истина и справедливостта, първооснова за всеки траен и праведен и истинско благоденствие, ще си пробият път и в недалечно бъдеще ще гласува достойно признание от меродавните фактори в международната и световна политика — признание, изразено в изправление на извършените и допуснати с договора за мир несправедливи спрямо България.

Да живее българският народ! (Ръкоплескания от мнозинството)

Да живее демократична република България! (Ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Иван Поплимитров.

Иван Поплимитров (зв): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Парламентарната група на Народния съюз „Звено“, като одобрява напълно изложението, току-що направено от министъра на външните работи, счита:

1. Че с мирния договор, който трябва днес да одобрим, са нанесени на българския народ, между другото, и следните несправедливости:

а) Отказа се излаза на Егей, макар че с международен акт, какъвто е Букурещкият договор от 1913 г., когато при по-тежки политически грешки на управляващите тогава у нас това право ни бе признано.

б) Наложени са на народа ни тежки стопански и политически клаузи с непоносими репарации за народ и държава.

2. Ние намираме тези клаузи за извънредно тежки и несправедливи, защото:

а) Народът ни не може да бъде винен за грешките и престъпленията на своите управници, начело с кобургската династия, които с насилие, измама и чуждо вмешателство налагаха волята си над българския народ.

б) Българският народ е реагирал с всички възможни легални и нелегални средства срещу тази престъпна и предателска за народните ни интереси политика — политика, която е насочвала държавата чрез управниците ѝ към враждебни действия спрямо Сдружените сили и преди всичко към великия братски руски народ, към който народът ни е питал и питае най-добри чувства, затова че в най-тежкото робство и в епичните борби за освобождението му е дал толкова много жертви за националното обединение и опазване на държавата ни.

в) Целокупната борба на българския народ, съпротивителното движение и участието ни във войната срещу фашистка Германия, безбройните жертви на политици и граждани, които дадоха живота си протъти тази политика, не са достатъчно оценени при изработването на клаузите на мирния договор и покрива надеждата на българския народ и държава да бъдат те признати за съвоюваща страна.

3) Парламентарната ни група, с чувство на голяма болка и огорчение, декларира, че ще гласува направеното предложение от правителството за утвърждаване на договора за мир, сключен между Съюзените и Сдружени сили и Република България, подписан в Париж на 10 февруари 1947 г., като изказва своята надежда и тая на целия български народ, че тия тежки и несправедливи клаузи ще бъдат изменени чрез една ревизия в духа на нашите предявени искания.

Ползуваме се от тази декларация да изкажем дълбоката си признателност към мощното покровителство, което ни даде братският Съветски съюз пред мирната конференция, подпомогнат от другите славянски страни, за да бъдат признати нашите искания и да бъдат омекотени условията на този мир, чрез което спомогнаха да се осуетят домогванията на някои страни да ни се наложат още по-тежки клаузи.

Изказваме благодарност на правителството и на делегацията пред мирната конференция, че са положили всички усилия, за да добият при даденото политическо и международно положение възможния за момента най-износен мир.

Единодушно ще гласуваме предложението. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Ефрем Митев.

Ефрем Митев (с): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Уважаеми народни представители и народни представители! Парламентарната група на Българската работническа социалдемократическа партия, като изучи в подробност пълния текст на договора за мир с България и като взе пред вид:

1. Че увеличаването на България във втората световна война не бе резултат на свободно изразена народна воля, а резултат на престъпни стремежи от продадени управници и послушни оръдия на българския монархизъм и немския империализъм, че българският народ никога не е пожелавал да води завоевателна война и всякога е бил на страната на мира;

2. Че поради особено положение, в което се намираше България — полукупирана от хитлеровите войски — българският народ не можеше споевременно, решително и изцяло да реагира срещу престъпнонародната политика, водена от фашисткия режим. Въпреки тая невъзможност за публично реагиране, челините прогресивни и борчески народни синове създадоха съпротивително движение, което чрез въоръжено действие, в лицето на партизанското движение, чрез перо и печат, в лицето на интелектуалните дейци, чрез устната проповед на тия, които запазваха народния дух и поддържаха надеждата за победата на съюзените и сдружените демократични народи, при първата обективна възможност подготви и повдигна народа за въстание на 9 септември 1944 г.;

3. Че в уводната част на договора за мир се признава, че България преждевременно е прекратила военните действия срещу Съюзените и Обединени сили, сключала е с Германия, сключила е на 28 октомври 1944 г. примирие с правителствата на Съюзените и Сдружени сили и е взела активно участие във войната за съмоляване военната мощ на Германия;

4. Че външната политика на България след 9 септември 1944 г. се дължи по пътя на международното разбирателство, славянската солидарност и приятелски отношения с всички демократични народи, между които челно място държи нашата двойна освободителка СССР. За приобщаване към семейството на демократичните народи България водил отечествената война за доунищожаването на фашизма и даде скъпи човешки и материални жертви. Правителствата на Отечественния фронт също така предприеха решителни мерки за унищожението на фашизма вътре в страната. С отечествената война и с тия мерки българският народ и неговите правителства след 9 септември 1944 г. доказваха пред целия свят, че той е бил чужд на фашизма и че върхните преди тая дата издевателства вътре и вън от страната са чужди на неговата миролюбива, демократична и човешка природа — единодушно декларира:

1. Подписаният на 10 февруари 1947 г. в Париж договор за мир между България, от една страна, и Съюзените и Сдружени сили, от друга страна, се посреща от българския народ с двойно смесено чувство:

а) доволство, защото страната ни получава мир, чрез който ще се нормализират международните ни отношения и народът ни ще се отладе на спокоен и творчески мирен труд;

б) разочарование, че Съюзените и Сдружени сили, с изключение на тия, които правилно ни разбраха, не разбраха трагедията на българския народ, държавата на които е била злепоставена против волята му.

2. Съжалява, че при сключаване на тоя договор за мир нашата страна не бе призната за съвоюваща страна, отказан ни бе излаз

на Егея, обременена бе с тежки репарации и ни се отказа правото на вземанията ни от Германия.

3. Изказва надежда, че Съюзените и Сдружени сили, като опознаят и изучат състоянието на страната във всяко отношение, ще се убедят, че са налице условията да се смекчат тежките клаузи на договора.

4. Като приемаме, че договорът за мир е резултат на посочените по-горе обективни условия, ние заявяваме, че ще гласуваме предложението за одобрение на тоя договор, а Българската работническа социалдемократическа партия, заедно с цялата отечественофронтиска общественост, ще даде всичките си сили за отстраняване несправдите, като използва всичките си международни връзки. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител д-р Пенчо Костурков.

Д-р Пенчо Костурков (р): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да и г-жи народни представители! Договорът за мир, който българското правителство подписа на 10 февруари 1947 г. в Париж, приключи още една трагична страница от близката история на нашата страна. Този мирен договор е несправедлива присъда, чиито последици нашият народ чувствава и ще чувствава и занаяпред. Затова подписването на мира бе посрещнато с огорчение във всички среди на нашия трудолюбив и демократичен народ. Нашият народ с основание се надяваше, давайки си ясна сметка за престъпната политика на бившите управници, че ще получи справедлив мир. Ние се надявахме, че след промяната на 9 септември 1944 г. след кръвните жертви, които дадохме във войната срещу хитлерова Германия, след многото доказателства за лоялното изпълнение на условията на примиренето и проявите на привързаност на Отечественния фронт към идеите на мира и демокрацията, силите победителки ще погледнат по-другояче на нова България.

Наистина на нашата страна се призна, че е водила активна война срещу Германия, но въпреки това тя не бе третирана като съвоюваща на Съюзените сили и при изработването на мирния договор бе обременена с тежки репарационни и други финансови задължения. Също така никакви сериозни и основателни възражения не бяха противопоставени на нашите справедливи искания за излаз на Бялото море и за отстъпване на Западна Тракия, но някои от великите сили не признаха тези наши исторически права.

В тази тежка борба за справедлив мир, която правителството на Отечественния фронт водил, България намери подкрепата само на Съветския съюз и другите славянски страни. Ако не беше енергичната и решителна защита на великия Съветски съюз, ние не можехме да запазим непокътнати границите си и щяхме сигурно да бъдем катобарени с много по-големи репарации.

Ето защо днес, когато пристъпваме към ратификация на мирния договор, Великото Народно събрание не може да не изкаже още веднаж признателността на българския народ към Съветския съюз и неговото правителство, както и към другите славянски страни — Югославия, Полша и Чехословация — за оказаната братска и мощна подкрепа.

Г-жи и г-да народни представители! Одобрението на договора за мир е не само едно задължение на България, съгласно постановленията за договора за мир, но е още и един акт на добра воля и лоялност на нашата страна към наложените ни с него задължения. С неговото ратифициране ние улесняваме и нашият приемане в Организацията на обединените народи, за което не съществуват никакви пречки. Заедно с това ние трябва да заявим, че българският народ не ще престане да се бори за смекчаване тежките клаузи на договора с всички мирни средства в рамките на Организацията на обединените народи и в духа на Хартата на обединените народи, чиито условия и разпоредби България приема.

Нашата страна показва на дело, че служи на мира и международното сътрудничество със спогодбите, сключени неотдавна със съседна Румъния, и историческите решения, взети в Блед. Народна република България, водена от Отечественния фронт, начело с г-н Георги Димитров, върва в растящите сили на световната демокрация и в по-добрата съдба на българския народ.

От името на парламентарната група на Радикалната партия заявявам, че ние ще гласуваме предложението за ратифициране на договора за мир.

Да живее Народната република България и нейният демократичен народ! (Ръкоплескания от мнозинството).

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Борис Бумбаров.

Борис Бумбаров (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз в опозиция ще гласува за ратификацията на мирния договор на България със страните-победителки във войната по следните съображения:

1. За да се утвърди престижът на българската държава, след като нейната правителствена делегация в Париж подписа вече мирния договор;

2. Защото ние имаме съзнанието, че трябва да се подчиним на великите сили-победители: Съветския съюз, Англия и Америка, чиито представители са изработили този договор и са го тоже подписали, и

3. Защото българският народ е миролюбив и желае да живее в мир и разбирателство със своите съседи и с всички останали близки и далечни демократични народи и по-скоро да намери своето място в редовете на Организацията на обединените народи.

Обаче при ратификацията на мирния договор ние с дълбока болка констатираме две съществени положения: неговата несправедливост и неговата тежест, особено в частите пета и шеста, към

дето се уреждат въпросите за репарациите, реституциите и стопанските клаузи.

Несправедливостта явно проличава от следните факти: а) накарва се българският народ заради лекомислената и престъпна дейност на неговите фашистки правителства, които обявиха война на Англия и Америка против изричната му воля и желание; б) налагат ни се големи задължения и се третираме като неприятелска страна само заради символични военни действия; в) не се вземат под внимание проявената преди 9 септември 1944 г. героична народна съпротива на партизанското движение и нашето активно участие във войната срещу хитлеристка Германия, в която война дадохме хиляди скъпи народни синове в жертва, и г) не се удовлетвори справедливото ни искане по тракийския въпрос, който е от жизнено значение за българската държава. (Ръкоплескания от опозицията)

Г-жи и г-да народни представители! От друга страна народът ни се обременява с нови тежки стопански и финансови задължения, които далеч надминават нашите възможности и податни сили.

Ето защо нашата парламентарна група ще подкрепи всяко правителствено начинание, което ще цели, по пътя на мирни преговори, да се дойде до ревизия на тежките клаузи на договора за мир, за да бъдат последните отменени или смекчени. (Ръкоплескания от опозицията)

При ратификацията на договора за мир земеделската парламентарна група не може да не подчертае обстоятелството, че българският народ дължи голяма признателност на Съветския съюз (Ръкоплескания от опозицията), който, чрез своите представители в преговорите и разните комисии по изготвяне на договора, употреби всички усилия, в кръга на възможността, клаузите му да бъдат смекчени и по-изгодни за нас.

Също от това място изказваме благодарността и на представителите на останалите народи, които подкрепиха нашата справедлива клауза в Париж.

От това място не можем също така да не отбележим и своята радост от жеста на правителството на братска Югославия, с който то се отказва от обезщетението от 25 милиона долара (Ръкоплескания от опозицията), която сума трябваше да му се брзи като репарации от българската държава. Този жест е правилно оценен от целия български народ и той ще бъде една от реалните основи, върху която ще се гради безпощадното единство на южните славяни. (Ръкоплескания от опозицията)

Г-жи и г-да народни представители! Ние, като заявяваме, че ще гласуваме представеното ни министерско решение за одобряване мирния договор, идем да подчертаем, че одобряваме всички усилия на правителството за защита на справедливата ни национална кауза.

Да живее Народната република България! (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Коста Лулчев.

Коста Лулчев (сЛ): (От трибуната) Г-да народни представители! След подробното изложение на г-на министъра на външните работи по договора за мир между Сдружените и Съюзените сили и България, подписан на 10 февруари т. г. в Париж, парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия — обединена излиза пред VI Велико народно събрание със следната декларация:

Присъединяването на България към Тристранния пакт и обявяване война на Съединените щати и Великобритания стана по решение на управниците против волята и интересите на българския народ. (Ръкоплескания от опозицията). Това постави страната ни в тежко международно и вътрешно положение.

Тази политика никога не бе одобрена от българския народ. През цялото време той не се поддаде на хитлеристката и фашистка пропаганда и доблестно се бори против техните действия за овладяване на страната и въвеждане на народа ни активно във война срещу съюзените демократични народи. В решителния момент българският народ разкъса връзките на своите управници със силите на Оста, застана смело на страната на съюзените демокрации и взе участие в борбата за събаряне господството на фашизма.

Договорът за мир между България и Съюзените и Сдружени сили-победители туря край на положението на война между двете страни и създава възможности за редовни политически, стопански и културни отношения. Но едновременно с това той съдържа и постановления, които засягат чувствително интересите и бъдещето на българския народ и са от естество да спънат олюкойното ни и правилно стопанско развитие.

Договорът за мир не признава усилията и борбите на българския народ против фашисткото господство, тъй като ни бе отказано правото на съюзяваща страна, въпреки усилията и големите жертви, които народът ни понесе в тази борба.

С договора за мир не бе разрешен въпросът за Западна Тракия и бе отказан излиз на България на свободно море. С това се нанася голяма и чувствителна несправедливост на нашата малка страна, защото не се касае за завземане на чужди територии, а за изправяне на една неправда и възвръщане на права, исторически установени и признати дори с международни актове.

Наложеният с договора за мир на България финансови и стопански тежести са извън силите и възможностите на българския народ. Трудлюбивият и миролюбив български народ е изправен пред тежката задача да възстанови своето разрушено от войната стопанство. Той напруга за това всичките си сили и сам има нужда от подкрепа. Поради това всеки българин счита, че наложените по договора стопански и финансови тежести граничат с наказание, каквото България не заслужава. Поради всичко това договорът за мир е тежък и несправедлив за България.

Въпреки това, парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия — обединена ще гласува за одобряване

на договора за мир с България с твърдата вара, че чрез Отмян-законията на обединените народи българският народ ще получи об-лочкине на тежките финансови и стопански клаузи и поправяне на неправдите, извършени спрямо него. Българският народ е бла-годарен на всички, които защитиха неговите справедливи искания, и се надява, че и за в бъдеще те ще останат негови добри и верни приятели.

Парламентарната група на Работническата социалдемократиче-ска партия — обединена намира, че една от първите задачи на бъл-гарската политика е, България да влезе в Организацията на обедине-ните народи, където заедно с всички свободни и демократични на-роди ще съдейства за установяването на един нов ред в света, основан на принципите на свободата и демокрацията. (Ръкоплеска-ния от опозицията)

Председател Васил Коларов: Други записани оратори няма. Пристъпваме към гласуване на направеното от правителството пред-ложение за одобрение на договора за мир между България и Съю-зените и Сдружени сили.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се. (Бурни и продължителни ръкоплескания)

Г-жи и г-да народни представители! Великото народно събрание току-що утвърди мирния договор, сключен между България и ония от Обединените народи, с които България се намираше в състояние на война.

Един мирен договор е винаги тежък за победения. Тежък е за нас и договорът, който ние току-що одобрихме.

Но ние не бива да забравяме на какви опасности беше подхвър-лена нашата страна по време на мирните преговори в Па-риж — опасности, които не са окончателно изчезнали и в тоя момент. Ненастияни хищни апетити, за жалост, подклаждани и на-сърчавани от могъщи сили, се готвеха да откъснат от живота тяло на нашата родина ценна и жизнена нейна част, да наложат на бъл-гарския народ фантастически военни контрибуции във формата на репарации и реституции, да лишат фактически нашата страна от военна мощ и средство за отбрана и да я превърнат в безволна и безпомощна играчка в ръцете на враждебни нм сили.

Но тоя убийствен за нашия народ план биде осуетен на Па-рижката мирна конференция благодарение преди всичко и най-главно на решителната, несъкрусима и безкористна защита, която ни даде Съветският съюз. (Всички стават прави. Общи ръкоплес-кания)

В тоя момент, когато ние приключваме една от най-печалните страници на нашата история, аз съм уверен, че ще изразя вашето най-съкровено чувство, когато от ваше име и от името на целия български народ изкажа най-гореща благодарност към могъщия братски Съветски съюз и към неговите доблестни ръководители, начело с великия генералисимус Сталин (Всички стават прави. Въз-гласи „Да живее Сталин!“ Общи ръкоплескания), които през всич-кото време на военната криза бяха над нашата страна с не можа-лиха да бъде посегнато върху най-ценното за нашия народ — це-лостта на българската земя и независимостта на българската дър-жава. (Ръкоплескания)

Ако ние днес живеем в една свободна и независима държава и уреждаме нашия живот според волята и разбириятата, нуждите и традициите на нашия народ, това ние дължим пред всичко и най-много на могъщия Съветски съюз. (Бурни ръкоплескания)

Нашата вяра, честна и нерушима дружба със Съветския съюз, която никакви превратности на историята не ще могат да затъмнят, почива не само върху чувството на искрен признателност, която българският народ питае към своя двоекратен освободител — руския народ, но и върху дълбокото съзнание, че в лицето на Съвет-ския съюз българският народ има един могъщ и безкористен по-кровител и защитник против всякакви враждебни посегателства върху неговата свобода, национална независимост и напълно до-стоинство, един верен приятел и изпитан другар, готов да му се притече на помощ, когато той се намира в нужда, и да подкрепи не-говите жизнени интереси и справедливи искания. (Ръкоплескания)

Аз съм уверен, че ще изразя вашето съкровено чувство, когато от ваше име и от името на целия български народ изкажа най-гореща благодарност така също към правителствата на братските нам страни: съветска Украйна, съветска Белорусия, Федеративната народна република Югославия, Полската народна република и На-родната република Чехословакия, които едновременно и безкористно ни подкрепиха при мирните преговори в Париж и облекчиха усла-нлата на Съветския съюз да отстои нашата справедлива национална кауза. (Ръкоплескания)

Едновременно с това аз бих желал да отдадем нужната дан от благодарност и на всички свободолубиви народи, прогресивни и де-мократически кръгове, хора на разума, добрата воля и справедли-востта, на всички многобройни знания и незнания приятели на бъл-гарския народ, които в дните на организираната вражеска кампания срещу България взеха страната на справедливостта и вдигнаха глас в защита на онеправдания български народ. (Ръкоплескания)

Великото народно събрание прие предложението на правител-ството и одобри мирния договор, който трябва да послужи като база за редовни мирни отношения с всички държави и да облекчи възмизането на България в семейството на Обединените народи.

Но тоя одобрителен вот не може да заглуши чувството на дъл-боко огорчение, което ние всички в тая сграда заедно с целия бъл-гарски народ изпитваме от отсъствието на елементарна справедли-вост по отношение на българския народ, от потъпкването на него-вите безспорни права и жизнени интереси. (Ръкоплескания)

От висотата на това място в тоя исторически момент и пред ли-цето на всички свободолубиви народи, на всички люде на разума, добрата воля и справедливостта, аз бих желал да вдигна глас на

възмущение и протест, че, въпреки безспорните и очевидни факти, мирната конференция се отказва да признае България за съюзваща държава, макар че нашият народ принесе огромни жертви в полза на общото дело на Обединените нации и, рамо до рамо с армиите на съюзниците, нашата народна армия взе похвално участие в разгрома на хитлеровите пълчища.

Не по-малко е нашето възмущение от несправедливите и непоносими за нашата разорена и ограбена страна, за нашия трудолюбив, но беден народ, репарации на щети, които, доколкото той е причинил, той ги е изкупил с участието си във войната срещу хитлерова Германия и с жертвите, които понесе в нея. Нека бъде ясно, че българският народ, който днес полага нечовешки усилия, за да излекува раните си от миналото и да си създаде елементарни условия за съществуване и развитие, на което всеки народ има право, не е в състояние да плаща наложените му репарации. (Ръкоплескания)

Аз дължа да изразя дълбокото огорчение на Великото народно събрание и на целия български народ, че конференцията в Париж, която биде свикана, за да уговори един справедлив мир, не се вслуша в гласа на разума и справедливостта и не даде удовлетворение на искането на България за възвръщане на насилствено отнетата ѝ Западна Тракия (Ръкоплескания), която ѝ обезпечаваше изход на Егейско море, на който тя има право по всички закони, които регулират добрите отношения между народите и осигуряват един траен мир.

Но аз бих желал да подчертая, че огорчението и възмущението на българския народ, на които аз давам израз тук, е едновременно изразение на неговата непреклонна воля да положи всички усилия в интереса на мира и на международното сътрудничество за изправление на несправедливостите, съдържащи се в мирния договор, за удовлетворение на своите безспорни жизненни интереси. (Ръкоплескания)

Вярата на българския народ в победата на здравия смисъл на народите е укрепена от недавняното благородно решение на правителството на братската Народна федеративна република Югославия да се откаже от репарациите на обща сума 25,000,000 долара, които ѝ бидоха присъдени от мирния договор да получи от България. (Ръкоплескания) Това решение е продиктувано от най-добри чувства към нашата Народна република, за което от името на Великото народно събрание и от това на целия български народ аз изказвам от това място най-сърдечна благодарност на братските нам югославянски народи и на техните забележителни ръководители, начело със славния маршал Тито. (Всички стават прави. Общи ръкоплескания) Това решение, както и сключените съглашения в Блед, са предвестници на нови здрави взаимни отношения между нашите народи, които им осигуряват едно щастливо и достойно бъдеще и заедно с това те се явяват гаранция за крепък мир и мирно сътрудничество между всички балкански народи.

Чрез непосредствени преговори нова България и нова Румъния уредиха всички спорни въпроси помежду си.

Когато гръцкият народ стане господар на своите съдбини, аз вярвам твърдо, че демократическа България и демократическа Гърция също ще намерят общ език, за да турят край на вековни ежби и положат началото на едно мирно сътрудничество в полза на двата народа, която историята е определила да живеят един до друг и в най-ясно общуване помежду си. (Ръкоплескания)

Аз съм дълбоко убеден, че в своите усилия към мир, мирен труд и международно сътрудничество българският народ и неговото правителство ще намерят разбиране във всички свободолюбиви народи, във всички люде на разума, добрата воля и справедливостта, които ще му помогнат да добие едно бързо и чувствително смекчение на тежките и несправедливи клаузи на мирния договор по пътя, предвиден в статутите на Организацията на обединените народи. (Ръкоплескания)

Една разумна ревизия на мирния договор се налага не само в полза на България, но и в интереса на мира и на международното сътрудничество, към които искрено се стреми българското правителство, възглавявано от нашия мъдър министър-председател д-р. Георги Димитров. (Всички стават прави. Ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Да живее Георги Димитров!“)

Да живее Народната република България! (Всички стават прави. Общи ръкоплескания)

Да живее народното правителство на България начело с министър-председателя д-р. Георги Димитров! (Всички стават прави. Ръкоплескания от мнозинството)

Да живее българският народ! (Всички стават прави. Общи ръкоплескания)

Петър Янчев (з): Да живее временният председател на Народната република д-р. Васил Коларов! (Всички стават прави. Ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: 15 минути отиди.

(След отиди)

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни) Минаваме към следната точка, втора, от дневния ред:

Одобрение предложението за одобрение на подписаните културни спогодби между Народната република България и Федеративната народна република Югославия, Полската република, Чехословашката република и Кралство Румъния.

Моля г-да народните представители, които са съгласни да се прочетат само мотивите и постановлението за одобряване на спогодбите и спогодбите с Полската република, Чехословашката република и Кралство Румъния да се считат прочетени, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събраниято приема.

Моля г-н докладчика!

Докладчик Йордан Чобанов (к): (Чете)

„МОТИВИ

към третото постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 22 август 1947 г., протокол № 130

Г-да народни представители!

Приятелското сътрудничество и взаимно опознаване на културна почва между Народната република България, от една страна, и Федеративната народна република Югославия, Полската република, Чехословашката република и Кралство Румъния, от друга страна, отдавна са установени. С желание, тези отношения да се засилят още повече, бе обсъден въпросът за сключване на културни спогодби с тези страни. По същия въпрос бе постигнато пълно разбирателство. Постановленията на тези конвенции, засягащи уредбата на редица културни въпроси в полето на науката, просветата, литературата, изкуствата, печата, кинокултурата, туризма, физкултурата, радиоразпръскването, профсъюзните организации и всички останали прояви на културния живот, са изработени на основата на справедливото зачитане националното законодателство на договорящите се страни, върху началата на взаимността. Сключените спогодби, освен пряката полза, която преследват за нашия духовен напредък, са искрен израз на нашия стремеж към мирно и приятелско международно сътрудничество.

Като имате пред вид всичко това, моля ви, г-да народни представители, да одобрите приложеното проекто-постановление.

Гр. София, август 1947 г.

Министър на информацията и изкуствата: Димо Казасов

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

за одобрение на подписаните културни спогодби между Народната Република България и Федеративната Народна Република Югославия, Полската Република, Чехословашката Република и Кралство Румъния

Одобряват се подписаните културни спогодби между Народната Република България и Федеративната Народна Република Югославия, Полската Република, Чехословашката Република и Кралство Румъния.

(Ето текстът на конвенцията и спогодбите:

КОНВЕНЦИЯ

за културни и просветни връзки между Народната Република България и Федеративната Народна Република Югославия

Временното Председателство на Народната Република България и Председателството на Народната Скупщина на Федеративната Народна Република Югославия, в желанието си да сключат Конвенция, която да улесни и двете държави, в духа на славянска взаимност, за приятелско и братско сътрудничество и взаимно опознаване в полето на науката, просветата, литературата, изкуството, физкултурата, радиоразпръскването и всички останали прояви на културния живот, назначиха за тази цел свои пълномощници и то:

Временното Председателство на Народната Република България: г. професор Саво Гановски, извънреден пратеник и пълномощен министър в гр. Белград;

Председателството на Народната Скупщина на Федеративната Народна Република Югославия: Владислав Рибникар, Председател на комитета за култура и изкуство, които се споразумяха за следното:

Член 1

Всяка от договорящите страни ще вложи най-големи усилия да бъдат застъпени в университетите академичните и другите висши учебни заведения професорски катедри за езика, литературата, изкуствата, историята, географията и останалите научни дисциплини свързани с изучаването на другата договоряща страна.

Член 2

Всяка договоряща страна може да открива на територията на другата договоряща страна по предварително споразумение постоянни изложби, книжарници, библиотеки, архива и др. подобни.

Член 3

Договорящите страни ще подпомогнат размяната на преподаватели във висшите училища от всички степени и видове, а също така размяната на просветни дейатели, журналисти, спортни тренери и техници, студенти, ученици и представители на други професии из областта на науката стопанския живот, културата, изкуствата и радиоразпръскването.

Член 4

Всяка договоряща страна ще се старее да осигури на поданиците на другата договоряща страна възможността да следват специализират и практикуват във всички училища и други научни и културни институти.

Двете договорящи страни ще сключат отделно споразумение за взаимно признаване на свидетелствата за приемане във висшите учебни заведения, за признаване на семестри и години на следване, за допускане на изпити, както и за правото да се носят академически титли.

Договорящите страни ще се осведомяват за правилата, по които ще се признават дипломите за определена професия, издадени от висшите учебни заведения на другата страна.

Член 5

Договорящите страни ще отпускат стипендии, които ще дадат възможност на ходанците на двете страни да следват, специализират или да се отдават на изследователски труд в територията на другата договоряща страна, като числото на стипендиите ще се определя по споразумение и според възможностите.

Член 6

Договорящите страни ще улесняват сътрудничеството между научните, културните, просветните, физкултурните, профсъюзни и младежки организации на своите страни за взаимно провеждане на тяхната културна дейност.

Договорящите страни ще осигурят на научните и други дейтели на другата страна свобода за научните им изследвания в библиотеки, архивите, музеите, историческите институти, индустриалните заведения, както и при това те спазват общите и законни предписания на другата страна.

Член 7

Договорящите страни ще подпомагат откриването на ваканционни курсове, почивни домове, летовища, екскурзии и други подобни за преподаватели от висшите учебни заведения и всички други училища, както и за членовете на културни, просветни, физкултурни, работнически, селски, профсъюзни, женски, и младежки организации на територията на другата страна.

Член 8

Договорящите страни ще подпомагат материално, ако е необходимо, взаимните гостувания на отделни лица и групи за разширяване сътрудничеството в областта на науката, културата, просветата, физкултурата, радиоразпръскването и т. н.

Член 9

Договорящите страни ще подпомагат сътрудничеството между физкултурните, младежките, женските, профсъюзните и други организации на двете страни, като насърчават взаимните гостувания и екскурзии чрез намаление таксите по железниците и пр. и даване на всички други улеснения.

Член 10

Договорящите страни ще си помагат в усилията за взаимно опознаване и сътрудничество във всички области на науката, изкуството и физкултурата.

Член 11

Договорящите страни се задължават при изпълнението на чл. 2 от настоящата Конвенция да не изискват по-високи такси, данъци, плащания, училищни такси, служебни такси и др. от тези, които са длъжни да плащат физическите или юридически лица от съответната страна.

Член 12

За изпълнение на Конвенцията ще бъде образувана една постоянна Смесена българо-югославска комисия от председател и осем члена. Тази комисия ще бъде разделена на две секции, едната със седалище в гр. Белград, а другата със седалище в гр. София. Всяка секция ще се състои от по четири члена. Списъкът на назначените членове на секцията ще бъде съобщаван по дипломатически път на другата договоряща страна.

В българската секция в гр. София ще има представител и на Легацията на Федеративна Народна Република Югославия в гр. София, а в югославската секция в Белград ще има представител на легацията на Народната Република България в гр. Белград.

Член 13

Пленумът на Постоянната смесена комисия ще се събира най-малко един път в годината, последователно в Федеративна Народна Република Югославия и Народната Република България. Председател на Смесената комисия ще бъде председателят на секцията в страната, в която заседава комисията.

Смесената комисия ще следи за резултатите от изпълнението на Конвенцията и ще предлага на договорящите страни всички промени в нея, които смята за необходими.

Член 14

Всяка секция може да покани, като сътрудници, представители на научни и културни институти и дружества за културно сътрудничество, както и други специалисти в качеството на съветници.

Член 15

Тази Конвенция подлежи на ратификация. Размяната на ратификационните книжа ще стане в Белград.

Конвенцията ще влезе в сила в деня на размяната на ратификационните книжа.

Член 16

Всички сключени до сета спогодби между отделните организации, научни и културни институти и учреждения, които не противоречат на общия дух на настоящата Конвенция, остават в сила. Сключването на подобни сключения за в бъдеще ще стават с одобрението на съответната секция.

Член 17

Тази Конвенция се сключва за срок от пет години. Ако една от договорящите страни не я денонсира най-малко шест месеца преди изтичането на този срок, тя остава в сила, докато една от договорящите страни не съобщи в договорния срок от шест месеца, че желае да престане действието на Конвенцията.

За удостоверение на настоящето пълномощниците подписаха тази Конвенция и поставиха печатите си.

Изготвена в два екземпляра в гр. Белград на 9 май 1947 г. на български и сръбохърватски език. И двата текста са еднакво автентични.

Гр. Белград, 9 май 1947 г.

Подписали: { Владислав Рибникар
Сава Геновски

СПОГОДБА

за културно сътрудничество между Народната Република България и Полската Република

Правителството на Народната Република България и Правителството на Полската Република, в желанието си да направят по-тесни приятелските отношения между братските славянски народи на България, Полша, дълбоко убедени, че най-доброто средство за тази цел е взаимното опознаване и размяна на културни ценности, улесняване и разширяване на преките отношения в областта на науката, литературата и изкуствата и на всички други прояви на културния живот на двете страни, решиха да сключат за тази цел спогодба и назначиха за свои пълномощници:

Правителството на Народната Република България, *

Господин Трайчо Костов, подпредседател на Министерския съвет.

Правителството на Полската Република,

Господин Зигмунд Модзелевски, министър на външните работи, които след размяна на пълномощията си, признати за съставени в подходяща форма, се съгласиха на следното:

Член 1

Двете Високодоговорящи страни решават:

а) да създадат катедри и лекторати по български език и литература в Полша и по полски език и литература в България, както и да въведат в програмата за обучението във висшите и средни учебни заведения, преподаване из областта на историята, литературата, географията и стопанските науки на Високодоговорящите страни, както и да подпомагат опознаването на български език в Полша и на полски език в България;

б) да осигурят на учените от двете страни свобода на научните изследвания в научно-изследователски институти на другата страна, при запазване на задължителните в дадената страна предписания и закони;

в) да подпомагат взаимно следването в университетите и научните институти в двете страни, да дават въз основа на взаимността, стипендии за студенти и учени, да улесняват сътрудничеството на младежки академически дружества, както и размяна на професори, учени, просветни дейтели, студенти и учаци се от всички видове и степени училища.

Член 2

Двете договорящи страни се задължават:

а) да подпомагат превод на полски език на ценни български литературни и научни съчинения, както и превод на български език на ценни полски литературни и научни съчинения, както и да улесняват издаването и размяната на книги, периодични издания, всекидневен печат и други издания на Високодоговорящите страни;

б) да закрепват и задълбочават сътрудничеството между представителите на науката, литературата, изкуството, театъра, музиката, филма и радиото на двете страни и да сътрудничат за премахване на вредните последици от антиславянската немска пропаганда в областта на науката и културата;

в) да улесняват взаимно дейтелността на телеграфните агенции и на кореспондентите по печата.

Член 3

Всяка от Високодоговорящите страни може да основе на територията на другата Високодоговоряща страна културни институти, като: научни и изследователски институти, училища, постоянни изложби, книжарници, библиотеки и архиви, при условие да бъдат спазени общите правни предписания, задължителни в дадената страна.

Член 4

Всяка от Високодоговорящите страни ще улеснява на територията си организирането на художествени изложби и всякакъв вид изложения, както и концерти, радиопредавания, театрални и филмови представления на другата страна, а също ще се грижи да отдели място в радиопрограмите си за предавания из областта на науката, историята, литературата, музиката и изкуствата и други общи въпроси относно страната и живота на другата Високодоговоряща страна.

Член 5

Двете Високодоговорящи страни ще подпомагат сътрудничеството между културно-просветните и младежки организации, ще улесняват размяната между тези организации, размяна на спортни тимове и уреждане на спортни срещи, както и взаимното организиране на професионален стаж, лагери и ваканционни курсове.

Член 6

Двете Високодоговорещи страни ще си предават взаимно проектите за реформи, изработени от техните правителства във връзка с учебното дело и организирането на научния и културен живот.

Член 7

За осъществяването на постановленията, изброени в горните членове, ще бъде създадена в най-скоро време полско-българска Смесена комисия, която ще се състои от две подкомисии — едната със седалище във Варшава, а другата — в София.

Начело на всяка подкомисия ще стои председател, назначен от правителството на страната, в която дадена подкомисия ще действа. В състава на всяка подкомисия ще влизат, освен това, двама делегати от министерствата на съответните страни и двама представители на легацията на другата договоряща страна.

Списъкът на делегатите ще бъде предложен за одобрение на двете Високодоговорещи страни.

Всяка от подкомисиите може да покани да сътрудничат, в качеството на съветници, експерти от представители из разните научни и културни институции, както и на профсъюзите на артистите и на учените.

Член 8

Заседанията на Смесената комисия ще се свикват по ред, веднаж във Варшава, веднаж в София, но не по-рядко от един път в годината. Първото заседание ще се състои в София, не по-късно от три месеца след размяната на ратификационните документи.

Председателстващият заседанията на Смесената комисия във Варшава се назначава всеки път от Българското правителство, а председателстващият заседанията на тази комисия в София — от Полското правителство.

Смесената комисия ще определи правилника, според който комисията и подкомисиите ще извършват своите работи.

Разходите на Смесената комисия ще заплащат и двете страни наполовина, а разходите на подкомисиите — страната в която дадената подкомисия работи.

Член 9

Смесената комисия ще изработи най-напред план за приложението на настоящата спогодба. В този план ще влязат всички подробности, неспоменати в другите членове на спогодбата. Планът ще бъде одобрен от двете правителства.

Този план може да бъде допълван или изменяван по предложение на една от страните след общо съгласие.

Смесената комисия ще представя на съответните правителства предложенията си по изпълнение на настоящата спогодба, както и всички други въпроси, поверени ѝ от двете правителства, като например:

- а) сключване на споразумения относно постъпването в учебни заведения, следването и полагањето изпити на български граждани в Полша и на полски граждани в България, както и взаимното признаване на свидетелствата и на научните дипломи;
- б) подготвяне във възможно най-кратък срок на договор за взаимното запазване на авторското право;
- в) изработване на споразумение по печата;
- г) сключването на споразумение за размяна в областта на радио-предаването в двете страни.

Член 10

Всички сключени до сега споразумения между отделните научни и културни институции, ако не противоречат на постановленията, съдържащи се в настоящата спогодба, остават в сила. За в бъдеще споразумения от този вид ще бъдат сключени в рамките на работата на Смесената комисия.

Член 11

Настоящата спогодба се сключва за срок от 5 (пет) години, считано от деня на влизането ѝ в сила. Ако тя не бъде денонсирана 6 (шест) месеца преди изтичането на срока, нейната валидност ще се продължава автоматически всеки път за по-нататъшни пет години.

Тази спогодба ще бъде ратифицирана в най-къс възможен срок, а размяната на ратификационните институти ще стане в София, колкото се може по-скоро.

Спогодбата ще влезе в сила в деня на ратифицирането ѝ.

В уверение на което гореказаните пълномощници подписаха тази спогодба и сложиха печатите си.

Направена във Варшава, на 28 юни 1947 г. в два екземпляра, единият на полски, а другият на български език, при което и двата текста са еднакво автентични.

ЗА ПОЛША:

(п) Зигмунд Модзелевски

ЗА БЪЛГАРИЯ:

(п) Трайчо Костов

СПОГОДБА

За културни и просветни връзки между Народната Република България и Чехословашката република

Правителството на Народната Република България и правителството на Чехословашката Република, в желанието си да сключат спогодба, която да улесни двете държави, в духа на славянската взаимност, за приятелско сътрудничество и взаимно опознаване в полето на науката, просветата, изкуството, физкултурата и профсъюзните организации, назначиха за тази цел свои пълномощници, които се споразумяха за следното:

Член 1

Всяка от договорящите страни ще положи най-големи усилия да бъдат застъпени в университетите и в другите висши учебни заведения професорски катедри за езика, литературата, географията, техническите и стопански науки. Същото се отнася и за други учебни предмети, свързани с изучаването на другата договоряща страна.

Член 2

Всяка договоряща страна може да открива на територията на другата договоряща страна културни институти, при условие, че ще бъдат спазени общите законни предписания на страната, в която се откриват тези институти. Тук влизат изследователски и научни институти, училища, постоянни изложби, библиотеки и архиви, предназначени за проучвания в областите, за които се отнася тази спогодба.

Член 3

Договорящите страни ще подпомагат размяната на преподаватели във висшите училища от всички степени и видове, размяната на просветни дейатели, журналисти, студенти, ученици и представители на други професии из областта на науката, културата и изкуствата.

Член 4

Договорящите страни ще се стараят да обезпечат на поданиците си, в рамките на дадените възможности, възможността да следват, специализират и практикуват във всички видове училища.

Двете договорящи страни ще сключат отделно споразумение за взаимно признаване на свидетелствата, за приемане във висшите учебни заведения, за признаване на семестри и години на следване, за допускане до изпит, както и до правото да се носят академически звания.

Договорящите страни ще си съобщават началата, по които те признават дипломите за упражняване на професия, издадени от висшите учебни заведения на другата страна.

Член 5

Договорящите страни ще отпускат стипендии по начин, който да дава възможност на поданиците на двете страни да следват, специализират или да се отдават на изследователски труд в територията на другата договоряща страна, като цяло на стипендиите да се определя по добра воля на договорящите страни.

Член 6

Договорящите страни ще улесняват сътрудничеството между научните, културните, просветните, физкултурните, профсъюзни и младежки организации и дружества на своите страни за взаимно провеждане на тяхната културна дейност.

Договорящите страни ще осигурят на научните и други дейатели на другата страна свобода на научните изследвания в библиотеките, архивите, музеите, техническите институти, терена и пр., като се спазват общите законни предписания на съответната страна.

Договорящите страни ще работят съвместно за отстраняване на лошите последици от противославянската и фашистката пропаганда в науката, културата и изкуствата.

Член 7

Всяка договоряща страна ще подпомага откриването на ваканционни курсове, почивни домове, станове, летовища и др., за преподаватели от висшите учебни заведения и училищата от всички степени и видове за културни, просветни, работнически, профсъюзни дейатели, представители на младежта и публицисти от територията на другата страна.

Член 8

Договорящите страни ще улесняват при нужда с материална подкрепа взаимните гостувания на лица и групи с разширяване на научното, културно, просветно, публикационно, физкултурно и друго сътрудничество.

Член 9

Договорящите страни ще подпомагат сътрудничеството между младежките, професионалните и други организации на двете страни, като взаимно насърчават екскурзиите чрез намаляване на таксите по железниците и пр., и даване на други възможни улеснения.

Член 10

Договорящите страни ще си помагат в усилията за взаимно опознаване на културата и изкуствата чрез:

- а) издаване и размяна на книги, списания, всекидневен и периодичен печат и други публикации из областта на науката, литературата и изкуствата;
- б) улесняване дейността на телеграфните агенции и пощенските служби;
- в) лекции;
- г) размяна на учебни помагала;
- д) концерти;
- е) изложби;
- ж) театрални представления и размяна на песни.

з) филми, грамофонни плочи и др.;
и) уреждане на радиопрограми върху историята, литературата, изкуствата, туризма и народното изкуство на съответната страна;
к) сътрудничество в областта на туризма, спорта и почивните станции;
л) гостувания на учени, журналисти, публицисти, писатели, художници, музиканти, диригенти, режисьори и артисти.
Всяка от договорящите страни се грижи за запазване на авторското право и за издаване ценни литературни произведения на другата договоряща страна в художествени преводи.

Член 11

Договорящите страни се задължават при изпълнение на задълженията на настоящата спогодба да не изискват по-високи такси, данъци, плащания, училищни такси, служебна такса, и др., от тях, които са длъжни да плащат физическите и юридическите лица от съответната страна.

Член 12

За провеждането на спогодбата ще бъде създадена една постоянна Смесена българо-чехословашка комисия, съставена от председател и осем члена. Тази комисия ще бъде разделена на две секции. Едната със седалище в Прага, а другата със седалище в София. Всяка секция ще се състои от четири члена. Членовете на българската секция ще бъдат назначавани по споразумение с Министерството на външните работи и на изповеданията и на Министерството на народното просвещение, от Министерството на информацията и на изкуствата; членовете на чехословашката секция ще бъдат назначавани от Чехословашкото Министерство на просветата, в споразумение с Министерството на външните работи и на Министерството на информацията. Спийсъкът на назначените членове на секцията ще бъде одобряван по дипломатически път от другата договоряща страна.

Член 13

Пленумът на постоянната Смесена комисия ще се събира най-малко един път в годината, последователно в Чехословашката Република и в Народната Република България. Комисията ще бъде председателствувана от девети член, който ще бъде определен от омази договоряща страна, в чиято държава ще се състои събранието.

Член 14

1. Една от първите задачи на Смесената комисия ще бъде да изработи правилник за прилагане на тази спогодба. Този правилник, след одобрението му от договорящите страни ще се смята за неразделна част от тази спогодба. Одобрението му ще бъде съобщено с размяна на ноти. Смесената комисия ще следи за резултатите от изпълнението на спогодбата и ще предлага на договорящите страни всички промени в нея, които смята за необходими.

2. Всяка секция от постоянната Смесена комисия, ако добие съгласието на другата секция, може да предлага изменение в правилника.

3. Промените в правилника влизат в сила след одобрението им от двете договорящи страни. Такива одобрения ще бъдат съобщавани с размяна на ноти.

Член 15

Всеки спор по прилагането или тълкуването на тази спогодба, ако постоянната Смесена комисия не постигне съгласие, ще бъде разрешаван по дипломатически път.

Член 16

Постановленията на тази спогодба не суспендират законите и мерките на договорящите страни засягащи чужденците относно правото им за влизане в страната, престояване и пр.

Член 17

Тази спогодба подлежи на ратификация. Размяната на ратификационните книжа ще стане в Прага.
Спогодбата ще влезе в сила в деня на размяната на ратификационните документи.

Член 18

Тази спогодба се сключва за срок от пет години. Ако някоя от договорящите страни не денонсира спогодбата най-малко шест месеца преди изтичането на този срок, спогодбата остава в сила до денонсирането ѝ от една от страните в уговорения от спогодбата шестмесечен срок.

За удостоверяване на настоящето пълномощниците подписаха тази спогодба и поставиха печатите си.

Изготвена в два екземпляра в София на 20 юни 1947 г. на български и чешки език. И двата текста са еднакво меродавни.

София, 20 юни 1947 г.

**ЗА БЪЛГАРСКАТА
НАРОДНА РЕПУБЛИКА:**

Димо Казасов,
Министър на информацията и
на изкуствата

**ЗА ЧЕХОСЛОВАШКАТА
РЕПУБЛИКА:**

Владимир Клементис,
Държавен секретар на М.вото
на външните работи

СПОГОДБА

за културно и просветно сътрудничество между Кралство Румъния и Народната Република България

Правителството на Кралство Румъния и правителството на Народна Република България, в желанието си да сключат спогодба, която да улесни и двете държави за приятелско и добро съседско сътрудничество, както и за взаимно опознаване на двата народа, в полето на науката, просветата, литературата, изкуството, печата, кинокултурата, туризма, физкултурата, радиоразпръскването, профсъюзните организации и всички останали прояви на културния живот, назначиха за тази цел свои пълномощници, които се споразумяха за следното:

Член 1

Всяка от договорящите страни ще положи всички усилия да бъдат застъпени в университетите, академичните и в другите висши учебни заведения, професорски катедри за езика, литературата, изкуствата, историята, географията, техническите и стопански науки. Същото се отнася и за други учебни предмети, свързани с опознаването на другата договоряща страна.

Член 2

Всяка договоряща страна може да открива на територията на другата договоряща страна културни институти, при условия, че ще бъдат свързани общите законни предписания на страната, в която се откриват тези институти. Тук влизат изследователски и научни институти, училища, постоянни изложби, явнижарници, библиотеки и архиви, предназначени за проучване в областите, за които се отнася тази спогодба.

Член 3

Договорящите страни ще подпомагат размяната на преподаватели във висшите училища от всички степени и видове, а също така просветни дейтели, журналисти, спортни треньори и техници, студенти, ученици и представители на други професии из областта на науката, стопанския живот, културата, изкуствата и радиоразпръскването.

Член 4

Договорящите страни ще се стараят да обезпечат на поданиците си възможности да следват, специализират и практикуват във всички видове училища, научни и културни институти, фабрики и заводи и земеделски стопанства на другата договоряща страна.

Двете договорящи страни ще сключват отделно споразумение за взаимно признаване на свидетелствата за приемане във висшите учебни заведения, за признаване на семестри и години на следване, за допускане и признаване на изпити, както и за правото да носят академически звания.

Договорящите страни ще си съобщават началата, по които те признават дипломите за упражняване на професия, издадени от учебните заведения на другата страна.

Член 5

Договорящите страни ще отпускат стипендии по начин, който да дава възможност на поданиците на двете страни да следват, специализират, практикуват или да се отдават на изследователски труд в територията на другата договоряща страна, като числото на стипендиите ще се определя по добра воля на договорящите страни.

Член 6

Договорящите страни ще улесняват сътрудничеството между научните, културните, просветните, физкултурните, профсъюзните и младежки организации и дружества на своите страни за взаимно провеждане на тяхната културна дейност.

Договорящите страни ще осигурят на научните и други дейтели на другата страна свобода за научни изследвания в библиотеките, архивите, музеите, техническите институти, индустриалните заведения, терена и пр., като се спазят общите законни предписания на съответната страна.

Член 7

Договорящите страни ще работят съвместно за отстраняване на фашистката и шовинистическа идеология и пропаганда, както и обществения живот, тъй и в науката, културата и изкуствата.

Член 8

Всяка договоряща страна ще подпомага откриването ваканционни курсове, почивни домове, станове, летовища и пр., за преподаватели от висши учебни заведения и училища от всички степени и видове за членове на културни, просветни, физкултурни, работнически, селско-стопански, професионални, женски и младежки организации от територията на другата страна.

Член 9

Договорящите страни ще улесняват при нужда с материална подкрепа взаимните гостувания на лица и групи за разширяване сътрудничеството в областта на науката, културата, просветата, профсъюзното движение, физкултурата, радиоразпръскването и пр.

Член 10

Договорящите страни ще подпомагат сътрудничеството между професионалните, физкултурните, младежките, женските и други организации от двете страни, като взаимно насърчават екскурзиите чрез намаление на таксите по железниците и пр., и даване на други възможни улеснения.

Член 11

Договорящите страни си помагат в усилията за взаимно опознаване и сътрудничество в областта на науката, изкуствата и физкултурата чрез:

- а) Издаване и размяна на книги, списания, всекидневен и периодичен печат, нотни материали и други публикации от областта на науката, литературата и изкуствата, а също така и създаването на по-тесни връзки и сътрудничество между печата и радиото на двете страни;
- б) Улесняване дейността на телеграфните агенции, радиовръзките и дописническите служби;
- в) Писателски четения, лекции и езикови курсове;
- г) Възможни конференции;
- д) Размяна на учебни помагала;
- е) Кокшери;
- ж) Изложби;
- з) Театрални представления и размяна на пиеси;
- и) Филми, грамофонни плочи и др.
- к) Уреждане на радиопрограми върху историята, литературата, изкуствата, природното изкуство и туризма на съответната страна, както и представяне на национални празненства и тържества;
- л) Сътрудничество в областта на съревнованието за възстановяването и повдигането на народното стопанство;
- м) Сътрудничество за поощрение и развитие на туризма на двете страни чрез съответни средства (туристически съюзи или дружества и други), както и по отношение на почивните станции, лечебни бани и леговища;
- н) Спортни състезания, събори и фестивали;
- о) Гостувания на учени, журналисти, публицисти, писатели, просветни дейтели, художници, музиканти, диригенти, режисьори, артисти и съвместни културно-художествени колективи. (Хорове, танцови групи, оркестри и пр.);
- п) Взаимна подкрепа за осъществяването на документални филми, киносценарии и др., както и разпространението им в договорящите страни.

Всяка от договорящите страни се грижи за издаване ценните литературни произведения на другата договоряща страна в художествени преводи и за използването на други културни произведения, като музикални творби и др.

Член 12

Договорящите страни се задължават при изпълнение на задълженията по член 2 от настоящата спогодба да не изискват по-високи такси, данъци, плащания, училищни такси, службени такси и др. от тях, които са дължими да плащат физическите и юридически лица от съответната страна.

Член 13

За провеждането на спогодбата ще бъде създадена една постоянна Смесена българо-румънска комисия, съставена от един председател и 14 члена. Тази комисия ще бъде разделена на две секции, една със седалище в Букурещ, а другата със седалище в София. Всяка секция ще се състои от седем члена, като ще включва представителите на заинтересуваните министерства.

За Румъния останалите членове на комисията ще бъдат: един представител на общата конференция на труда, един представител на националната организация на спорта и един представител на съюза на синдикатите на артистите, писателите и журналистите.

Членовете на българската секция ще бъдат назначавани в споразумение с Министерството на външните работи и на изпоздаванията и Министерството на народното просвещение от министерствата на информацията и на изкуствата.

Членовете на румънската секция ще бъдат назначавани по същия начин от румънското Министерство на информацията в споразумение с Министерството на народната просвета, Министерството на изкуствата и Министерството на външните работи. Списъкът на назначените членове ще бъде одобряван по дипломатически път от другата договоряща страна.

Член 14

Пленумът на постоянната Смесена комисия ще се събира най-малко един път в годината, последователно в Кралство Румъния и в Народната Република България. Комисията ще бъде председателствувана от 15-ия член, който ще бъде определен от оная договоряща страна, в чиято държава ще се състои събранието.

Член 15

1. Една от първите задачи на Смесената комисия ще бъде да изработи правилник за прилагане на тази спогодба. Този правилник, след одобрението му от договорящите страни, ще се смята за неразделна част от тази спогодба. Одобрението му ще бъде съобщено с размяна на ноти. Смесената комисия ще следи за резултатите от изпълнението на спогодбата и ще предлага на договорящите страни всички промени в нея, които смята за необходими.

2. Всяка секция от постоянната Смесена комисия, ако добие съгласието на другата секция, може да предлага изменение в правилника.

3. Промените в правилника влизат в сила след одобрението от двете договорящи страни. Такива одобрения ще бъдат съобщавани с размяна на ноти.

Член 16

Всяка секция може да покани, като сътрудници, представители на научни и културни институти и дружества за културно сътрудничество, както и други специалисти в качеството на съветници.

Член 17

Съответните български и румънски служби ще се споразумяват върху валутните условия и улеснения, които следва да бъдат направени за оделотворяване на тази спогодба.

Член 18

Всяки спор по прилагането или тълкуването на тази спогодба, ако постоянната Смесена комисия не постигне съгласие, ще бъде разрешаван по дипломатически път.

Член 19

Постановленията на тази спогодба не суспендират законите и наредбите на договорящите страни, засягащи чужденците, относно правото им за влизане в страната, престояване и пр.

Член 20

Тази спогодба подлежи на ратификация. Размяната на ратификационните книжа ще стане в Букурещ.

Спогодбата ще влезе в сила в деня на размяна на ратификационните документи.

Член 21

Всячки склучени до сга спогодби между отделни организации, научни и културни институти и учреждения, които не противоречат на общия дух на настоящата спогодба, остават в сила; склучването на подобни съглашения за в бъдеще ще става с одобрение на съответната секция.

Член 22

Тази спогодба се склучва за срок от 5 (пет) години.

Ако някоя от договорящите страни не деномира спогодбата най-малко 6 (шест) месеца преди изтичането на този срок, спогодбата остава в сила до деномирането и от една от страните в уговорения в спогодбата шестмесечен срок.

За удостоверяване на настоящето, пълномощниците подписаха тази спогодба и поставиха печатите си.

Изготвена в два екземпляра в София на 26 май 1947 г. на румънски и български език. И двата текста са еднакво вярдави.

Гр. София, 26 май 1947 г.

Подписаха:

От името на правителството на Кралство Румъния:

ОКТАВ ЛИВЕЗИАНУ

Министър на информацията

ИОН ПАС

Министър на изкуствата

От името на правителството на Народната Република България:

ДИМО КАЗАСОВ

Министър на информацията и изкуствата

Председателствуваш Петър Каменов: Има думата министърът на информацията и изкуствата.

Министър Димо Казасов: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Вам са представени за одобрение една конвенция и три спогодби, склучени между Народна република България, от една страна, Федеративната народна република Югославия, Чехословашката република, Полската република и кралство Румъния, от друга страна. Незначителни отклонения текстът на склучените спогодби е единък, тъй като едникви са и въпросите, които спогодбите засягат и разрешават. Всички тези въпроси не излизат извън компетенцията на изпълнителната власт, която по силата на съществуващите закони може сама да ги движи, обсъжда и разрешава.

Ако въпреки това Министерският съвет предпочете ратификацията на тези конвенции и спогодби да стане не от изпълнителната власт, а от законодателната, той сторн това, за да подчертае голямото значение, което отдава на склучените спогодби, предизначението на които е — това е понятно — да затегне още по-здраво тъй щастливо установените приятелски връзки между България, Югославия, Чехословашкия, Полша и Румъния. И не само да затегне тези връзки, но да приближи и приобщи културните постижения и духовните тежнениа на казаните народни общности до степен, която ще им позволи да чувствуват успеха на всяка една от тях като общ успех на всички тях.

В международния живот от по-далечното минало се практикува само тъй наречените политически спогодби, договори и конвенции. Настъпила след първата световна война ликвидация на икономическия либерализъм освети практиката на стопанските или търговски договори и конвенции. Дълбоката и съществена про-

мяна, настъпила след втората световна война в духовния живот на народите, направи неизбежна практиката на международните културни спогодби. Кое характеризира тази промяна? — По-емането от Народния колектив непосредственото ръководство на цялостния свой живот. Духовната инициатива и дейност, които в името на отвлечения принцип на свободата бяха в пълно и безконтролно разпореждане на отделната личност, попаднаха под ръководството и под контрола на организираната народна власт. Принципът *Laissez faire laissez passer*, изгонен от стопанския живот на истинските демокрации, не е повече толериран и в техния духовен живот, където той внесе гибелно разложение.

Културната инициатива и дейност, цялостният духовен живот на народа са движени и развивани днес не наспроти преценките, не съобразно вкусовете и хрумванията на Х, на У, а съобразно указанията и интересите на организираната народна общност.

В областта на международния културен обмен народната общност има интерес да внесе най-ценното и най-прогресивното от чуждия културен живот и да изнесе най-значителното от своя живот да изнесе това, което правилно характеризира нейната самобитна култура и което показва истинския уровень на нейното духовно развитие.

Ние проверяваме чрез експерти качествата на всяка закупена от чужбина мъртва материя, упражняваме контрол върху качествата на изисанияте от нас артикули, за да запазим интересите и на консуматора, и на производителя. Ние не можем да не упражняваме същия контрол и върху най-деликатния от деликатните вносни износни артикули — духовно-културните артикули. Народната общност не може да позволява повече на Х, У, Z, бил той писател, бил той художник, композитор, артист или учен, да гастролтира в чужбина и по негова лична преценка да сочи като достойни на българската народна култура своите ограничения, несвършени и често пъти изобилствуващи с недостатъци и пороци постижения. Такава гастролтирания на дръзки и в повечето случаи бездарни егонисти бяха една толерирана практика в миналото, която обезобрази истинския културен облик на българския народ.

Отечественофронтовската власт ликвидира тази порочна практика сред безброй протести и недоволства, които се опитаха да прикрият голотата на своя егонизъм с принципите на свободата. Отечественофронтовската власт подлага на компетентна колективна преценка качествата на всеки, който претендира да представя българската култура в чужбина.

Тази практика даде очакваните резултати и възстанови престижа на българската култура пред чуждия свят.

На станалото миналата година в Женева световно състезание за певци, в което взеха участие всички нации и няколко стотин състезатели, България спечели първата награда в лицето на нашия оперен певец Арие. Тази година в центъра на западната култура — Париж, където оценките се движат по най-високите върхове на художествените изисквания, България пак спечели първата награда в лицето на възпитаника на нашата музикална академия, младия пианист Буков. (Ръкоплескания от музизинството) И в Прага на младежкия фестивал България получи второ място в певческото изкуство в лицето на нашия млад оперен артист Божков, който почна кариерата си като обикновен хлебарски работник. Не мога да не спомена и ласкавата оценка на певците Михаил Попов, Христо Бръмбаров, Георги Белев, Тана Цокова, Нели Карова, която им поднесе поканите на Пражката и Стокхолмската опери за гостуване през настоящия сезон.

С тези няколко примери, уважаеми г-жи и г-да народни представители, аз искам да подчертая колко е полезна политиката на ръководения от държавата културен износ, която политика конвенциите, които са представени на ваше одобрение, идат да затвърдят.

От не по-малко значение е да бъде подложено на същата строга преценка и всичко, което нашата духовна култура черпи в чужбина. За съжаление в тая област миналото ни е оставило тежко наследство, преди всичко наследство на една книжовна наличност, от която наследство по-злополучно е наследството в навици, във вкусове, в манталитет и в концепцията на хората. Ликвидацията на това последно наследство е сложна задача, защото се касае за бавно изкореняване наслонения в психиката на една квалифицирана среда, в която индивидуализмът — не индивидуалитетът, който всякога ще бъде уважителен, а индивидуализмът — остава една старателно пазена свята светих. Ние ежедневно водим упорита борба с издатели, преводачи, автори, ходатаи, за да не позволим на художествения сурогат, на упадъчната литература, на литературата, която спекулира с тъмните страсти и низките инстинкти на хората, да проникне в нашия живот и да продължи опустошенията, които е причинявала досега. В тази война не само поради характера, но и поради многобройността и разностранността на обектите, които не могат напълно да бъдат обхванати от нашия скромнен апарат, ние сме допуснали грешки, които виждаме с дълбоко огорчение.

Ние водим чрез специално изграден институт една война и срещу варварската неграмотност на български преводачи, неграмотност, която обезобразява до неузнаваемост и чуждите автори, и нашия хубав и звучен език. Документи за тая неграмотност ние не ще захвърляем и представим. Между многото примери аз искам да ви кажа един случайно попаднал преди няколко дни. В един превод от френски се среща един израз „вдовината „Глико“ остана суха.“ (Смях) Въпросът се касае за шампанското „Велт Глико сект“, което героят е намерил сложено на масата. Абсурд! Изкълчвания от подобен характер изобилствуват в нашата преводна литература и на това безчинство ние се стараем да турим край със средствата, с които разполагаме.

Не ме е възможно да изнеса всичките несъществувачи до вчера проблеми, пред които е изправено усилието да съобразим развитието на нашия културен живот с здравите духовни интереси на нашия

народ. Кое аз искам в случая да подчертая, това е голямата необходимост, щото взаимният международен културен обмен да става по един планиран от държавата път, подчинен на обща система, на общ метод и общи задачи.

Културните спогодби, които предлагаме на ваше одобрение, преследват тъкмо тая цел и те ще позволят да внесем и да изнесем най-значителното, най-ценното, най-характерното от духовната продукция на нашите народи. Да изнесем тъкмо него, защото то е, което тласка развитието на народите към неподозирани висини.

Но във от тия общи съображения съществуват по-специални, що се касае до културните спогодби, които са предмет на нашето днешно обсъждане.

Те засягат държави, които стоят на изток от линията на тъй наречените западни демокрации и към културните постижения, на които западната демокрация гледа със снисхождение, за да не каже с пренебрежение.

Благодарение на дълговековното политическо робство, от това снисхождение не е пощадена дори високата духовна култура на Полша и Чехословакия, която има непосредствен досег с запада — за да не говоря за пренебрежението, с което се третира културата на България, Югославия и Румъния, пренебрежение, което стига дори до нейното пълно отрицание. Аз съм постоянен свидетел на изненадата, която изразяват посетилите София чужденци, че виждат един благоустроен град. Очевидно в тяхното съзнание България е очертана като една полуварварска страна, на която жителите живеят в септори или в землянки.

А общоизвестен е сарказмът, с който на Запад говорят за нашата източна демокрация, чийто днешно състояние, за щастие, е един по-висш етап от развитието на световната демокрация. Цялото това пренебрежение обаче е успяло да введи и у нас самите предразсъдъци към собствената ни култура, която ние незаслужено взаимно подценяваме. Нашата слабост към „марката на запад“ ни е направила безкритични консуматори и на най-посредствената и бездарна западна духовна продукция; и дори на оная, която характеризира упадъчните и разложителни състояния на залязващата капиталистичка цивилизация.

Кому ли са известни отраженията в нашия културен живот на съвършено чуждите за народа влияния на тъй наречените импресионизъм, символизъм, модернизъм, футуризм, та чак дори и на кубизма, един представител на който направи тържествено и шумно излъжба преди няколко години в София? Това безкритично отношение към всичко, което носи марката на запада, който безспорно е богат с високи културни ценности, и това унизително отношение към собствените ни културни постижения и състояния е затворило очите ни за един цял свят, който изобилствува със самобитни, свежи, животворни и блестящи източници на възвишени духовни блага.

За тоя свят ние знаем или нищо, или нещо съвършено незначително. А ние живеем до тоя свят. Неговата съдба е и наша съдба. Неговият духовен климат е и наш духовен климат. Нещо повече: нашето развитие и нашето бъдеще са свързани органически с неговото развитие, защото това са развитието и бъдещето на нашата общославянска и на нашата общобалканска действителност.

А какво ние знаем за тая наша обща действителност, развитието на която нашите народи са решени да тласкат с общи усилия и с общи жертви? Не се колебаю да отговоря: нищо или почти нищо.

Ние не познаваме историята, етнографията, географията, икономиката, литературата, изкуството и пр. на Полша, Чехословакия, Югославия и Румъния. Нашият поглед остава извърнат за ярките съзвездия, които греят върху небосклона на техния културен живот и които са давали в миналото, дават и в настоящето изобилна светлина на световната цивилизация. Коперник, Хус, Мицкевич, Софя, Ковалевока, Шопен, Ян Матейко, Муха, Сметана, Тестла, г-жа Кюри и др. имат своите партньори и в настоящето. Знаем ли техните имена, познаваме ли тяхното дело? Всеки български интелегент може да ви изброи имената на редица западни учени, писатели, художници, композитори, изобретатели, артисти и пр., но поискайте да ви каже едно единствено име на голям свързмен югославянски, румънски, чехословашки или полски учен, писател, художник, и той ще изпадне в непреодолимо затруднение.

Ние знаем имената и произведенията дори на редица западни посредственици, но ние не знаем нито имената, нито делото на знаменити румънски, сръбски, хърватски, словенски, чехски, словашки, полски духовни първенци. Ние не знаем нищо за тях и те не знаят нищо съществено за нас.

Сключените културни конвенции имат задачата да турят край на тая нещастна слепота и да поднесат на нашите народи богатствата и премуществата на една млада, свежа, възходяща култура, която ще ни позволи взаимно и подробно да се опознаят и да движат с изравнени стъпки своето общо дело.

За да бъде изравнена линията на културните общности, които тия спогодби засягат, последните трябва да обхванат и Унгария, с която ние вече сме в преговори за сключване на културна конвенция.

Тоя цикъл от културни спогодби обхваща един свят от 81 милиона души, който е стоял културно изолиран един от друг и общите интереси на който свят му налагат добре да се опознае и здраво да се свърже не само политически и стопански, но и културно.

Излишно е да подчертавам, че тъй прокараната линия съсем не означава изолация от западната култура, чийто богати източници ние ще продължаваме да ползуваме с предпочитане на най-чистите, на най-блестящите, на най-напредничавите. Тая линия очертава само границите на народите, които живеят един до друг, са били затворени един за друг. Били са затворени през вековете чак до днешни дни, въпреки еднаквите условия на техния живот, въпреки техните общи интереси, въпреки тяхната почти еднаква съдба. Тая дългогодишна затвореност прави необходима днес една изключителна грижа, една напрегната енергия, една неотслабна

воля за преодоляване на всички последствия от гибелната изолация на миналото и за изграждане в настоящето на един широк, жив, пълнокръвен културен обмен, който да укрепи връзката на нашите народи в тяхната културна равноценност с западните народи и да разгърне в блясък и в разцвет техните свежи и богато надарени духовни сили.

А за този разцвет ние имаме една голяма, бих казал, една велика предпоставка: близостта и сродството ни с една култура, очертана в неоспоримите размери на едно ненадминато величие — културата на великия руски и съветски народ.

С лице обърнато към животворната светлина на тая култура, ние ще черпим от нейния богат, разностранен, неизтощим и общочовешки резервуар потъци за развитието и разцвета на нашата собствена култура, в услуга на която се явяват и сключените конвенции, които аз моля Великото народно събрание да одобри. (Бурни ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Г-да народни представители! Постъпил е от Министерството на правосъдието законопроект за забраняване и за разтуряне на Българския земеделски народен съюз — Никола Петков и всичките му подразделения и секции. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Браво!“)

Законопроектът ще бъде раздаден на г-да народните представители и поставен на дневен ред.

Има думата народният представител г-н Крум Кюлявков.

Крум Кюлявков (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Драги народни представители и представители! Германският фашизъм успя да опустоши хиляди села и градове, да унищожи по най-зверски начин милиони човешки същества, но никакъв фашизъм на света не е в състояние да унищожи доброто и светлото в човека, неговия вечен стремеж към мир, прогрес и благоденствие. Никакъв фашизъм не може да спре демократичните сили на човечеството, че се борят за изграждането на един по-добър свят, осмислен на социална правда, мир и любов между народите. И този стремеж у народите е толкова по-голям, колкото са по-големи размерите на жертвите и опустошенията, които са били принудени да дадат в борбата си срещу фашизма тия народи.

Ние всички знаем, че има една велика страна, която стои на първо място в това отношение. Това е нашият освободител — великият Съветски съюз, чийто жертви и материални щети минават границите на всяко човешко въображение. Ние знаем също, че редица по-малки страни като нашата — Полша, Чехословакия, Югославия, Румъния, Унгария и редица други страни — сполетя подобна участ.

След тая ужасна война малко народи има, които да не са прогледнали, но има политически водачи от реакционните кръгове в някои държави, които, без да са слепци, биха желали да държат още в слепота и политическо невежество широките маси в своите страни. Но историята е тръгнала по един път, от който връщане няма. Нека господата се опитват да заблудят когото могат. Нека разнасят легендата, че парите са всичко. Ние от опит виждаме и знаем, че победите на съветските армии, че ентусиазмът на нашите младежи и техните победи на трудовия фронт — това са неща, които нигде и с никакъв паря не могат да се купят. Не парите, а духът решава всичко. В нашето съзнание, в нашето мъжество да водим бой с тъмнината, за да настъпи мир, любов и благоденствие у нас и у другите народи, се крие залогът за нашето спасение.

Да, ние сме малки и бедни страни — това е вярно. Но вярно е също така, че днешните истински демократични страни притежават богатство, цената на което тепърва ще расте и което тепърва ще бъде по достоинство оценено. И в този смисъл изгата анията на унгарския поет Гюла Ййеш, който написа 20 стихотворения за България, може да са и преувеличени, но в основата си те са верни. „Нас ни учеха по-напред — казва той в едно от тия стихотворения — че на изток от нас лежат варварски страни и че културата си ние трябва да черпим от Запад. Днес аз викам: „Не! Ние видяхме какво се върши в малката България и там ние ще търсим своята култура.“

Ето какво значи духовно, културно движение на народите. Тяхното нещастие лежи в тяхното взаимно непознаване. Имperialизмът и реакцията използват всички възможни и невъзможни средства, за да раздухат враждата и омразата между народите. Те не им позволяват да се сближат, да се опознаят помежду си и да се обикнат. Те жадуват не любов, а кръв и омраза. Техните груби интереси това им диктуват. Погледнете само какво беше положението между отделните националности в царска Русия и какво е сега! В миналото: страшна омраза, изкуствено раздухана от царските агенти, убийства, палежи, войни и кръви. Сега — в Съветския съюз — мир и любов с всички съседи, стопанско и културно сътрудничество, материален и културен разцвет.

Нима това не е явно доказателство, че по начало народите са добри, че техните човешки качества се понизяват изкуствено от усилията на диви шовинистични и реакционни сили, които се ръководят от международните централи на хищни, крупни капиталисти.

Ето тази истина видяха нашите народи и днес братски си подават ръка за взаимна помощ и всеотдайно сътрудничество. Нас вече никой не може да ни излъже, нас вече никой не може да ни раздели. (Ръкоплескания от мнозинството) Балканските народи, които в миналото бяха играчка в ръцете на тия империалистически хищници, днес вече високо развяват знамето на взаимното разбирателство и единство. Именно по този път се дойде и до идеята за културните конвенции, които ще позволят на народите да си сътрудничат във всички области на културата и да си помагат взаимно. Тия желания са напълно човешки, справедливи и отговарят напълно на оня дух на миролюбие, с който се изпълнени нашите народи.

Ето такъв е дълбокият смисъл на културните конвенции, сключени между Народната република България, от една страна, и Че-

хословашката република, Федеративната народна република Югославия, Полската република и кралство Румъния, с друга страна. На път е и ще бъде сключена през есента също така една културна конвенция с Унгария, подготвителните работи за която са вече на привършване.

Ние се стремим към братски отношения с тия народи, към пълно разбирателство и сътрудничество. Те са изпълнени със същите дебнати. А ние сме братя, които нищо не дели и загинали искаме емо какво да обединяваме в името на нашите национални интереси. Тази истина дойде до нас по пътя на „жжжж, жестоки изпитания. Какво бяхме ние досега един за друг? Врагове, които се дебнат. А ние сме братя, които нищо не дели, и завинаги искаме да си останем такива.

Не се ли черви от срам всеки един от нас, като си помисли колко малко ние знаем за своите съседи? Нашите народи се опознават взаимно само чрез случайни статии от пресата, по някои отделни исторически документи и по гачелните събития на една история, често пъти умишлено насочвана по пътя на враждата и кръвната омраза.

Но познаваме ли ние душата на тия народи? Знаем ли техните национални особености, характерни прояви, мисли и чувства? Това опознаване може да стане най-добре само чрез изкуствата, чрез печатното и художествено слово, кинокултурата, музиката, живописата, скулптурата, радиото и т. н.

Какво е било направено досега в това отношение? Нищо или почти нищо. Ние много повече знаем за Америка, отколкото за Югославия или Румъния. А само една гранична линия и една река ни делят. Литературата е отражение на действителността в отделни страни, а колко югославски и румънски книги ние сме превели на български? Познаваме ли ние поне техните най-бележити писатели и поети? Не. Миналите режими предпочиташа да тровят душата на нашата младеж с каквото щете сензационни и булевардни романи и безкусни кинокартини, но не и с художествената литература на нашите съседи. Същото се отнася за Полша, Чехословакия, Унгария, Албания и т. н. Същото се отнася и до нашата литература, която не се превежда пък на техните езици.

Колкото сме по-близо един до друг, толкова сме по-чужди, толкова по-малко трябва да познаваме човешките качества на своите съседи, за да може да има в нас повече място за омразата, а не за любовта, братската обич и човечност. Заради един Крали Марко ние бяхме готови очите си да извадим със сърбите, а между това Крали Марко не е бил нито сърбин, нито българин.

В Чехословакия, Полша, Унгария има създадена прекрасна литература, но ние почти нищо не знаем за нея. Изкуството, истинската художествена литература облагородява хората и ги опознава помежду им. Тя организира човешките чувства и мисли и помага за провиденията на човечното у човека. А щом това е така, ние имаме интерес да се опознаем с литературата, изкуството и науката на нашите съседи, преди всичко, както и те да опознаят нашата, защото българският народ не пита никакви враждебни чувства към тия свои съседи, а иска да живее с тях в мир, съгласие, сътрудничество и вечна братска дружба. (Ръкоплескания от мнозинството)

А ние днес вече много добре знаем, че и народите, не само в съседните нам, но и във всички страни на света, мислят същото. Народите бяха нищо, а трябва да станат всичко. Те бяха само пушечно месо, размянна монета за чужди домогвания, а трябва да станат истински господари на своите страни и да не позволяват повече на реакционните елементи, авантюристи и предатели да ги жертвуват зарад ненаситните интереси на европейски или заокеански чудовища. Няма вече място за предатели в пробудилите се народи, няма място за авантюристи, карниеристи, властолюбци и всевъзможни продажници, маскирани или немаскирани. (Ръкоплескания от мнозинството) Там, дето народът сам взема властта в своите ръце, той безпощадно смъква техните маски и по такъв начин обезпечава своя тил и своите граници за мирно стопанско и културно строителство.

Г-жи и г-да народни представители! Пред нас е една грамадна разорана целина, която, ако бъде добре разорана и засята с високоствителни семена, ще даде такива прекрасни плодове, каквито на Балканите ние още не сме виждали. Историята ще ни отдаде заслуженото, а поколенията ще ни благославят. Това е духовната гелва на нашите народи, нашата култура, границите са нурци на която ние сега премахваме, за да пуснем по нея мощния трактор — мислата на братството и любовта да разкърти черните пластове и да прокара дълбоките бразди за вечна дружба и обич между народите. (Ръкоплескания от мнозинството) Това е смисълът на предлаганите за одобрение от нас културни конвенции с Чехословашката република, Федеративната народна република Югославия, Полската република и кралство Румъния.

Тия конвенции добиват още по-голямо значение в светлината на днешните международни събития. Току-що разведрилите се хоризонти след победата над германския фашизъм отново се помрачават от фашистите и реакционерите в другите страни — и особено там където парата е бог, и идеал, и мисъл, и чувство. Срещу тия идеали на реакцията ние издигаме нашия стоманен дух и воля. С тях ние ще премахнем всичко гнило и ще заздравяваме нашата родна атмосфера. А това е нужно, защото и у нас се намират хора, които все още не са разбрали голямото историческо значение на 9 септември. За тях една власт си е отишла, друга е дошла. Декорите са сменени, писателите си оставя същата. А между това ние днес козем една действителност, която коренно преобразява нашата страна, прави я стопански и политически напълно самостоятелна и независима и я вражда в редиците, които се борят за мир и благоденствие в света. И начело на тия редици стои великият Съветски съюз и неговият гениален вожд генералисимус Сталин. (Ръкоплескания от мнозинството)

На нашата малка страна известни господи гледат през бинокъл от далечни морета и с високомерието на световни лхварии. Те искат да ни диктуват своята воля и своите разбирания. Да, ние сме малки

страна, но сме богати духом; малка страна с голямо човечно сърце и с международни великани като поп Богомил и Георги Димитров. (Ръкоплескания от мнозинството) Не всяка малка страна може да роди такива световни великани. И ние с право се гордеем с тях. Те са светлите звезди на нашата история, нашата гордост, нашият духовен и политически капитал. Тия господа лихвари няма на какво да ни учат, нито пък могат да се учат от нас, но техните синове навярно ще дохождат с голяма охота в нашата малка земя, за да се учат от големите героични дела на днешната наша младеж.

Г-да и г-жи народни представители! Ние, неколцина български писатели, току-що се завърнахме от една обиколка из братските страни. Ние с голямо удоволствие можахме да констатираме, че народите в тия страни са възбудени от също такива благородни стремежи, от каквито се възбудява днес и българският народ. Досегашната на реакцията се движат почти по същите пътища, по които те се движат и у нас, като във всяка отделна страна приемат отделни форми. В страни, като Полша, Унгария и Чехословакия борбата с реакцията е още по-ожесточена, отколкото днес тя е у нас, защото корените на тая реакция още не са подрязани достатъчно дълбоко по вина на специфичните исторически условия, при които става социалното преустройство на тия страни.

Но съзнанието, че в обединението на славянските народи и народите от Дунавския басейн се крие спасението не само на тия страни, но може би и на цялото човечество, е дълбоко заседнало у всички. Ето защо културните конвенции се явяват важен исторически етап в живота на тия народи и тяхното прилагане трябва да се поеме от ония, на които те се възлагат за изпълнение, с всичката сериозност и осъзнаване на тяхното голямо значение.

Ние има какво да дадем на нашите братски народи, но има и какво да получим от тях. Между тях има страни със стара, вековна култура, с много ценни литературни и художествени паметници, които представляват епохи в развитието на човешката култура. Взаимните познания, взаимният опит в разните области на културата, усилките и богатствата на тая култура ще укрепят нашата самостоятелност, ще опознаят и сблизят още повече нашите народи, а да ги направят здрава опора срещу международната реакция и нов етап в човешкото развитие към още по-високи културни висоти, към по-големи завоевания на човешкия дух.

Вече във всички братски страни, с които са сключени спогодби за културни конвенции, кипи оживена подготвителна работа. Такава подготвителна работа, макар и да не е сключена с нея още конвенция, кипи и в Унгария. Вашето одобрение на тия сключени културни спогодби, г-да народни представители, ще помогне за бързото приложение на постигнатите вече споразумения и даване широк тласък на това ново движение на демократическите страни за взаимно сътрудничество и вечно приятелство.

В дадения случай се решава една конкретна проблема от нашата историческа действителност, която е тясно свързана с общите прогресивни тенденции на нашето време.

Излизайки от всичко това, парламентарната група на Работническата партия — комунисти ще гласува за културните конвенции с Чехословашката република, Федеративната народна република Югославия, Полската република и кралство Румъния с искреното желание за още по-тясно сближение с гореспоменутите братски страни. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Диню Тодоров.

Диню Тодоров (з): (От трибуната) Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! След като чуем обширните обяснения по културните спогодби, конвенциите за културни и просветни връзки между Народната република България и Федеративната народна република Югославия, Република Чехословакия, Полската република и кралство Румъния, дадени от другаря министър и от преговорившия наш колега др. Кюляков, ние, парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, правим следната декларация.

Българският земеделски народен съюз винаги през своето полувековно съществуване се е вдъхновявал от големите идеи на своите първи водачи и особено на великия Александър Стамболийски за мирно развитие на свободните народи и за културно сътрудничество между тях, за пълното им взаимно опознаване, размяна на културни ценности, литература, изкуство и др. чрез взаимно следване в научните институти и училища на страните, чрез размяна на учени, чрез опознаване на езиките и чрез всички средства, които биха могли да допринесат за сближението на народите, за засилване на братските чувства между тях и за развитие на чувството за солидарност и взаимна помощ, които да заместят досегашните вражди. Поради това сега, когато пред Великото народно събрание се поставя въпросът за одобрение на сключените спогодби между България, Народната федеративна република Югославия, Чехословакия, Полша и кралство Румъния, парламентарната група на БЗНС, разглеждайки и изучавайки текстовете по отделно на отделните спогодби, вижда осъществява една от задачите на полувековните борби на българските сдружени земеделци и вижда вече открит път към пълното взаимно опознаване на народите на казаните високостоговорящи страни и създадени условията за изграждане на мечтаното братство между народите и взаимното им подпомагане по пътя на прогреса.

Парламентарната група на БЗНС оценява правилно спогодбите и поздравява правителството на Отечествения фронт за щастливата идея да тръгне именно по тоя път на сърдечни споразумения и тяхното осъществяване чрез предлаганите за одобрение спогодби.

Но парламентарната група на БЗНС също така изказва, едно пожелание — да види от правителството на Отечествения фронт в скоро време подновени още по-нови културни спогодби с братския нам руски народ — Съветския съюз (Ръкоплескания от мнозинството), от където нашата делегация се завърна само преди няколко дни с отлични, богати впечатления, които ще се изразят в една книга, оставена на Великото народно събрание за историята. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ние, парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, с единодушие ще гласуваме проекто-решението, ясно съзнавайки, че с това ще допринесем за вечния мир между договорящите страни, защото народи, които се познават, се обичат, а народи, които се обичат, не могат да враждуват помежду си, защото винаги ще са способни да разрешават дружески всички спорни въпроси, които биха възникнали, независимо кога и независимо по какъв повод.

Да живее правителството на Република България, начело с великия син на нашия народ, любимия наш министър-председател Георги Димитров! (Ръкоплескания от мнозинството)

Да живеят правителствата на високостоговорящите страни!

Да бъде вечно делото на овободолубивите и свободни народи!

Да живее българският народ! (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Павел Цолов.

Павел Цолов (с): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Беше време, когато у нас в средните училища се изучаваше задължително само френски, немски или английски езици и затова ние можехме да се разбирате с французите, англичаните или немците направо без преводач. Ние изучаваме в гимназиите и в университетите техните литератури и изкуства; ние можехме да наброим имената на много техни писатели, хора на изкуството, на науката; ние можехме да възпроизведем с големи подробности съдържанието на големите техни произведения; ние познавахме в големи подробности историята им, географията им, познавахме дори историята и географията и на някои от техните колонии. Ние обаче не можехме да се разговаряме с нашите братски славянски народи, не можехме да се разговаряме с поляците, с чехите, дори със сърбите, езиките на които са толкова близки с нашия. Ние не познавахме тяхната наука, тяхната литература, тяхното изкуство, не познавахме и тяхната история и география. Но като че ли по ирония на съдбата ние трябваше вечно да враждуваме и дори да воюваме с народите, които познавахме много добре, а да носим общия кръст на страданията за братските нам славяноки и съседни народи.

Защо това беше така? Съседните нам страни, особено Югославия и Румъния, както и България, в миналото бяха управлявани от правителства и царски династии, които служеха на чужди интереси и затова правеха всичко възможно братските и съседни народи да не се опознават. Вие знаете, че у нас не можеха да идват югославски вестници, а в Югославия не можеха да отиват български вестници и книги. Ние пращаме студенти в Париж, Лондон и Берлин, обаче много малко отиваха да следват в Белград, Букурещ, Прага и Варшава. Всичко това способствуваше за неопознаването и за възможността да се дойде до няколко конфликти между братските и съседни народи на Балканите.

Трябваше обаче да дойде втората световна война, за да разбере българският народ кои са неговите неприятели и кои са неговите съюзници. Трябваше в огъня на втората световна война да се изгради бойният съюз и приятелство, наред с двойния освободител на България, великия Съветски съюз, и с народите на Югославия, Полша, Чехия и Румъния. Създаде се тясно и неразривно приятелство между България и тия народи. Премина се и по-нататък: сключиха се търговски и стопански договори. И ние знаем, че министър-председателят на България др. Георги Димитров каза, че границата с Югославия вече не ни дели, а министър-председателят на Румъния Петру Гроза каза, че Дунавът вече не ни дели, а ни обличава.

За да бъде обаче това политическо и стопанско сътрудничество трайно, да бъде то вечно, необходимо е да се изгради и културна общност между тия народи, необходимо е да се създадат по-тесни културни връзки. Опознаем ли културата, опознаем ли историята и географията на нашите съседи — югославските народи, румънския народ, братските славянски народи от Полша и Чехословакия, — този съюз, който се изгради след войната, ще бъде наистина траен, вечен и ненарушим.

Ето ние виждаме в тези културни спогодби именно слагането началото на това взаимно културно опознаване, което ще доведе до заиментирането на политическото и стопанско сътрудничество между тия народи.

Гледайки така на тия спогодби, парламентарната група на Българската работническа социалдемократическа партия заявява, че ще гласува единодушно постановлението на Министерския съвет за одобрението на културните спогодби с републиките Югославия, Полша и Чехия и кралство Румъния. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Няма записани други оратори. Пристъпваме към гласуване.

Когато г-да народни представители приемат предложението за одобрение на подписаните културни спогодби между Народната

република България и Федеративната народна република Югославия, Полската република, Чехословашката република и кралство Румъния, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Бурни и продължителни ръкоплескания)

— да народни представители! Съгласно чл. 26 от правилника за външния ред на Великото народно събрание, аз ви предлагам това заседание да се състои утре, вторник, 26 август, 9 ч. пр. — дневен ред:

Председател: **ВАСИЛ П. КОЛАРОВ**

Подпредседател: (п) **ПЕТЪР КАМЕНОВ**

Първо четене на законопроекта за забраняване и разтуряне на Българския земеделски народен съюз — Никола Петков и всичките му подразделения и секции.

Които г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Бурни и продължителни ръкоплескания)

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. 45 м.)

Секретари: { (п) **РАДА НОЕВА**
(т) **ЙОРДАН ЧОБАНОВ**

Началник на Стенографското отделение: (п) **ТОДОР АНГЕЛИЕВ**